

**TİCARİ KREDİLERDE
BANKACILIK UYGULAMALARI
VE
YATIRIM KREDİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİNE YÖNELİK
BİR UYGULAMA**

Alper ÖZMEN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**İşletme Ana Bilim Dalı
Finansman Bilim Dalı**

Danışman Doç. Dr. Mehmet BAŞAR

**Eskişehir
Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**

Eylül 2012

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Alper ÖZMEN'in, "Ticari Kredilerde Bankacılık Uygulamaları ve Yatırım Kredilerinin Değerlendirilmesine Yönelik Bir Uygulama" başlıklı tezi 04 Ocak 2013 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca toplanan İşletme (Finansman) Anabilim Dalında, yüksek lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

İmza

Üye (Tez Danışmanı) : Doç.Dr.Mehmet BAŞAR

Üye : Doç.Dr.Metin COŞKUN

Üye : Yard.Doç.Dr.B.Tuğberk TOSUNOĞLU

Prof.Dr.B.Zafer ERDOĞAN
Anadolu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Yüksek Lisans Tezi Özü

TİCARİ KREDİLERDE BANKACILIK UYGULAMALARI VE YATIRIM KREDİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİNE YÖNELİK BİR UYGULAMA

Alper ÖZMEN

İşletme Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eylül 2012

Danışman: Doç. Dr. Mehmet BAŞAR

Hızla değişen dünya finans sektöründe, bankacılık namına bilinen birçok bilgi, alışkanlık ve iş yapma biçimi de hızla değişmektedir. Bankaların karşılaştığı riskler nedeni ile yükümlülüklerini yerine getiremeyecek duruma düşmesini önlemek ve bu risklere karşı standart uygulamalar ve düzenlemeler geliştirmek sadece Türk bankacılık sektörünün sorunu değil, global finans sektörünün bir uğraşı konusudur. Yoğun rekabet içinde faaliyetlerini sürdürmek zorunda kalan bankaların faiz gelirlerinin daraldığı bu ortamda sorunlu kredilere tahammülü bulunmamaktadır. Bu şartlar altında bankalarca firmalara sağlanan finansman kaynakları, belirli kurallar çerçevesinde ve ancak belirli araştırma ve incelemelerden sonra plase edilmektedir. Bütün bu çabalar bankanın verdiği borçları geri alamama riskinin ölçülmesine yöneliktir. Öte yandan firmalar için en önemli finansman kaynaklarından biriside banka kredileri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmada KOBİ segment firmalara sağlanan kredilerin sağlıklı bir şekilde geri dönüşünün sağlanmasına yönelik olarak yapılan çalışmalar, kredi başvuruları, düzenlenen kredi değerlendirme raporları ve bankaların kredilendirme süreci incelenmiş ve reel sektörde faaliyet gösteren firmalara yol göstermesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kredi Analizi, Kredi Değerlendirme, Yatırım Kredileri Analizi

Abstract

BANKING APPLICATIONS FOR COMMERCIAL LOANS AND AN APPLICATION FOR EVALUATION OF INVESTMENT CREDIT

Alper ÖZMEN

Department of Business Administration

Anadolu University Graduate School of Economics September 2012

Adviser: Doç. Dr. Mehmet BAŞAR

A lot of knowledge that is known about banking business, habits, methods of operation is also changing fast in the financial sector of fast changing world. To prevent bank from not fulfilling their responsibilities because of the risks that they are up against and developing regulations against these risks are not only Turkish banking sectors concern but also world banking concern. The banks which has to trade in intense competition have no endurance of problematic loan under the conditions of decreasing interest income. Under these conditions financing sources, provided to firms by banks, can only be placed according to certain rules after the specific research and investigations, All these efforts are aimed at measuring the risk of the bank's inability to back its debts owed to one. In the other hand one of the most important sources of financing for firms emerges as bank loans. This research, analyzes the study for healthy returning of loan which is given to Kobi segment company, loan application, prepared loan evaluation reports, the process of bank credit rating and aim to guide real sector firms.

Keywords : Credit Analysis, Credit Evaluation, Analysis of Investment Loans

01/02/2013

Etik İlke ve Kurallar Uygunluk Beyannamesi

Bu tez/proje çalışmasının bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumunda bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilmeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespit programıyla tarandığını ve hiçbir şekilde intihal içermediğini beyan ederim.

Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Alper ÖZMEN

Önsöz

Bankaların en önemli işlevi fon fazlası olanlardan fon açığı olanlara doğru bir fon akışı sağlamaktır. Fon fazlası olan kurum ve kişilerden belirli bir maliyet ile toplanan mevduatlar, fon açığı olan işletmelere veya kişilere, belirli bir faiz getirisi karşılığında plase edilir. Bu sistem ekonomik faaliyetlerin kesintiye uğramadan devamlı olarak işlemesine olanak sağlar. Ekonomiye olan katkısı yadsınamaz olan bankaların belirli bir maliyet ile bulabildikleri kaynakları en uygun şekilde kullanmaları esastır. Bu bağlamda bankacılık faaliyetlerinin işlerliğinden geniş kitlelerin etkilenmesi söz konusudur. Bankacılık sektöründen 22 bankanın faaliyetinin durmasına yol açan 2001 bankacılık krizinin Türkiye ekonomisine onlarca milyar dolarlık maliyet getirmesi, sektörün ekonomideki önemini ve etkinliğini göstermektedir.

Bankacılık ve finans sektörünün genel ekonomi üzerindeki bu etkileri, finansal kurumların işleyişinin yasal olarak sınırlandırılması ve bazı kanun, yönetmelik, yasal mevzuat ve kurallara bağlanması ihtiyacını doğurmuştur. Ülkemizde de genel çerçeve 5411 Sayılı Bankacılık kanunu ile çizilmiş durumdadır. Bunun dışında banka ve mali kurumları denetleme ve sınırlama yetkilerine haiz üs kurumlar bulunmaktadır. Bankalar kredi kullanırken, banka politika ve stratejilerine uygunluğun yanı sıra, kanunlara, kararnamelere, yönetmeliklere ve tüzüklere uygun davranmak zorundadır. Kredilerin kullanılması, teminatların sağlanması ve geri ödemesinin mevzuata uygun yapılması en temel bankacılık ilkesidir. Bununla beraber kredilendirme sürecinde, kredinin geri ödeme gücünün yüksek olması (sağlamlık), riskin yükselip düşmesi (seyyaliyet, işleklik), ve getirinin yüksek olmasına (verimlilik) dikkat edilir ki en az risk ile kar maksimizasyonu sağlanmış olsun.

Yeni bir kredi talebi değerlendirilirken veya daha önceki dönemde verilmiş olan bir kredinin revizyon çalışmaları yapılırken, ilk önce kredilendirme süreci aşamalandırılmalı ve her aşama için titizlikle çalışılmalıdır. Kredi başvurusu ile

başlayan kredi değerlendirme aşaması kredinin verilmesi veya ret edilmesi kararı ile son bulmaktadır. Kararın olumlu olması durumu, kredinin kullanılması ve izlenmesi aşamalarını başlatır ve bu aşama kredinin kapatılmasına kadar devam eder.

Yoğun iş tempoma ve tez çalışmalarıma büyük bir sabırla hiçbir fedakrlıktan kaçınmadan destek veren sevgili eşim Nesrin'e, mesai mefhumu gözetmeksizin büyük bir özveri ile bilgi birikimlerini benimle paylaşan mesai arkadaşlarıma ve saygıdeğer hocam Doç. Dr. Mehmet BAŞAR' a ayrı ayrı teőekkürlerimi sunarım.

Eylül 2012
Alper ÖZMEN

İçindekiler

Sayfa

Jüri ve Enstitü Onayı	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Yüksek Lisans Tezi Özü	iii
Abstract	iv
Etik İlke ve Kurallar Uygunluk Beyannamesi	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Önsöz	vi
Tablolar Listesi	xiii
Giriş	1

Birinci Bölüm

Literatür Taraması

1.Temel Kredi Kavramları	3
1.1. Kredinin Tanımı ve Amacı	3
1.2. Kredilere Olan İhtiyaç	8
1.2.1. Çalışma sermayesi eksikliğinden doğan ihtiyaç	10
1.2.2. Yatırımdan doğan ihtiyaç	12
1.2.2.1. Yatırımların faaliyetler üzerindeki etkisi	13
1.2.2.2. Yatırımın türü, konusu ve özellikleri	14
1.2.2.3. Yatırımın hedefleri	16
1.2.2.4. Ortakların ve yöneticilerin tecrübeleri	16
1.2.2.5. Yatırımın finansmanı ve fiili harcama	17
1.2.2.6. Yatırıma ilişkin sigorta bilgileri	18
1.2.2.7. Yatırıma ilişkin teşvik bilgileri	19
2.Kredi Başvurusu Ve Ön Değerlendirme	20
2.1. Müşteri İle İlk Görüşme	22

2.2. İstihbarat Ve Piyasa Araştırması -----	24
2.3. Müşteriden Alınması Gereken Belgeler -----	27
2.4. Pazar Ve Sektör Bilgileri -----	28
2.5. Faaliyet Döngüsü-----	30
3. Kredi Talebinin Değerlendirilmesi (Kredi Analizi)-----	34
3.1. Kredi Analizinin Amacı -----	34
3.2. Kredi Analizinde Dikkat Edilmesi Gereken Faktörler -----	35
3.2.1. Kişisel faktörler -----	36
3.2.2. Ekonomik faktörler-----	36
3.2.3. Finansal faktörler-----	36
3.2.4. Hukuki faktörler-----	37
3.2.5. Ticari amaç faktörü -----	37
4.1. Mali Analizin Tarihsel Gelişimi-----	38
4.2. Mali Analizin Amacı-----	40
4.3. Mali Analizin Önemi -----	41
4.4. Mali Analizin İlkeleri -----	42
4.5. Mali Analizin Kapsamı -----	43
4.6. Mali Analiz İçin Gerekli Şartlar -----	44
4.7. Mali Analiz Ve Bilgisayar Uygulamaları -----	49
4.8. Mali Analizin Türleri -----	49
4.8.1. Yapılış amacına göre analiz çeşitleri -----	49
4.8.2. Kapsamına göre analiz çeşitleri -----	52
4.8.3.Yapan veya yaptıran kişilere göre mali analiz türleri-----	52

İkinci Bölüm

Kobilerde Kayıt Dışılık

1.Kobilerde Kayıt Dışı Faaliyetlerin Tespiti -----	54
1.1. Giriş -----	54
1.2. Kayıt Dışılığın Oluşum Şekilleri -----	55
1.3. Bilançonun Küçültülme Yöntemleri -----	56
1.4. Kayıt Dışılığın Göstergeleri -----	57
1.4.1 Senetli alacaklar hesabı -----	57
1.4.2 Ortaklara borçlar hesabı -----	58
1.4.3. Brüt kar marjının düşüklüğü -----	58
1.4.4. Aktif toplamının küçük olması -----	58
1.4.5. Tcmb risk santralizasyon bilgileri -----	59
1.4.6. Stok tutarları -----	59
1.4.7. Kasa hesabı -----	60
1.4.8. Karlılık düzeyi-sermaye artışları ilişkileri -----	60
1.4.9. Kapasite - üretim-satışlar -----	60
1.5. Kayıt Dışılıkla İlgili Diğer Hususlar -----	62
1.5.1. Sektörün Ve Piyasanın Etkisi -----	62
1.5.2. Firmanın Kurumsallık Düzeyi -----	64
1.5.3. Ortakların Yaşam Standartları -----	64
1.5.4. Ortakların Aile Fertleriyle Bilanço Dışı Varlıkları -----	65
1.5.5. Menkul Bilgileri -----	65

Üçüncü Bölüm

Yatırım Kredilerinin Değerlendirilmesine Yönelik

Bir Uygulama

1. Uygulamanın Amacı Konusu Ve Önemi -----	66
1.1. Uygulamanın Amacı -----	66

1.2. Uygulamanın Konusu Ve Önemi -----	66
2. Doğal Taş Sektörüne Genel Bakış -----	67
2.1. Dünyada Mermer Sektörü -----	67
2.2. Türkiyede Mermer Sektörü -----	68
2.2.1. Dış ticaret bilgileri-----	69
3.Yatırıma İlişkin Analizler -----	73
3.1.Firma Tanıtım Bilgileri Ve Mali Tablolar -----	73
3.2.Yatırım Tanıtım Bilgileri+(Proje Taşvik Drumu)-----	82
3.3. Yönetici Özeti-----	83
3.4. Kredi Değerliliği Ölçüm Kriterlerinde Dikkat Çeken Hususlar-----	86
3.5. Mevcut Tesisler -----	87
3.6. Mevcut Makine Parkı -----	88
3.7. Ürün Bilgileri-----	89
3.8. Geçmiş Yıllar Üretim -----	89
4. Proje Değerlendirme Bilgileri -----	90
4.1. Proje Analiz Bilgileri-----	90
4.2.Kapasite Hesaplaması (Mevcut +Proje) -----	91
4.3.Alınacak Tesis Makine Parkı-----	92
4.4. Hammadde Gider Bilgileri -----	93
4.5. Net İşletme Sermayesi İhtiyacı Mevcut + Proje -----	94
4.6. Yatırım Tutarı Ve Yıllara Dağılımı (Mevcut +Proje) -----	95
4.7. Finansman Ve Harcama Planı Tablosu Ve Açıklamalar (Mevcut +Proje)-----	96
4.8. İtfa Planı + Yıllar İtibarıyla Ödeme Planı-----	97
4.9. Proforma Gelir Tablosu(Mevcut +Proje) -----	98

4.10. Nakit Akım Tablosu (Mevcut +Proje) Senaryo 1 -----	98
4.11. Nakit Akım Tablosu (Mevcut +Proje)Senaryo 2 -----	100
5. Analizin Sonuçlandırılması Ve Karar-----	104
5.1. Kredilerin Tahsisi Ve Teminatlanma Şartları -----	104
5.2. Görüş ve Sonuçlar -----	105
Kaynakça -----	108

Tablolar Listesi

Sayfa

Tablo 1. <i>İşletmelerde Faaliyet Döngüsü</i> -----	34
Tablo 2. <i>Türkiye Doğal Taş İhracatı Ülke Dağılımı</i> -----	70
Tablo 3. <i>Türkiye Doğal Taş İhracat Değerleri</i> -----	71
Tablo 4. <i>Firma ve Ortaklara Ait Mal Varlığı Bilgileri</i> -----	75
Tablo 5. <i>Yıllar İtibari İle Bilanço Kalemlerinin Seyri (özet)</i> -----	76
Tablo 6. <i>Yıllar İtibari İle Gelir Tablosu Kalemlerinin Seyri (özet)</i> -----	77
Tablo 7. <i>Firmaya Ait Büyüme Oranları</i> -----	78
Tablo 8. <i>Firmaya Ait Bazı Finansal Değer Ve Oranlar</i> -----	79
Tablo 9. <i>Firmaya Ait Nakit Akım Tablosu</i> -----	80
Tablo 10. <i>Merkez Bankası Risk Santralizasyon Bilgileri</i> -----	81
Tablo 11. <i>Firmaya Ait Yatırım Bilgileri</i> -----	82
Tablo 12. <i>Yatırım Teşvik Durumu Tablosu</i> -----	82
Tablo 13. <i>Firmaya Ait Yönetici Özeti Tablosu</i> -----	84
Tablo 14. <i>Kredi Değerliliğinde Dikkat Çeken Diğer Hususlar</i> -----	86
Tablo 15. <i>Firmaya Ait Mevcut Makine Parkı</i> -----	88
Tablo 16. <i>Firmada Üretilen Ürün Bilgileri Tablosu</i> -----	89
Tablo 17. <i>Geçmiş Yıllar Üretim Tablosu</i> -----	89
Tablo 18. <i>Proje Kapsamında Satın Alınacak Makine Parkı Tablosu</i> -----	92
Tablo 19. <i>Hammadde Gider Bilgileri Tablosu</i> -----	93
Tablo 20. <i>Proje Kapsamında Net İşletme Sermayesi İhtiyaç Tablosu</i> -----	94
Tablo 21. <i>Proje Kapsamında Gerçekleştirilecek Yatırımlar Tablosu</i> -----	95
Tablo 22. <i>Proje Kapsamında Finansman ve Harcama Planı Tablosu</i> -----	96
Tablo 23. <i>Mevut + Proje İtfa Tablosu</i> -----	97
Tablo 24. <i>Geri Ödeme Bilgileri Tablosu</i> -----	97
Tablo 25. <i>Proforma Gelir Tablosu</i> -----	98
Tablo 26. <i>Proforma Nakit Akım Tablosu Senaryo 1</i> -----	99
Tablo 27. <i>Proforma Nakit Akım Tablosu Senaryo 2</i> -----	101

Giriş

Bankacılık sistemindeki son değişiklikler, uygulamaya konulan yeni liberal politikalar ve global sistemde uygulanmaya başlanan standart yaklaşımlarla tüm dünyada bankacılık sektörünün gelişimi Türk bankacılık sistemine de fazlasıyla etki etmiştir. Bütün bu ilerlemeler ile birlikte bankaların hizmet fonksiyonu artan bir önem kazanırken bankaların temel çalışma konusunu hala kredilendirme süreçleri ve daha güçlü bir bilanço yapısına ulaşma problemi oluşturmaktadır.

Bankaların faiz gelirleri, düşük enflasyon oranlarına paralel olarak sınırlanırken karlılık kalemleri ağırlıklı olarak alınan komisyonlar ile sağlıklı dönüşü sağlanabilen kredilerin faiz gelirlerinden oluşmaktadır. Bu şartlar altında geri dönüşü sağlanamayan her anapara, aynı tutarda onlarca sağlıklı kredinin faiz kazancını sıfırlamaktadır.

Bankaların kredilendirme sürecinde yaptığı hatalar, bankanın bilanço yapısını bozan bir etki yaratırken makroekonomi için de kaynak savurganlığı anlamına gelmektedir. Dolayısı ile kredilendirme süreci başından sonuna kadar titizlikle takip edilmesi ve anında aksiyon alınması gereken hareketli bir yaklaşımı zorunlu kılmaktadır. Bunun yanında makroekonomik göstergeler, sektörel gelişimler, varlık fiyatları ve yasal mevzuat gibi bankanın aktif yapısını doğrudan etkileyebilecek olan faktörlerin de bankaların üst yönetimi tarafından takip edilmesi ve gerekli önlemlerin zamanında alınması ihtiyacı doğmaktadır.

Kapitalizmin kaleleri olarak anılan ve rekabetin en yoğun şekilde hissedildiği bankalarda, sunulan hizmetin kalitesi ve hızı, önemini giderek artırmaktadır. Bu açıdan bakıldığında ayrıntılı incelemeler gerektiren kredi değerliliği ölçümü bir taraftan da zamanla yarışmak zorundadır. Bu yüzden kredi analistleri uzman personel tarafından sistemli bir süreç doğrultusunda önceden belirlenmiş aşamalar ve çeşitli kısıtlar dâhilinde yapılmaktadır. Firma ile kredi ilişkisine girmeden önce başlayan bu süreç, kredi ilişkisine girildikten sonra da kredinin kapatılmasına kadar devam etmeli ve sürekli izlenmelidir. Uygulamada

bankaların kredi politikalarındaki farklılıklar bu sürecin boyutlarını değiştirebilmektedir.

Doğru kredi kararlarının verilmesi, karar verilirken dikkat edilecek hususlar, yapılan çalışmalarda izlenen yöntemler gibi kredi değerliliğinin ölçülmesi çalışmaları borç verenlerin olduğu kadar borç talep edenlerinde ilgi odağı olmuştur.

Bu tez çalışmasının birinci bölümünde literatür taramasına yer verilmiş, konu ile ilgili tanımlar, kredi değerliliğinin ölçülmesinde izlenen yollar, başvurulan kaynaklar ve kredilendirme süreçleri incelenmiştir. İkinci blmde kredi değerlemede önemli bir engel olan kayıt dışı faaliyetler ve bunların mali tablolarına yansımaları incelenmiştir. nc blmde ise uygulamadan bir örnek incelenerek kredi kararlarının nasıl sonuçlandırıldığı konusunda hem kredi kullanacaklara hem de kredi kararı verecek olanlara yol göstermesi amaçlanmıştır.

Birinci Bölüm Literatür Taraması

1.Temel Kredi Kavramları

1.1. Kredinin Tanımı ve Amacı

Latince inanma güven anlamına gelen kredi “credere” sözcüğünden gelmekte olup, saygınlığı ifade etmektedir (Ünay, 1997: 57). Kredinin sözlük anlamı ise “itibar”dır. Aslında bir şahsa ya da tüzel kişiye kredi vermek, ona mali yönden bir itibar sağlamak anlamına gelmektedir. Bankalar gerçek ve tüzel kişilerin tasarruflarını toplayıp bunları gelir sağlayıcı işlere kredi yoluyla kanalize eden, ödemelerde aracılık yapan, para nakli, senet tahsili, emanet kabulü gibi çeşitli hizmetler gören işletmelerdir (Altan, 2001: 10). Genel olarak ifade etmek gerekirse kredi; hazır bir satın alma gücünün kullanılmasından, belirli bir süreyle diğer bir kişi lehine feragat edilmesi, bu gücün ona terk edilmesidir. Yani kredi, geri ödeyeceği konusunda kendisine güven duyulan kişi veya kuruluşlara, bir süre sonra geri alınmak şartıyla belirli bir bedel karşılığında verilir.

İtimat etmek, inanmak anlamındaki "credeer" kelimesinden gelen kredi, bankacılıkta da itibar olarak kullanılmaktadır. Bu nedenle bankanın itibarından faydalanarak risk altına girme işlemleri kredi olarak değerlendirilmektedir. Kredinin ekonomideki manası, ödünç alınan veya verilen mal, paradır. Bankalar, bu manada en önemli kuruluşlardır. Bankalar Kanunu açısından ise kredi, bankaların öz varlıklarının yanı sıra, topladıkları vadeli ve vadesiz Türk lirası ya da döviz mevduat ile banka dışında temin ettikleri fonları, yasal sınırlar içinde ve banka içi mevzuatı da göz önünde tutmak suretiyle ihtiyaç sahiplerine belirli bir süre sonra geri alınması kaydıyla borç olarak vermesi ya da borç anlamında olmakla birlikte, birbirleriyle taraflardan birinin taahhüdünün ve/veya bu taahhütten doğacak borçlarının garanti edilmesi işlemidir.¹

¹ <http://www.muhasabedersleri.com/banka-islemleri/kredi-islemleri.html> (Erişim tarihi: 29.05.2012)

5411 Sayılı Bankacılık Kanununda ise 8-55 bölümler krediye ayrılmıştır. Kredinin tarifi yapılmamış ancak 48. maddede kredi sayılan işlemler belirtilmiştir.

Nakdi krediler,
Teminat Mektupları, Kontrgarantiler, Kefaletler,
Tahvil vb. Sermaye Piyasası Araçları
Verilen ödünçler,
Varlıkların vadeli satışından doğan alacaklar,
Vadesi geçmiş nakdi krediler,
Gayri nakdi kredilerin nakde tahvil olmuş kısımları,
Vadeli işlem ve opsiyonlardan dolayı üstlenilen riskler,
Tahakkuk eden ancak tahsil edilemeyen faizler.
BDDK tarafından kendi kabul edilen işlemler (Denge Danışmanlık Temel Kredi Eğitim Notları 2010).

Her kredi işleminde ödünç veren kimse karşı tarafın vaadini yerine getirmesi ihtimaline göre değişebilecek bir riske maruz kalır. Krediden faydalanan kimsenin mali ve ahlaki durumu ile işindeki yeteneği ne derece kuvvetli ise risk o derece az olacaktır. Bu nedenle ödünç veren kimsenin maruz kaldığı riski en doğru biçimde ölçmesi gerekmektedir.

Zaman, itimat ve ödenmeme tehlikesi anlamına gelen risk, kredinin temel unsurlarıdır (Artukoğlu, 1993: 35).

Burada,

- Zaman kredinin vadesini
- Güven borçluya duyulan itimat düzeyini
- Risk kredinin ödenmeme ihtimalini ifade etmektedir.

Her kredi tanımında belirli bir süre sonunda ödeme vaadinden bahsedilmektedir. Kredi işleminin var olabilmesi için krediye konu olan para ya da itibarın belli bir süre sonra ödenmesi gerekmektedir. Burada süre uzadıkça risk artacaktır. Bunun sebebi de geleceğin belirsiz olmasıdır. Kredinin bünyesine giren zaman unsuru beraberinde güven ve risk unsurlarını da getirmektedir.

Bankalar borç verirken;

- Borçlu vadesinde ödemek isteyecek mi?
- Borçlunun vadesinde borcunu ödeyebilecek gücü olacak mı?
- Borçlu vadesinde ödemediği takdirde borçluyu ödemeye zorlamak mümkün olacak mı?

Sorularının yanıtını olumlu olarak verebilmesi gerekir (Yapı Kredi Bankası Kredicilik Eğitim Notları).

Kredi bünyesinde, borcun işin ve hizmetlerin yerine getirilmemesi tehlikesini de taşır. Bu da risk unsuru oluşturur. Bankacılıkta risk verilen bir kredinin ya da girişilen bir taahhüdün tahsil edilmesine ve yerine getirilmesine kadar meydana gelmesi olası tehlikedir. Diğer bir anlamda risk gerçek veya tüzel kişiye nakit, mal, kefalet ve teminat şeklinde açılan kredilerden herhangi bir tarihte kullanılmış olan miktarların toplamıdır. Yani bankacılar müşterinin riski nedir dediğinde, adı geçen gerçek ya da tüzel kişinin o andaki toplam anapara borcunu kastederler. Nakit olarak verilen krediler nakit riski, gayri nakit olarak verilen güvenceler (teminat mektubu akreditif vb.) gayri nakit riski ifade eder.

Literatürde pek çok kaynak kredilerin kullanılmasında bir takım temel ilkelere bahseder. Burada en çok değinilen üç ilkedden bahsedilecektir.

- Güvenirlilik
- Akışkanlık

➤ Verimlilik

Güvenirlilik: Kredi güvenliği, kredinin sağlamlığını; bir teminata bağlanmış olmasını belirtir (Türkiye İş Bankası,1990: 48). Kredinin tanımında da belirtildiği gibi kredi, belirli bir süre sonra geri alabilmek amacıyla verilir. Kredinin geri ödenmesi kredi verme işlevinin sürdürülebilmesi için birinci şarttır. Nitekim sağlamlık ilkesi kredinin geri ödeme olasılığının yüksek olması ve bankanın aktif yapısına zarar vermeyecek şekilde kullandırılmasıdır.

Akışkanlık: Kredinin kullandırdıktan sonra iyi izlenmesi gereklidir. Bunun içinde donuk olarak bırakılmaması, hareketli şekilde işlemesi, vadesinde nakden ödenmesi, erteleme ve yenilemenin talep edilmemesi gerekir. Seyyaliyetini kaybetmiş, donmuş kredilerin akıbetleri ve emniyetleri her zaman şüphelidir. Gerekli tedbirlerin erken alınması doğacak riskin minimuma indirilmesinde azami önem arz etmektedir. Eşit taksitli kredilerde kredinin zamanında ödenmesi, rotatif nitelikli kredilerde ise sadece devre faizi değil anaparanın da vadesinde ödenip ödenmemesi önem arz eder.

Bankalarda kredi dağılımına likidite açısından bakılmalıdır. Kimi krediler kısa süreli olarak, diğerleri uzun vadeli olarak (2-10 yıl) kullandırılır.

Tabii ki kısa süreli krediler daha likit olur. Kredi konusu işin mevsimlere uygun, hareketli (kredide devamlı tahsilât tediye yapılması) kullandırılması, kredinin dolu ve donuk kullandırılmamasıdır (Hale and Roger, 1983: 215).

Verimlilik: Kullandırılan kredinin belirli bir dönemde kredi kuruluşuna getirisi, yani verimini ifade eder. Yani banka fonunun kira bedeli ya da katlanılan riskin bedeli de denilebilir. Bankaların en büyük gelir kalemi kredi faizleridir. Kredi kuruluşunun amacı bu getiriyi maksimize etmektir. Dolayısı ile burada bankacıların davranışı; kaynak yani verim yaratabilecek kredilere ya da müşterilere öncelik verilmesi, kısıtlı olan kaynakların en fazla verim elde edilebilecek müşterilere kullandırılması, (Eximbank kredileri gibi), kredilendirilen

firmaların verimli işlemlerinin bankaya yönlendirilmesi şeklinde olacaktır (Kavcıoğlu, 2003: 14).

Hiçbir kredi kararının ;

- Kredi değeriğliliğinin ölçülmesi ve risk grubunu belirlenmesi,
- Kredi kullanım amacının ve yerlerinin belirlenmesi,
- Firmanın yabancı kaynak gereksiniminin boyutların belirlenmesi,
- Geri ödeme kaynaklarının ön görülməsi

çalışmaları yapılmadan verilmemesi gerekir.

Kredi kararlarının oluşması amacıyla; firmaların kredi değeriğliliklerinin ölçülmesi ve karşılanabilir olan kredi ihtiyaçlarının belirlenmesi çalışmalarını içeren kredi değeriğlendirme raporlarının hazırlanması, teminat koşulları, kredi vadeleri ve kullandırımı koşullarını belirleyecek olan kredi kural ve politikalarının uygulanması, kullandırmaları takiben kredilerin geri dönüşlerinin izlenmesi veya var ise alınacak tedbir ve aksiyonların belirlenmesini sağlayan, kredi izleme kurallarının uygulanması gerekmektedir (T.Halkbankası Kredi Politikaları Ve Proje Değeriğlendirme Daire Başkanlığı Stajyer Uzman Yd. Eğitiim Programı Ders Notları, 2010).

Kredi analizinin en başında literatürde 5k şeklinde kodlanan kavramlara uygun şekilde değeriğleme yapıp karar verilmelidir. Literatürde sıkça rastlanan 5K şu şekilde açıklanabilir;

Karakter: Kredi talep edenlerin moral (ahlaki) değeriğleri

Kapasite: Sahip olunan imkân ve olanaklar ile mali büyüklükler

Kapital: Özkaynak ve işletme sermayesi yeterliliği

Koşullar: Ekonomik ve sektörel koşulların uygunluğu

Karşılık: Kredi karşılığı olan teminat ve geri dönüş imkânları (T. Halkbankası Eğitim D. B Temel Kredi. 2009, s,20).

Kredi kararının unsurları olarak adlandırılabilir olan bu kavramların hiçbirisinin tek başına sonuç doğurucu bir etkisi olmayacak ve tümünün en uygun bileşimi sonucunda etkin kredi kararları alınacaktır. Ancak belirtilen bu kredi unsurlarının bazıları, belirlenmiş şart ve durumlarda, kredi kararının sonucunu değiştirecek kadar öneme sahip olabilecektir. 5k diye adlandırılan bu unsurlar belirlenmiş ve birebir çalışmalarla somutlaştırılmayacak kadar girift ilişkilere sahiptirler (T.Halkbankası Kredi Politikaları Ve Proje Değerlendirme Daire Başkanlığı Stajyer Uzman Yd. Eğitim Programı Ders Notları 2010).

1.2. Kredilere Olan İhtiyaç

Finansman firmaların kuruluş amacını gerçekleştirmek maksadıyla, çeşitli kaynaklardan para sağlanması, bu paraların uygun yerlere yeterli miktarlarda yatırılarak bir işin yapılması veya üretimin gerçekleştirilmesidir. Birçok ülkede sıradan ortakların öz kaynak veya yabancı kaynaklarına hiçbir sınır konulmadığı halde, bankaların spekülasyona çok açık ve çok riskli olması sebebiyle bu kurumlar için yasal düzenlemelerle daha titiz kurallar getirilme gereği duyulmuştur (Eyüpgiller, 1999: 55).

Bir işletme için 'finansman sorunu' denilince, üretim maliyetinin karşılanması, stokların eritilmesi, tahvil veya pay senetlerinin satışı, borç para sağlama, açık hesap üzerinden alacağı paraları yeni hesaplara nakletme veya tahsis yoluyla gerekli fonları temin etme akla gelmektedir (Eyüpgiller, 1999: 55).

Burada asıl olan firmanın krediyi ne amaçla istediğinin tespitidir. Alacağı krediyi nerede kullanacağını tespiti kredi kullandırılmadan önce yapıp, banka açısından taşıdığı risk öğrenilmelidir. Riskli bir sektörde yatırım yapan ya da faaliyet konusu dışında bir finansman ihtiyacını karşılamak isteyen firmanın kredi talebi daha derinlemesine incelenmeli ya da baştan reddedilmelidir. Kredi

kullandırımının yasal mevzuata ve bankanın iç mevzuatına uygunluğu bu aşamada belirlenmelidir.

İşletmeler şu nedenlerle kredi kullanabilirler;

- Mevsimlik çalışma sermayesi ihtiyacı
- Köprü finansmanı
- Uzun vadeli çalışma sermayesi ihtiyacı
- Duran varlıkların finansmanı
- Duran varlıkların yenilenmesi
- Ödeme koşullarındaki değişmelerin finansmanı
- Olağanüstü harcamaların finansmanı
- Zarar eden işletmelerin kaynak ihtiyacı.

Yukarıda sıralanan maddelerin tespiti kadar sebebi de önemlidir. Örneğin, karsız sürdürülen faaliyetler ya da zarar net işletme sermayesini düşürür. Burada sorun yalnızca firmanın fon ihtiyacının zarar etmesinden doğduğunu saptamak değil nedenlerini de bulmaktır.

- Ekonomik durgunluk,
- Sektördeki geçici dalgalanmalar,
- Hükümet politikasının firma üzerindeki olumsuz etkileri,
- Yönetim hataları,
- Firmanın durgun veya gerileyen bir endüstri kolunda olması,

Ve benzeri nedenlerle liste uzatılabilir. Zararın nedeninin saptanmasından sonra bunun ileride tekrarlanma ihtimali ve bu nedenlerin kredinin ödenmesine olan etkileri irdelenmelidir.

Karamustafa ve Karakaya çalışmalarında firma ürünlerine olan talep artışının finansmanında yabancı kaynakların kullanılmasının olası olduğunu göstermiştir.

Çalışma sonuçları, firmaların büyüme fırsatları ile birlikte yabancı kaynaklara yöneldiğini ortaya koymuştur (Karamustafa ve Karakaya, 2007: 133). Buradan da anlaşılacağı üzere firmalar faaliyetlerini sağlıklı bir şekilde sürdürürken de büyümeyi finanse etmek amacıyla kredi kullanmaktadırlar.

Yukarıda da sayıldığı gibi firmaların finansman ihtiyaçları çok farklı nedenlerden doğabilir. Fakat ağırlıklı olarak işletme sermayesinden yahut bazen de işletmenin içinde bulunduğu yatırımdan kaynaklanır. Dışarıdan aynı gibi görünse de bu iki tip birbirinden oldukça farklı karakterli finansman gerektirmektedir. Finansın en temel prensiplerinden olan kısa vadeli yabancı kaynaklarla dönen değerlerin, uzun vadeli yabancı kaynaklarla duran değerlerin karşılanması prensibi gereği yatırım ve işletme sermayesi finansmanı birbirinden oldukça farklı vadelerde ve koşullarda gerçekleştirilmelidir.

Yatırım kredileri ve işletme sermayesi kredileri bankacılık açısından da iki farklı alan olarak değerlendirilmektedir. Literatürde firmaların finansman sorunları çeşitli kıstaslar dikkate alınarak sınıflandırılmaktadır. Bu sınıflandırmalardan bir tanesi de vade kıstası dikkate alınarak yapılan sınıflandırmadır (Demirbaş, 1992: 32).

Vadeleri 12 ay ve daha az olan kredilere uygulamada çalışma sermayesi kredisi 12 ay ve üzeri kredilere ise orta uzun vadeli kredi denilir.

1.2.1. Çalışma sermayesi eksikliğinden doğan ihtiyaç

İşletme sermayesi kavramı firmanın bir yıl ya da normal faaliyet dönemi içinde paraya çevireceği tahmin edilen varlıklardan oluşan dönen varlıkları toplamı ile aynı süre içinde ödenecek borçları içeren kısa vadeli borçları toplamı arasındaki farktan ibaret olup bu durum şu formülle daha rahat gösterilebilir:

İşletme sermayesi = dönen varlıklar - kısa vadeli borçlar (Erol ve Baklacı, 2010: 11).

İşletmenin normal çalışma olanaklarını karşılamak için gerekli varlık ve kaynak tutarını belirtir. Üretim çıktı miktarı ile yakından ilgilidir, zira; üretim miktarı arttıkça işletme sermayesi ihtiyacı da artacaktır. Brüt işletme sermayesi, dönen varlıkları ifade ederken, net işletme sermayesi dönen varlıklardan, kısa vadeli borçların düşülmesiyle bulunur. Dönen varlıkların kısa vadeli borçlardan yüksek olması işletmenin normal faaliyetlerini karşılamak için borca ihtiyaç duymadığını gösterir.²

Yukarıdaki tanımlar çerçevesinde işletmelerin çalışma sermayesi ihtiyaçları, işletmenin faaliyet gösterdiği faaliyet koluna, stok temin etme şartlarına, mal satış şartlarına ve satış vadelerine göre çeşitli boyutlarda ve çeşitli vadelere hâsıl olabilir. İşletme sermayesi ihtiyacı işletmenin faaliyetlerini sürdürebilmesi için azami önem arz etmekte olup eksik olması durumunda firmanın gerekli olan finansman açığını temin etmesi gerekmektedir.

İş dünyasında işletme sermayesi ihtiyacını karşılamak için en sık kullanılan kaynağın bankalar olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Bankalar bu gereksinimi karşılayabilmek için firmanın işletme sermayesi tutarını ve bu açığın ne zaman kapanacağını yani vadesini hesaplayabilmek durumundadırlar. Bankacılar firmanın mali verileri ve firmadan alınan ek verilerle ihtiyaç duyulan bilgilere ulaşır ve işletme için en uygun nitelikli kredi türünü ve tutarını tespit etmeye çalışırlar. İşletme sermayesi dışında firmaların finansman ihtiyaçları yatırım kredilerinden de oluşabilmektedir.

² <http://www.eksisozluk.com/show.asp?t=i%C5%9Fletme+sermayesi> (Erişim tarihi: 30.05.2012)

1.2.2. Yatırımdan doğan ihtiyaç

Sabit varlık ve bina yatırımlarını finanse edip bu yatırımlardan gelecekte nakit akım bekleyen proje kredileri, kurumsal kredilerin içinde riski en yüksek olan kredilerdir. Yatırımın yapıldığı bölgedeki kanun ve düzenlemelerin değişimi yatırımın tamamlanmasını ya da maliyetini komple değiştirebilir (Rose,1996: 575). Genelde orta ve uzun vadeli olarak karşımıza çıkan yatırım kredilerinde bankaların katlanmak durumunda olduğu risk oldukça artmaktadır. İşletmelerin yatırım aşamasında bir defa katlanmak zorunda oldukları sabit varlık yatırımı, kalemler bazında tek tek incelenmelidir. Sabit yatırımı oluşturan kalemler; etüt proje müşavirlik hizmetleri, arazi bedeli, patent ve lisans, inşaat harcamaları, teknik altyapı harcamaları makine ve donanım harcamaları, faiz giderleri vb. sıralanabilir (Emiroğlu, 2002: 154). İşte bu yatırımların nakde dönüş süresinin uzun olması yüzündendir ki bankalar kredi taleplerini değerlendirirken bu kredinin ne için kullanılacağını bilmek isterler. Söz konusu kredi talepleri yatırıma yönelik ise yatırımın ayrıntılarını inceleyip firmanın finansal gücünü yatırım sonuna kadar mercek altına alırlar. Kredi kararı verilmeden önce bankaların konusunda uzman olan ekipleri söz konusu yatırımı inceleyip yatırıma ilişkin projeksiyonlar hazırlar ve yatırım için bir rapor hazırlayıp firmanın kredi notunu belirlerler.

Fakat tüm bunlardan önce firma ile yatırım konusunda bilgi alışverişinde bulunmak gerekir. Firma yetkilileri ile konuşulacak ilk konular;

- Yatırımın faaliyetler üzerindeki etkisi
- Yatırımın türü
- Yatırımın konusu ve özellikleri
- Yatırımın amacı ve sağlayacağı üstünlükler
- Patronların ve üst yönetimin yatırım konusu sektör kolundaki tecrübeleri
- Yatırımın kaynağı ve maliyeti
- Yatırımın konusu tesis ya da makinenin sigorta durumu
- Yatırıma yönelik temin edilen teşvik ve destekler

Şeklinde sıralanabilir.

Uzun vadelere yayılmış kredi taksitlerinde bankaların katlanacakları riski artıran en önemli etken uzayan vadenin getirdiği belirsizliktir. Bankaların özellikle yatırım projelerini finanse ederken şu tür olasılıkları veya riskleri göz önüne almaları gerekir.

- Pazar ve gelire ilişkin tahmin hataları,
- Gerekli girdilerin sağlanamaması
- Tedarik ve rezerve ilişkin tahmin hataları
- Projenin tamamlanmasındaki riskler
- Yönetim riski
- Performans düşüklüğü
- Kur riski
- Doğal yıkımlar (Akgüç, 2010: 300)

Yatırım analizinde kullanılacak en önemli kaynaklardan biri de fizibilite raporlarıdır. Fizibilite raporlarından yatırımın yapılacağı sektöre ve yatırıma ilişkin çok detaylı mali, teknik ve ekonomik bilgi elde etmek mümkündür. Bu nedenle, varsa, firmadan yatırıma ilişkin fizibilite raporu mutlaka edinilerek inceleme konusu yapılmalıdır.

1.2.2.1. Yatırımların faaliyetler üzerindeki etkisi

Yapılacak yatırım sonrasında temel amaç sağlanacak ek faydadır. Firmanın faaliyetlerinde verimliliğin artırılması, zaman tasarrufunun artırılması enerji tüketimi ve işgücü kullanımı gibi temel girdilerin azaltılıp maliyetlerin düşürülmesi gibi amaçlara yönelik yapılacak olan her türlü sabit varlık yatırımı bu kapsamda değerlendirilmelidir.

Firma analizi çerçevesinde analizi yapılan yatırımlar, firmanın ileride gelir sağlamak amacı ile duran varlıkları için yaptığı yatırımlardır. Yatırım analizinin amacı, tasarlanan bir yatırımın, girişimci ve yatırımı finanse eden kuruluş açısından fayda ve maliyetlerini geleceğe yönelik bir zaman diliminde belirleyerek riskliliğini ortaya çıkartmaktır. İşletme varlıklarının değeri yaratılacak nakit miktarının bir fonksiyonudur (Çelenk, 2008: 82).

Eğer firmanın yakın zamanda biten, devam eden ya da planlanan ve analize konu olabilecek yatırımı varsa, bu yatırımın mutlaka analiz edilerek değerlendirilmesi gerekmektedir. Çünkü yatırım harcamaları, firmaların ticari faaliyetlerini, üretim ve yönetim uygulamalarını etkileyerek pazardaki etkinliğini güçlendirirken diğer yandan finansman ihtiyacını yoğunlaştırıp mali yapılarını zayıflatmaları bakımından önem arz etmektedir (Garanti Bankası, "Dış Ticaret Yönetimi", Dış Ticaret Semineri, İstanbul, 08.01.2008:8).

1.2.2.2. Yatırımın türü, konusu ve özellikleri

Bu aşamada yatırım projesinin türü belirlenmelidir. Firma komple yeni yatırıma mı giriyor yoksa üretimi artırmaya yönelik yatırım mı yapıyor? Yeni bina yatırımı var mı, yoksa sadece ilave (tevsî) tesis yatırımı mı yapıyor? Ya da mevcut makinelerin yenilenmesine yönelik modernizasyon yatırımı mı yoksa tamamen yeni makine yatırımı mı yaptığı belirlenmelidir.

Yatırımlar niteliğine göre dört ana grupta toplanabilir:

1. Komple Yeni Yatırım, yeni bir tesisin kuruluşuna yönelik yatırımları ifade eder.
2. Kapasite Artırımı-İlave Tesis (Tevsî) Yatırımı, mevcut bir tesisin üretim veya hizmet kapasitesini artırmak amacı ile yapılan yatırımları ifade eder.
3. Yenileme Yatırımı, mevcut ve işleyen bir tesisin yıpranma nedeni ile eskimiş üretim ve hizmet araçlarının yenileri ile değiştirilmesini kapsayan yatırımları ifade eder.

4. Modernizasyon Yatırımı, işleyen bir tesisteki üretim araçlarının teknolojik gelişme sonucu demode olması, yani yıpranmış olmamasına rağmen, teknolojinin sunduğu yeni olanaklar karşısında kullanımının ekonomik olamaması sonucu modern olanlar ile değiştirilmesine yönelik yatırımları ifade eder (T. Halkbank Kredi ve Proje Değerlendirme D.B. Eğitim Notları).

Yatırımlar devletten teşvikli olup olmamasına göre ise iki ana gruba ayrılabilir:

1. Teşvikli Yatırım
2. Teşviksiz Yatırım

Teşvik Belgesi, yatırımın karakteristik değerlerini ihtiva eden, bu değer ve tespit edilen şartlara uygun olarak yatırımın gerçekleştirilmesi halinde üzerinde yazılı bulunan desteklerden yararlanma imkânı sağlayan, Kalkınma Planına uygun ve ülke ekonomisi için faydalı olduğu Hazine Müsteşarlığı'nca kabul edilen yatırımlar için yatırımcılara verilen bir belgedir (Resmî Gazete; 12.11./ 27404 Gümrük Genel Tebliği (Yatırım Teşvik) (Seri No: 9)).

Yatırımlara uygulanacak destek unsurları ise;

1. Gümrük Vergisi İstisnası
2. Yatırım İndirimi
3. Finansman Fonu
4. Yatırımları Teşvik Fonundan Kredi Tahsisi
5. Yatırım Kredilerinde Vergi, Resim ve Harç İstisnası
6. Bina İnşaat Harcı İstisnası
7. Katma Değer Vergisi Ertelemesi
8. Makine ve Teçhizat KDV İstisnası
9. Arsa Tahsisi
10. Enerji Desteği
11. K.K.D.F. İstisnası(Resmî Gazete; 12.11./ 27404 Gümrük Genel Tebliği (Yatırım Teşvik) (Seri No: 9)).

Yatırımın yeri, hangi yatırım mallarının nereden ve ne koşullarla temin edileceği, yatırımın başlama ve bitiş tarihleri, ön görülen deneme süresi, fiili üretime geçiş tarihi, firmanın yurtiçindeki rekabet gücüne yapacağı muhtemel etkiler hakkında bilgi edinilmesi ve değerlendirmesi gerekmektedir (Çelenk, 2008: 82).

1.2.2.3.Yatırımın hedefleri

Yapılacak olan yatırımın amacının belirlenmesi ve bu amaca ulaşım ulaşamayacağı hususunun net bir şekilde ortaya konulması gerekmektedir. Bu kapsamda firmalardan temin edilmesi gereken en önemli belge fizibilite raporlarıdır. Fizibilite raporu, bir yatırım projesini mali teknik ve ekonomik yönlerini incelemektedir (Yaşar, 1975: 122).

Tamamlanan yatırımın hedeflediği çıktı miktarı, güncel pazar payları ve ulaşılması hedeflenen satış rakamları ile yatırımın sağlayacağı rekabet avantajı gibi bilgilerin firmadan öğrenilmesi gerekmektedir. Firmadan alınan bilgiler ile hedeflenen üretim ve satış miktarına ulaşıp ulaşamayacağı, yatırımın başa baş süresi ve yüklenilen finansman giderlerini karşılayıp karşılayamayacağı konusunda tahminler yürütülmelidir.

1.2.2.4.Ortakların ve yöneticilerin tecrübeleri

Borç verenler açısından farklı bir iş koluna yapılacak olan yatırımın ya da yeteri kadar deneyimin mevcut olmadığı yeni bir iş koluna yapılacak olan yatırımın taşıdığı risk aynı iş koluna yapılacak olan yatırıma göre daha fazla olacaktır. Bu bakımdan firma açısından piyasa riski artarken banka açısından kredinin geri dönmeme riski artacaktır.

Yatırım yapılacak olan sektöre ilişkin araştırmalar yapılırken sektörün yaşam evresinin neresinde olduğu, bağlı bulunduğu üst ve alt sektör gruplarının saptanması gerekecektir. Sektörün tarihçesi, gelişmesi, yasal düzenlemeler,

sektördeki firmalar ve ortakları Pazar paylarının dağılımı fiyat politikaları, potansiyel rakipler gibi birçok yeni bilinmeyen analiz edilmesi gerekecektir (Çelenk, 2008; 147).

Ortakların ve yöneticilerin geçmiş kariyer dönemlerinde gerçekleştirdikleri ya da yönettikleri yatırım projeleri, bu projelerdeki başarı performansları, analizi yapılan yatırım konusundaki tecrübeleri ve yatırımın yapılmakta olduğu sektördeki tecrübe ve bilgi birikimleri söz konusu yatırımın olası sonuçları hakkında yorum yapabilmelerini kolaylaştıracaktır.

Planlanan bir yatırımın maliyet ve gelirlerinin analizi ve sermaye fonlarını bu yeni projelere yatırımın karlı olup olmadığının belirlenmesi gerekmektedir. Bu nedenle yatırım kararları, ayrıntılı bir araştırmanın ve değerlendirmenin sonuçlarına dayandırılarak alınmalıdır (Çelenk, 2008: 82).

1.2.2.5. Yatırımın finansmanı ve fiili harcama

Sermaye maliyeti yatırım önerilerinin değerlendirilmesinde ve kesin yatırım kararının verilmesinde firma açısından büyük önem taşımaktadır. Çünkü bir yatırım projesinin kabulü bu projenin nasıl finanse edileceğine bağlıdır (Kargül, 1996: 150).

Firmalar yatırımlarını elde edilen kârlarla ya da ek sermaye ile finanse edebileceği gibi banka kredileri gibi yabancı kaynak da kullanabilirler. Makro açıdan bakıldığında ülkemizde yeterli sermaye birikiminin olmaması, firmaları yatırım finansmanlarında yabancı kaynak kullanımına zorlamaktadır. Bu durumda yatırım yapanlar faiz maliyetlerine katlanarak banka kredileri, leasing ve satıcı kredileri gibi dış finansman kaynaklarından faydalanmaktadırlar.

Yatırım kredisi analizinin yapıldığı tarihe kadar firmanın yatırımları için fiilen ne kadar harcadığı, hangi finansman kaynaklarını kullandığı ve yatırımın hangi aşamaya geldiği detaylı bir şekilde öğrenilmelidir. Teşvik kapsamında yapılan

yatırımlarda Yatırım Teşvik Belgesi'nde belirtilen finansman kaynakları ve kullanım oranları genellikle uygulamadan farklı olmaktadır. Bu nedenle Yatırım Teşvik Belgesi alınsa dahi, firmanın finansman yükü Teşvik Belgesi'nde öngörülenden farklı olabileceğinden fiili durum hakkında bilgi sahibi olunmalıdır.

1.2.2.6.Yatırıma ilişkin sigorta bilgileri

Firmalara yüksek oranda mali yük yükleyen sabit kıymet yatırımları çeşitli risklere karşı sigorta altına alınmalıdır. Firmanın bankaya olan borcunun, yatırım konusu sabit kıymetlerin çalıştırılıp sağlanacak olan katma değerden ödeneceği unutulmamalıdır. Yeni alınan bir CNC tezgâhının yanması veya maddi hasar görmesi bankanın riskini önemli ölçüde artıracak bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sigorta şirketlerinin işletmelere yönelik çıkarmış olduğu ürünler, firmaları pek çok riske karşı teminat altına almaktadır.

İşyeri sigortası ticari işletmeleri yangından, yıkılmalardan, hırsızlıktan, terörden ve kazalardan korumayı amaçlayan bir sigorta çeşididir. İşyeri sigortası ürünleri ile yangından su baskınına, depremden hırsızlığa kadar birçok tehlikeye karşı firmaların binalarını, demirbaşlarını ticari mallarını hatta çalışanlarını güvence altına alabilmeleri mümkündür.³

Karşılaşılması muhtemel olan bu risklere karşı yatırımın sigortalanması bankanın katlanacağı riski azaltırken firmanın da hesaplanan projeksiyonlarının bozulmasını engelleyecektir.

³ <http://www.sigortall.com/icerik/urunlerimiz/yangin-sigortalari/isyeri-sigortasi.aspx> (Erişim tarihi: 13.06.2012)

1.2.2.7.Yatırıma ilişkin teşvik bilgileri

Teşvikler, devletin genel ekonomi politikası çerçevesinde üretimin, istihdamın, ihracatın artırılması gibi genel konularda kullanılmasının dışında bölgesel gelişmenin sağlanması, ar-ge kullanımının artırılması yeni teknolojilerin geliştirilmesi gibi konularda kullanılmaktadır (Eser, 2011: 1).

Diğer taraftan devletin teşvik politikası firmaların yatırım faaliyetlerini, yatırımın kapsamını, yerini, boyutunu ve hatta sektörünü bile belirlemede önemli etken olmaktadır.

2009 yılı içinde yayınlanan 2009/15199 sayılı karar ile Türkiye'nin uluslararası yükümlülükleri ve kararda belirtilen sektörel, bölgesel ve ölçeksel öncelikler dikkate alınarak mal ve hizmet üretimine, Ar-Ge ve çevre koruma faaliyetlerine yönelik yatırımların çeşitli teşvik tedbirleri ile desteklenmesini öngören yeni yatırım teşvik sistemi yürürlüğe girmiştir (Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar 16.07.2009 Tarih 27290 Sayılı Resmi Gazete).

Ülkemizde firmalar, adı geçen karara göre teşvik alabilmek için, yatırımın mali, teknik ve ekonomik yönlerini belirten fizibilite raporu ile birlikte Yatırım Teşvikleri Dairesi'ne başvururlar. İlgili daire, projeleri ülkenin genel makro ekonomik politikaları çerçevesinde değerlendirir ve uygun bulduklarına Yatırım Teşvik Belgesi verir. Teşvik belgesi verilmesinde yatırımın uluslar arası rekabet gücü sağlaması, ileri ve uygun teknoloji getirmesi, DPT'nin sektör veya proje bazında belirlediği asgari ekonomik kapasitelere uygunluk gibi özellikler dikkate alınır. Teşvik belgesine bağlanan yatırımlar, uygun bulunduğu takdirde Yatırım İndirimi, Kaynak Kullanımı Destekleme Primi, Vergi, Resim ve Harç İstisnası, Finansman Fonu ve Bina İnşaat Harcı İstisnası, Gümrük Vergisi Muafiyeti, Gümrük Vergilerinin Taksitlendirilmesi gibi teşvik araçlarının tümünden veya bir kısmından yararlandırılırlar (Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar 16.07.2009 Tarih 27290 Sayılı Resmi Gazete).

Eğer analize konu yatırım, Teşvik Belgesi'ne bağlanmışsa, firmadan teşvik belgesi edinilmeli, yatırımın hangi teşvik tedbirlerinden ve özel şartlardan yararlandığı öğrenilmelidir. Eğer yatırımın tamamı teşvik belgesine bağlanmamışsa teşvik kapsamı iyi analiz edilmelidir.

Bu kapsamda firmadan temin edilen bilgi ve belgelerle firmanın fiili durumu yatırımın gidişatı arasında kıyaslama yapılmalı ve belgelerin fiziki durumu yansıtıp yansıtmadığı dikkatle incelenmelidir. Temin edilen belgelerin analiste sektörün gelişme durumu, potansiyel ekonomik koşullar ve beklentiler hakkında fikir verebileceği unutulmamalıdır.

2.Kredi Başvurusu Ve Ön Değerlendirme

Genel olarak kredi türünün tespit edilmesi, uygun koşulların tespit edilmesi ve teminatların önceden belirlenmesi, sürecin başlangıcında bankalarca yapılan çalışmalar arasında sayılabilir.

Herhangi bir kredi ilişkisine girmeden önce, firmaların kredi değerliliğinin ölçülmesi gerekmektedir. Bunun için bankaların müşteriyi iyi tanıması gerekmektedir. Müşteri ile yapılan ilk görüşme bu tanıma sürecinin başlangıcı sayılır. Bankalar, müşterileri hakkında yaptığı incelemeler ile müşterilerin kredi yükümlülüklerini ekonomik yönden ne oranda yerine getirebileceğini kestirebilmeleri amaçlanmalıdır. Firmaların kredi taleplerinde kredi yaraşırılığının incelenmesi işlemi büyük önem taşımaktadır. Çoğu kez bu incelemelerden elde edilen toplam izlenim, müşterinin vereceği teminatlardan önce gelmektedir(Yüksel, 1992: 107).

Müşterilerin telkin ettiği güven, çalışkanlık ve beceri derecesi, mesleğindeki başarı ve deneyimi gibi özellikler bankalar açısından aranılan unsurlardan bazılarını ifade etmektedir. Firmaların ekonomik ve finansal faaliyetlerinin ne oranda düzenli olduğu ve gelecekteki gelişmesi açısından krediyi geri

ödeyecek durumda olup olmadığı, kredi ilişkisine girilmeden önce araştırılması gereken konulardır(Öztürk. 2005: 3-4).

Bankalar, ticari kredi ilişkisine girerken; firmalar hakkında bir takım istihbarat araştırmasına girmektedirler. Kredinin istihbarat sürecinde elde edilmesi gereken bilgileri şu şekilde sıralayabiliriz(Şakar, 2006: 44).

Kredinin miktarı ve amacı

Şirket verileri

Finansal veriler

Birincil ve ikincil geri ödeme kaynakları

Güvenilirlik.

Verilen kredilerin seyyalietini kaybetmesi durumunda ya da geri ödenme ihtimalinin ortadan kalkması durumunda yukarıda sayılan bilgi kaynakları kredilerin geri dönüşünü sağlamak için kullanılabilirler. Gereki durumlarda firmayı ve kefillerini ödemeye zorlamak ancak ve ancak bazı istihbarat çalışmalarının önceden yapılıp, gerekli tedbirlerin alınmasına bağlıdır. Burada kaynakların çeşitli yerlerden elde edilmesine ve yeteri miktarda olmasına dikkat edilmelidir. Uygulamacılar her kredi dosyasının yılda en az bir kere revize edilmesini ve dolayısı ile yukarıda bahsedilen kaynakların yeniden taranmasına dikkat etmektedirler.

Ticaret sicil gazeteleri, tapu sicili, gemi sicili gibi kaynaklar müşterilerin hukuk ve servet ilişkilerine açıklık getirmektedir. Bunun yanında mali analizde kullanılacak, firmaların bilanço, gelir tablosu ve hesap durum belgesi gibi tabloları aracılığı ile firmanın mali tahlili yapılmaktadır. Mali tahlil yapılarak; kredi talep eden işletmenin yatay ve dikey analiz yöntemleri ile dönemler arasındaki değişimi incelenmekte ve sektördeki diğer firmalarla karşılaştırmalar yapılarak firmanın gerçek durumu hakkında olumlu ya da olumsuz yorumlar yapılmaktadır. Bankalardaki kredi uygulamalarında, işletmelere kredi kullandırılmadan yapılacak iyi bir mali analiz ve istihbarat çalışması kredilerin

güvenliği ve geri dönüşü açısından en önemli çalışma olarak görülmektedir. Finans kuruluşları firmaları kredilendirmeden önce sağlam güvenceler talep etmektedir. Ancak ülkemizde yaşanan finansal krizler, bankaların firmalardan almış olduğu, ipotek, kefalet vb. güvencelerin kredinin dönüşünde yüzde yüz yeterli etkenler olmadığını göstermektedir. Bankaların firmalara vermiş olduğu ticari kredilerde, güvencelere ek olarak firmanın faaliyetlerinde ne kadar başarılı olduğu, sektörün ülke ekonomisindeki durumu, yöneticilerin karakteri ve firmanın mali tablolarının yapılacak iyi bir analizle yorumlanması yapılacak çalışmanın ana hatlarını oluşturur(Öztürk 2005;20).

Çoğu zaman yapılan bu çalışmaların sonucunda firmalar kredi değerliliği bakımından skorlanır ve aldığı skor puanlarına göre gruplara ayrılır. Firmaya verilen bu kredi puanlarına istinaden firmadan yeterli oranda teminat talep edilir. Talep edilecek teminatın türü, tutarı satış kabiliyeti gibi birçok unsur bankaların iç mevzuatı ile sınırlandırılmış durumdadır.

Kredi kararları alınırken ne ölçüde titizlik, özen gösterilirse gösterilsin kredi riskini tümüyle ortadan kaldırmak mümkün değildir. Nitekim günümüzde banka kredilerinin bir bölümünün donuk hale gelmesi ve bir bölümünün de tahsilinde yaşanan güçlükler, kredi taleplerinin değerlendirilmesinin bankacılık açısından önemini somut olarak ortaya koyduğu gibi, konuya güncellik de kazandırmaktadır. Bazı bankalarda kredi riskine çözüm bulunamaması, bankanın varlığını sürdürmesini tehlikeye düşürerek faaliyetlerinin durdurulmasına ve tasfiyelerine yol açmaktadır(Akgüç, 2006: iii).

2.1. Müşteri İle İlk Görüşme

Kredi talep eden müşterinin iş yerinin ziyaret edilmesi kredi kararının sağlıklı bir şekilde verilmesine çok önemli bir katkı sağlayacaktır.

Ziyaretin yapılması ile;

- İşletmenin durumunun ve yeterliliğinin tespiti,
- Teçhizatın durumunun tespiti,
- İşletmenin lokasyonunun uygun olup olmadığı,
- Stokların miktarı ve kalitesi hakkında bilgi alınması,
- Borçlunun kayıtlarının incelenmesi,
- Firmanın genel durumunun ve çalışmalarının değerlendirilmesi sağlanır(S.Wayne, 1993: 116).

İşletmelerin kredi değerliliğinin belirlenmesinde, işletme görüşleri en önemli yeri kapsamaktadır. İşletme ilgilileriyle karşılıklı görüşmenin yanında, işletme tesislerini, işyerlerini, inşaat işletmelerinde inşaatları yerinde görmek, kredi taleplerinin değerlendirilmesinde önemli yarar sağlamaktadır. Karşılıklı görüşmede kapsanması gereken bazı soru örnekleri aşağıda verilmiş olup, karşılıklı görüşmeyi yapan kişi, soracağı soruları bir sorgulama havasında değil, rahat bir atmosferde ancak laubaliliğe kaçmayan bir sıcaklıkta müşteriye iletmeli ve inisiyatifi elden bırakmadan soruları bu alanlara çekmelidir(George, 1987: 102).

- Müşterinin resmi ismi ve kuruluşun hukuki yapısı nedir?
- Müşterinin iş kolundaki deneyimi nedir?
- Firmanın sektör içindeki yeri nedir?
- Firmanın sahipleri ve yöneticilerinin öz geçmişleri hakkında bilgi,
- Hangi mamuller üretilmektedir?
- Pazarlama kanalları ve stratejileri nasıldır?
- Üretim sipariş üzerine mi yapılmaktadır?
- Satış fiyatları ve satış politikaları nasıldır?
- İhraç edilecek mamulün temin şekli nedir?
- İhracat yapılan ülkeler hangileridir ve ihrac bağlantısının türü nasıldır?
- İthalatta ödenen vergi ve fonlar nelerdir(George, 1987: 102)?

Bu süreç kredi ihtiyacı bulunan firmanın, kredi talebini bankaya ileterek firmanın görüşme talebi ve bunun sonucunda da banka yöneticilerinin firmayı ziyareti ile meydana gelir. Ön görüşme sırasında, kredi talebinin banka kredi politikasına uygun olup olmadığı ve geri ödeme şekli saptanır. Yalnız her zaman firmanın talebi üzerine ön görüşme yapılamaz. Banka da kendi belirleyeceği potansiyel müşterilere kredi kullandırımında bulunmak üzere ziyarete gidebilir. Potansiyel müşterilerin belirlenmesine ilişkin kaynaklar iki temel grupta toplanabilir:

Şube İçi Kaynaklar

- Şubelere tahsile verilen ve ödemelerinde sorun yaşanmadığı belirlenen, büyük montanlı çek/senetlerin keşideci/borçluları,
- Yüksek tutarlı havale veya EFT ödemesi yapılan müşteriler,
- Mevcut müşterilerin çalıştığı diğer firmalar,
- Çek karnesi kullanan Banka müşterilerinin keşide ettiği büyük montanlı çeklerin hamilleri,

Şube Dışı Kaynaklar

- Mevcut müşterilerden alınan istihbaratlar,
- Sanayi Ticaret ve Meslek Odaları'nın yayınları,
- Vergi dairelerinin yayınladığı "*En Yüksek Vergi Ödeyenler Listesi*"
- İhale ilanları(Alpay, 2001: 6-7)

2.2. İstihbarat Ve Piyasa Araştırması

Birçok kaynakta istihbarat çalışmaları anlatılırken; kalitatif (niteliksel) ve kantitatif (niceliksel) olmak üzere iki kaynak tipinden bahsedilir. Kalitatif veriler firmanın finansal gücünden çok firmanın ahlaki yapısını incelemeyi amaçlar. Kantitatif veriler ise firmanın mali verilerinin, kredi borcunu ödeyebilecek kaynak yaratıp yaratamayacağına yoğunlaşır.

Kalitatif istihbarat ilk kredi mülakatını, onu takip eden karakter araştırmasını ve sektör incelemesini içerir. Bu aşamada müşterinin karlı bir işletmeyi yönetme gücü yanında sattığı malın pazar içindeki durumu hakkında fikir edinmeye çalışır. Kantitatif analiz ise firmanın finansal verilerinin temin edilip çeşitli teknikler uygulayarak değerlendirilmesi çalışmalarını kapsar (Seval,1990: 120-129).

Potansiyel müşterilere ziyarete gidilmeden önce ön istihbaratın yapılması gerekmektedir. Piyasa istihbaratı, mevcut müşterilerden alınan bilgiler, bankaların kara liste isimli ekranlarından protesto ve karşılıksız çeklerinin kontrolü ve hesap vaziyetlerinin tetkiki ile yapılır. Bütün bu çalışmalar neticesinde ziyaret edilmesine karar verilen müşteri ile ön görüşme sırasında, kredi talebinin banka kredi politikasına uygun olup olmadığı ve geri ödeme şekli saptanır(Usta, 1994: 27).

Kredi talep edenlerin ahlaki durumu, cari mali gücü öz kaynağı ve gelir yaratma kapasitesi hakkında bilgi sağlayıcı verilerin temini kredi taleplerinin değerlendirilmesinde büyük öneme sahiptir. Bu faktörlerin kavranmasına olanak veren, çeşitli kaynaklar mevcuttur. Bunların başlıcaları arasında kredi talep edenle karşılıklı görüşme, firmanın mali tabloları, bankanın firma ile ilgili dosyası ve kayıtları, risk santralizasyonundan alınan bilgiler, resmi kayıtlar ve yayınlar, diğer bankalardan sağlanan bilgiler, firmanın iş ilişkisine bulunduğu kişi ve kuruluşlardan veya çevresinden alınan bilgiler sayılabilir(Akgüç 2006;26).

Piyasa istihbaratı ile ilgili;

- Firmanın piyasaya olan borçlarını ödeyip/ödemediği ve/veya sürekli olarak vade uzatımı olup olmadığı,
- Firmanın alacak tahsilinde büyük tutarda tahsilât problemi olup olmadığı,
- Firmanın yüksek tutarda iadeye (sattığı malı istenen şartlara uymaması nedeniyle iade edilmesi) maruz kalıp kalmadığı,

- Firmanın gayri menkulleri üzerine haciz konulup konulmadığı,
- Firmanın gayri menkullerinin bir kısmının satılıp satılmadığı,
- Diğer bankaların firmanın riskini tasfiyeye alıp almadığı,
- Piyasadaki tefecilerden para alıp almadığı,
- Firma hesaplarına haciz gelip gelmediği,
- SSK ve Vergi borcunun olup olmadığı,
- Uzun süredir üst düzey yönetici olarak çalışan kişilerin makul bir neden belirtmeden aniden görevden ayrılıp ayrılmadığı,
- Sakınca kayıtlarının olup olmadığı, araştırılmalıdır(Oyakbank A.Ş. :16).

İstihbarat çalışmalarında bilgi kaynakları kalitatif ve kantitatif olmak üzere 2 ye ayrılır. Kalitatif değerlendirme ile firma hakkında genel bir bilgi edinilir. Daha çok bankanın veya kredi kurumunun fazla tanımadığı yeni müşteriler için kullanılır. Kalitatif istihbarat, çok fazla rakamsal verileri içermemekle birlikte kantitatif istihbaratta elde edilen verileri destekleme özelliği taşımaktadır.

Kalitatif istihbaratın kaynakları çok çeşitli olup; protestolu senetler, karşılıksız çekler, ticaret sicil gazeteleri, imza sirküleri, tapu senetleri, vekaletname ve şirket ana sözleşmeleri başlıca kalitatif istihbarat kaynaklarıdır(Takan, 2001: 365-366).

Banka uygulamasına göre değişmekle beraber daha geniş bir şekilde kalitatif istihbarat kaynaklarını şu şekilde sıralamak mümkündür;

1. Firma ile mülakat (yönetici ve personel ile)
2. Firmanın kredi kullandığı diğer banka ve kredi kurumları,
3. Firmanın rakipleri
4. Firma ile ilişkide bulunan diğer firmalar (alıcılar ve satıcılar)
5. Firmanın faaliyet raporu
6. Meslek kuruluşları, Odalar ve Dernekler,
7. Tapu kayıtları,
8. Noterler,

9. Vergi Daireleri,
10. Ticaret Sicil Kayıtları
11. Merkez Bankası Risk Santralizasyonu,
12. Protestolu senetler ve karşılıksız çekleri,

Krediyi talep eden müşteri hakkında bilgi alınabilecek kaynaklar belirlenip listelendikten sonra bütün bu kaynaklardan alınan bilgilerin birbiri ile tutarlı olup olmadığı değerlendirilmelidir.

Kantitatif istihbarat işletmenin finansal ve karşılaştırmalı finansal tablolarının, ayrıca yönetim raporlarının ve hesap vaziyetlerinin incelenmesidir. Kantitatif istihbarat çalışmasında daha çok rakamsal veriler üzerine çalışılır bazı analizler yapılır ve sonuçlar çıkarılır(Takan ;2001, 370).

Firmanın kantitatif istihbaratla borç ödeme niyetine güven getirildikten sonra bu niyeti, işletme faaliyetleriyle fon yaratarak destekleyip desteklemeyeceği kantitatif istihbarat ile araştırılmış olur. Kantitatif istihbarat aslında mali tabloların analizinden başka bir şey değildir.

2.3. Müşteriden Alınması Gereken Belgeler

Ziyaret esnasında müşteriden alınması gereken ve istihbarat çalışmaları sonucu elde edilmesi gereken bilgi ve belgeler şunlardır:

- Firma ana sözleşmesi.
- Ana sözleşmeye uygunluk gösteren yeni bir yetki belgesi.
- Oda kayıtları ve dernek sicil belgeleri.
- İmza sirküleri.
- Ticaret Sicil Gazeteleri (Kuruluş sermaye artırımları).
- Vergi levhası.
- Ortakların kimlik fotokopisi
- Varsa yeminli mali müşavir raporları.

- Varsa kapasite raporları.
- Varsa teşvik raporları.
- Varsa TSE ve diğer belgeler
- Bayilikleri varsa bayilik sözleşmeleri
- İşletmeye ve varsa ortaklara ait gayrimenkullerin tapu kopyaları, ipotek/rehin belgeleri ve sigorta poliçeleri, ortakların mal beyanları.
- Son üç yıla ait bilanço, gelir tabloları ve son üç yılın mizanı.
- Grup firmaları varsa grup içi borç alacak bakiyeleri ve grup içi alış satış rakamları.
- Faaliyet raporları ve varsa yıllık bültenleri.
- Haziran cetveli(Yapı Kredi Krediler Eğitimi Katılımcı Rehberi, 2000; 13).

İnşaat-taahhüt firmalarından yukarıda sayılanlara ilave olarak alınması gereken belgeler şöyledir;

- Cari yıl hak ediş raporları,
- Firmanın son beş yıl içinde tamamladığı işleri gösterir tablo,
- Devam eden işlere ilişkin bilgileri gösterir tablo,
- Firmanın makine parkının dökümü(T.Halk Bankası Sektör Analizi Eğitim Notları).

2.4. Pazar Ve Sektör Bilgileri

Kredi değerlendirmede firma özelinde bakılacak bir sürü mali veri, fizibilite raporu firma geçmişi, yatırım konusu gibi farklı veriden önce, belkide ilk bakılması gereken bilgi sektör bilgisi olarak karşımıza çıkacaktır. Sektörün yaşam evresinin neresinde olduğu ya da sektör içindeki rekabet durumu, özellikle tez konumuz olan yatırım kredilerinde azami önem arz etmektedir.

Pek çok farklı kaynak sektör analizi başlığı altında farklı farklı alt başlıklara yer verse de, sektör analizi genel hatlarıyla aşağıdaki başlıklar kapsamında değerlendirilebilir.

- Ürünler (hammadde ve üretimdeki diğer ürünleri kapsayacak şekilde)
- Ürün Bazında Kapasiteler, Üretim ve Satışlar
- Kapasite Kullanımı Analizi
- Üretim Metodu ve Diğer Teknik Durumlar
- Enerji Gereksinimleri ve Kaynaklar
- Dağıtım Metotları
- Yurtiçi ve Yurtdışı Rekabeti
- Fiyat Yapıları
- Teknolojik Gelişmeler
- Kamu'nun Rolü
- Endüstriyel Kapasite Analizleri
- Hammadde ve Kaynakların Piyasada Bulunabilirliği
- Mevsimsel Etkiler
- Rakiplerin İsim, Adres, Kapasite, Üretim Teknikleri ve Ürün Analizleri
- En İyi Karşılaştırılabilir Halka Açık Şirketler(ürünler ve kapasiteler)
- Direkt veya İkame Edilen Rekabetin Tartışılması
- İkame Etkileri, Muhtemel Müşteriye Tesir Gücü
- Direkt Rakiplerin Karşısında Ürünlerin Pazar Payı
- Daha Geniş Piyasada Pazar Payı Değişiminin Tahmini
- Yerine Geçebilecek En Yakın Ürünlerin Pazar Payı Tahmini.⁴

Yukarıda sayılan tüm maddeler aslında sektörün gelecekte nasıl bir arz talep dengesi ile karşılaşacağını öngörülmesi ve değerlendirme konusu firmanın bu dengenin neresinde kalacağını tespiti çabasıdır başka bir şey değildir.

⁴ <http://www.restdanismanlik.com.tr/EducationDetails.php?id=12> (Erişim tarihi: 23.03.2012)

2.5. Faaliyet Döngüsü

Kredi değerlendirme konusunda verilen eğitimler ve harcanan onca mesaiye rağmen bankacılar gibi diğer borç veren kuruluşlar da kesin sonuç üreten yeknesak bir kredi değerlendirme yöntemi bulamamışlardır. Hatta sektörde bir bankanın onaylamadığı kredi talebini, diğer bankaların onayladığına da çok fazla rastlanmaktadır. Yapılan değerlendirmeler ve tarihsel verilere dayanarak söylemek gerekir ki her sektörden firmaya ya da aynı sektörden farklı firmalara uygulanabilecek tek bir kredi değerlendirme metodu yoktur. Yani her firma kendi şartları altında değerlendirilmelidir. İşlem kolaylığı ve zaman kullanımı açısından kredi değerlendirme süreci içerisinde benzer sektörlerdeki firmalara benzer soru setleri ile yaklaşmak uygulamada da en çok yer bulan değerlendirme tekniğidir. Zira farklı sektörlerdeki firmalara aynı soruları yöneltmek çoğu zaman anlamsız olmaktadır. Genel olarak firmalara ana sektörlerine göre farklı sorular sorulup farklı mali analiz yöntemleri kullanılmaktadır.

Bu kapsamda firmalar;

- Üretim
- Ticaret
- Hizmet
- Taahhüt

Gibi dört farklı ana sektöre göre değerlendirilir.⁵

Fakat bu ayırmadan sonra da alt sektör ayrımlarına gidilmelidir. Yukarıda sıralanan 4 farklı sektörde faaliyet gösteren firmaların hem mali tabloları hem faaliyet döngüleri hem de hesaplanan oranlar ve yapılan dikey ve yatay analizlerin sonucu farklılık göstermektedir. Bu arada yukarıda sayılan

⁵ <http://www.tim.com.tr/egitim/kobi-ve-ticari-portfoylerde-satis.pdf> (Erişim tarihi: 30.06.2012)

sektörlerin temel faaliyet konularına ve faaliyet döngülerine ilişkin bazı bilgilere değinmemiz gerekir.

Üretici (imalat) firmaların faaliyet döngüsü nakitle, ticari borçla ya da mali borç kullanarak hammaddelerin alınması ile başlar. Alınan hammaddelerin üretim aşamasına girmesi sonucu hammaddeler stoka döner. Stoklar satılmaya başlandıktan sonra ticari alacaklar oluşmaya başlar. Ticari alacaklar tahsil edilmeye başlandığında ise yeniden hammadde alınıp döngü tamamlanmış olur. Bu döngü ticaret ve hizmet yapan firmalara göre çok daha uzun seyrederken buna bağlı olarak firmaların işletme sermayesi ihtiyacı oldukça yüksektir.

Üretici firmaların üretimde kullandıkları makine ve ekipman ile üretim yapılan fabrika binasının yüksek maddi duran varlık değerinin olduğu ve bunun bilançodaki yansımaları göz ardı edilmemelidir. Üretici firmaların öz kaynakları ve ticari borçları diğer sektörler göre oldukça yüksek seyretmektedir. Bunun yanında kar marjının yüksekliği ve kayıt dışı işlemlerin çokluğu üretici firmaların karakteristik özellikleridir.

Üretici firmaların faaliyet döngüsünü ve fon gereksinimi;

- 1.Nakdin temin edilmesi
- 2.Üreticiden/toptancıdan mal satın alınması(ticari kredinin oluşması)
- 3.Üretim aşaması ve stok oluşumu
- 4.Stokların satılması ve ticari alacak oluşumu
- 5.Ticari alacakların tahsili(ticari kredinin ödenmesi)(Akbulut, 2011: 196).

Şeklinde gerçekleşir. Burada ticari kredinin oluşmasından ödenmesine kadar olan kısım firmanın net işletme sermayesinin eksiye düşmesine sebebiyet verir ki bu bölümde firmalar ağırlıklı olarak banka kredisi kullanırlar.

Ticaret firmalarının faaliyet döngüsü nakitle ya da borçla mal alınması ile başlar. Perakendeci/nihai tüketiciye malların satılması ile devam eder. Malların satılması ticari alacakları doğurur ticari alacakların tahsili sonucunda yeniden ticari mal alınması ile faaliyet döngüsü tamamlanır.

Ticaret firmalarının stok miktarları oldukça yüksektir. Bunun yanında stok devir hızları yüksek ve kar marjları düşüktür. Bilançonun aktifinde stoklar ve ticari alacaklar yüksektir. Üretici firmalara oranla duran varlıkları oldukça sınırlıdır. Bilançonun pasifinde ise ticari borçlar kalemi oldukça yüksek seyretmektedir. Ticaret firmalarının nakit kredi talebi dikkatle irdelenmelidir. Bu firmalar genelde satıcı borçları ile faaliyetlerini döndürebilirler. Bu firmaların nakit kredi talepleri genellikle peşin indiriminden yararlanmak için hâsıl olur.

Ticaret firmaların faaliyet döngüsünü ve fon gereksinimi;

- 1.Nakdin temin edilmesi
- 2.Üreticiden/toptancıdan malın satın alınması(ticari kredi oluşması)
- 3.Perakendeciye/nihai tüketiciye malın satılması
- 4.Ticari alacakların oluşması
- 5.Ticari alacakların tahsili(kredinin kapanması)

Şeklinde gerçekleşir.

Hizmet firmalarının bilançolarında stok bulunmaz. Sermaye ihtiyacı oldukça düşük seyretmektedir. Ticari alacaklar kaleminin kalitesi ve seyyaliyeti faaliyet döngüsünü etkileyen en önemli kalemdir. Sabit yatırımlar iş koluna göre değişmektedir. Örneğin, otel işletmelerinde çok yüksek seyrederken tur operatörlerinde önemsenmeyecek kadar azdır.

Hizmet firmaların faaliyet döngüsünü ve fon gereksinimi;

- 1.Nakdin temini
- 2.Hizmet sağlanması esnasında veya sonrasında masrafların yapılması (kredi ihtiyacı)
- 3.Ticari alacakların oluşması (hizmet esnasında ya da sonrasında)
- 4.Masraflara ilişkin ödeme yapılması (kredi ihtiyacı)
- 5.Alacakların tahsil edilmesi
- 6.Banka borçlarının ödenmesi (kredi kapaması)

Şeklinde gerçekleşir.

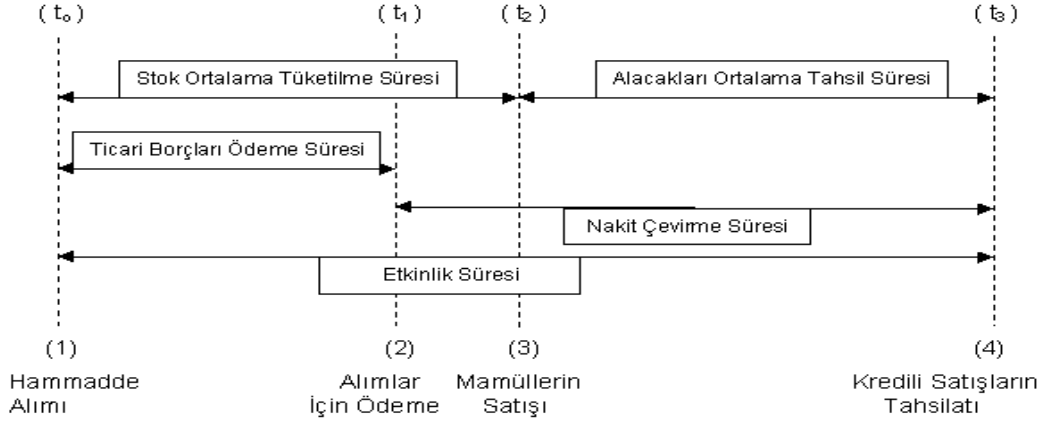
Taahhüt firmaları sektörün özelliklerine göre işi sipariş üzerine almaktadır. Sabit yatırımları ve makine parkı oldukça yüksektir. İşlerin yıllara yaygın olması nedeni ile yılsonu bilançosunun analizi sağlıklı bilgi doğurmaz. Bu nedenle taahhüt firmaları proje bazında değerlendirilmelidir. Taahhüt firmalarının devam eden işleri, tamamlanan işleri ve hak edişleri dikkatle izlenmelidir. Bu firmaların kredi ihtiyacı nakit kredi olabileceği gibi gayri nakit kredi de olabilir. Ağırlıklı olarak teminat mektubu kullanırlar.

Taahhüt firmalarının faaliyet döngüsünü ve fon gereksinimi

- 1.Nakdin temin edilmesi
- 2.Malzeme alınması(kredinin oluşması)
- 3.İşçilere ve taşeronlara ödeme yapılması(kredi oluşması)
- 4.Tamamlanmış işlerden alacakların oluşması
- 5.Alacakların tahsili (kredinin kapanması)

Şeklinde gerçekleşir. Taahhüt firmalarının kredi gereksinimi öngörülemez maliyet artışı, hak edişlerin gecikmesi, işveren tarafından yeterli ödenek tahsis edilmemesi, makine parkı yatırımı gibi nedenlerden kaynaklanabilir. Firmanın hızlı büyümesi de kredi ihtiyacı doğururken bu ihtiyacın iyi analiz edilmesi gerekmektedir(Kredi Sertifikasyon Programı 2009: 225-229)

Tablo 1. İşletmelerde Faaliyet Döngüsü

Şekil 1'de görüldüğü gibi hammadde alımından kredili satışların tahsilâtına kadar geçen süre etkinlik süresini göstermekte bu süreden ticari borç ödeme süresinin indirilmesi ile nakit çevirme süresine ulaşılmaktadır. Bu durumda nakit çevirme süresine etki eden üç temel faktör bulunmaktadır. Bu faktörler; alacak devir hızı, stok devir hızı ve ticari borç devir hızı olarak sıralanabilir(Akgün, 2001: 7).

3. Kredi Talebinin Değerlendirilmesi (Kredi Analizi)

Kredi talebi analizi ülke ekonomisinin genel durumu, sektör ve firma analizi olmak üzere üç aşamada yapılır. Sektör analizi kısmına yukarıda kısaca değinilmiş olup bu kısımda sadece firma (Kredi) analizi konusuna değinilecektir.

3.1. Kredi Analizinin Amacı

Kredi analizinin ilk amacı, bankanın ve kredi kurumunun riskini en düşük düzeyde tutmaktır. İkinci amacı ise kredi talep eden firmanın sözleşme şartlarına uygun olarak krediyi geri ödeme kapasitesine ve arzusuna sahip

olup olmadığını saptamak suretiyle kredi riskini azaltmaktır. Diğer bir amaç ise firmanın finansman gereksinimine doğru tanı koyarak uygun tutar, vade ve koşullarla kredi verilmesini sağlamaktır. Bankalar kredi müşterilerinin bir anlamda mali danışmanlarıdır; bu nedenle özellikle bankaların kredi servislerini yönetenlerin ve kredi analistlerinin, işletme finansmanı konusunda bilgileri hatta bu konuda becerileri olması gerekir(Akgüç, 2010: 2).

Bankalar müşterilerinin veya müşteri olabilecek firmaların ahlaki hukuki ekonomik, mali durumları, iş yeterliliği ve girişimciliği, sektör ve ekonominin genel durumu çerçevesinde toplanan verilerle ekonomik, mali, teknik değerlendirme yaparak firmanın ihtiyacı ölçüsünde kredinin tespit edilmesini amaçlamaktadır(Takan 2001 365).

Kredi analizine, firmanın kredi talebinin neden kaynaklandığının saptanması ile başlanır. Firmanın alacağı krediyi nerede kullanacağı, hem banka veya kredi kurumunun politikası açısından hem de kredinin geri ödenmeme riskinin belirlenmesi açısından önemlidir. Bu nedenle kredi analizinde ilk olarak firmanın finansman ihtiyacının neden doğduğunun araştırılması ve krediyi nerede kullanacağı tahmin edilir. Kredi isteği, bankaca kabul edilebilir bir ekonomik nedenden doğmadığı takdirde inceleme daha ileri aşamalar götürülmeden kredi isteği geri çevrilmelidir. Bir firmanın finansman gereksinimini hangi nedenlerden doğduğu, hangi nedenlerle kredi istediği mali tabloları analiz edilerek saptanabilir(Akgüç, 2010, 2).

3.2. Kredi Analizinde Dikkat Edilmesi Gereken Faktörler

Kredi taleplerinin incelenmesinde bankacılar iki türlü hata yapabilirler. Birincisi borcunu ödemeyecek olan müşterinin talebini kabul etmek, ikincisi borcunu ödeyebilecek olan müşterinin talebini reddetmek. Bu iki durumda da banka müşteri kaybeder ve gelirleri düşer(Koch, 1995: 664).

Yukarıda sayılan bu hatalar düşmemek için, kredi değerliliğini belirlerken ilgilinin ahlaki, alanındaki kabiliyeti ve malvarlığı olmak üzere başlıca üç faktörü göz önünde tutarlar ve bu faktörler arasında da kişinin karakterine en fazla önem verilir. Zamanla bu faktöre yeni ilaveler yapılarak günümüzde analizde dikkate alınacak etmenlerin sayısı fazlalaştırılmıştır. Söz konusu etmenler; kredinin amacı ve tutarı, kredi isteyenlerle ilgili kişisel nitelikler, mali faktörler, ekonomik faktörler, kredinin güvencesi ve kredi isteklisi firmanın hukuki yapısı başlıkları altında toplanabilir(Akgüç, 2010, s3).

3.2.1. Kişisel faktörler

Kredi talep eden firma ve ortaklarının, piyasadaki itibar dereceleri, iş başarma dereceleri, bilgi ve tecrübeleri, moraliteleri v.s gibi hususlardır. Burada ön değerlendirmede yapılan karşılıksız çek ve protestolu senet araştırmasından çok, firma ve başarı performansını direk etkileyen ortakların, yöneticilerinin detaylı bir şekilde araştırması yapılır(Perçin, 1999: 42).

3.2.2. Ekonomik faktörler

Kredi talep eden firmanın; borç ödeme güçleri, ekonomik hayatta ve iş kolundaki gelişmeleri, üretim hacmi, stokları, rekabet durumu, piyasadaki konumu gibi hususlardır. Burada sektörün genel durumu ve sektördeki gelişmeler ile firmanın bu gelişmelere ne kadar ayak uydurabildiği, sektördeki olumsuz gelişmelerden firmanın etkilenme derecesi önemli bir yer teşkil etmektedir. Firmanın bulunduğu piyasa içindeki yerinin çalışma konusunun, gerek mahalli piyasa ve gerekse Türkiye ve dünyadaki piyasa durumu araştırılır. Aynı zamanda üretilen mal ve hizmetlerin üretim, stok ve satış durumları ile fiyat hareketlerinin de saptanması gerekir(Usta, 1994: 47).

3.2.3. Finansal faktörler

Kredi talep eden firmanın; alacaklarının mahiyeti, tahsil kabiliyeti, ticari olup olmadığı, stokların devir sürati, aktif değerlerinin yüksekliği, satış kârının iş hacmine göre durumu, mali durumunun istenilen kredi miktarına uygunluğu, gayrimenkul varlığı, iş hacmine göre öz ve işletme sermayesinin yeterlilik derecesi, borçluluk oranı, mali oranları ile ilgili hususlardır.

3.2.4. Hukuki faktörler

Kredi talep eden firmanın; hukuki ehliyetinin olup olmadığı, haciz ve iflas, konkordato gibi durumlarla karşılaşmaması, temyiz kudretine haiz olması gibi hukuksal açıdan sakıncalı olmaması gibi hususlardır. Burada dikkat edilmesi gereken en önemli durum yetkisi olmayan firma mensuplarının imzası ile işlem gerçekleştirilmesidir. Şirketin ana sözleşmesinde şirket yetkililerinin nelere yetkili kılındığı, münferiden ya da müştereken imza yetkisinin kimlere devredildiği gibi konular önem arz etmektedir. Örneğin, firma imza yetkilisi ipotek verme konusunda yetkili midir ya da tek başına şirket hesaplarından para çekmeye yetkili olup olmadığı bankacılık açısından hukuki yaptırımlar doğurabilir.

3.2.5. Ticari amaç faktörü

Talep edilen kredinin şirketin işletme ihtiyaçlarına yönelik kullanılması olarak ifade edilir. Yani kredinin başka bir alana kaydırılmamasıdır. Uygulamada en çok görülen örnekleri ortakların kişisel ihtiyaçlarını firma bünyesinden çekilen kredi ile finanse etmesidir. Örnek olarak ortakların kendi şahsına ev, araba vb. alımına yönelik kullandığı krediler verilebilir. Firmalara kendi iş alanları ile ilgili olmayan kredi verilmemeli, özellikle büyük tutarlı kredilerin gerçek kullanım alanları saptanarak izlenmelidir.

4. Mali Analizin Kapsam Ve Esasları

Bankaların kredi ilişkisinde bulunduğu ya da bulunmayı düşündüğü gerçek ve tüzel kişi işletmelerin kredi değerliliği ve ödeme gücüne göre hangi tutarlarda hangi tür kredilerin hangi teminatlarla kullanılması gerektiğinin tespiti ve riskin azaltılması amacıyla gizlilik, tarafsızlık, doğruluk ve geçerlilik ilkeleri altında edinilen bilgileri ilgililere sunma ticari, mali ve moralite açısından çeşitli kaynaklardan araştırma yapma, bilgi toplama, değerlendirme ve raporlama işlemidir(Öztürk 2005;20).

Başka bir deyişle mali tahlilin kapsam ve esasları, bir işletmenin mali durumunu, faaliyet sonuçlarını ve finansal yönden gelişmesini değerlendirebilmek, gelişme yönlerini saptayabilmek ve söz konusu işletme ile ilgili geleceğe dönük tahminlerde bulunabilmek için, mali tablolarda yer alan kalemler arasındaki ilişkilerin ve bunların zaman içinde göstermiş oldukları eğilimlerin incelenmesinden oluşmaktadır.

4.1. Mali Analizin Tarihsel Gelişimi

Bir firmanın hesaplarının özetini yapmak, başka bir deyişle ilkel şekilde de olsa mali tablolar hazırlamak gereksinimi, modern muhasebe uygulaması ile birlikte duyulmaya başlanmıştır. Nitekim modern muhasebenin kurucularından sayılan Lucas Pacioli, hesapların özetinin hazırlanması konusunda da belirli esaslar ortaya koymuştur. Mali tablolar hazırlanmasının tarihi oldukça eski olduğu halde, mali tablolar tahlilinin en fazla yüz yıllık bir geçmişi bulunmaktadır(Akgüç, 2005: 10-13).

Mali Tablolar analizine bankerlerce başlanmıştır. Mali tablolar analizi, ilk kez XIX'uncu yüzyılın sonlarında 1890'larda bankerler tarafından yapılmaya başlanmıştır. Bankerler, kredi talebinde bulunan kişi veya firmalardan, kredi açılması hususundaki kararlarına dayanak oluşturmak üzere, bilanço istemeğe başlamışlardır. Bu nedenle, kredi taleplerinin incelenmesi ve firmaların borç ödeme güçlerini saptamak için bilançolardan yararlanılmasına, XIX'uncu yüzyılın sonlarından itibaren başlandığı söylenebilmektedir. Bu şekilde

bankerler, bir firmanın kredilendirilmeye değer olup olmadığını belirlemek için mali tablolardan yararlanılabileceği esasını ortaya koymuşlar ve mali tabloları bu amaçla kullanmışlardır (Durmuş, 1981: 104).

1900'lü yılların başlarında James G. Cannon, bilançoların karşılaştırmalı olarak paralel sütunlar şeklinde gösterilmesi görüşünü savunmuştur. Cannon, bir analiz tekniği geliştirmekten çok birbirini izleyen dönemlere ilişkin olarak bilançolardaki değişikliklerin daha belirli bir şekilde gösterilmesine imkân vermiştir. Denilebilir ki Cannon'un bu konudaki katkısı, bir analiz metodu geliştirmekten çok şekil yönünde olmuştur. 1906 yılında Charles W. Reihl, inceleme ve karşılaştırma yapmak yoluyla mali tabloların analiz edilmesi görüşünü savunmuştur. Mali tabloların geçmiş dönemlerle karşılaştırmalı olarak tahlili, yeni bir görüş olmakla beraber, Charles W. Reihl, hangi kalemlerin karşılaştırılması gerektiği hususunda belirli esaslar ortaya koymamıştır. Mali tahlil için karşılaştırma yapılmasının gerekli olduğu görüşünü benimseyen bankerler, XX'nci yüzyılın başlarından itibaren, anlamlı karşılaştırmaların nasıl yapılabileceğini, hangi kalemlerin karşılaştırılması gerektiğini araştırmaya başlamışlardır. 1908 yılında William M. Rosendale, kredi verilirken, firmanın hazır değerlerine yani para veya çok kısa süre içinde paraya dönüşme imkânı yüksek değerlerine önem verilmesi gerektiği üzerinde durmuş ve hazır değerlerin kısa süreli borçlara oranının yeterli olabilmesi için bu oranın 1- 2,5 arasında olması gerektiğini ileri sürmüştür. Bu şekilde 1908 yılından itibaren bilançoların analizinde oranlar (ratio) kullanılmaya başlanmıştır. XX'nci yüzyılın başlarında, mali tabloların incelenmesi yoluyla bir firma ve o firmanın gelişme yönleri hakkında bilgi edinilmesi görüşü, sermaye sahipleri arasında da yayılmaya başlamıştır. Birikim sahipleri de, bir şirketin pay (hisse) senetlerini, tahvillerini satın alırken veya ortak olurken mali tablolardan ve bunların analizinden yararlanmaya başlamışlardır. Bu tarihten itibaren menkul değerlere yatırım alanında da mali tahlil gittikçe yaygınlaşmaya başlamıştır. Lawrence Chamberlain, 1911 yılında yayınlanan "The Pirinciples of Bond Invesment" isimli yapıtında ilk kez bilançoların yüzde yöntemi ile analiz tekniğini kullanmıştır. Bu yöntemde, her

bilanço kaleminin genel toplam içindeki görelî önemi yüzde olarak hesaplanmakta ve değerlendirme buna dayanılarak yapılmaktadır (Öztürk,2005,s21-22).

4.2. Mali Analizin Amacı

Mali tabloların tahlili, genellikle şu amaçlar için yapılır.

- Bir kurumun bir hesap dönemine ait mali tablolarını tahlil edip o kurumun varlık ve sermaye durumu ile işletme sonuçlarını değerlendirmek
- Bir kurumun geçmiş birkaç hesap dönemine ait mali tablolarını tahlil etmek ve gelişme seyrini saptamak.
- Bir kurumun mali tablolarının, aynı iş kolundaki tipik işletmenin ya da o iş kolundaki kurumların mali tabloların ortalama sonuçları ile karşılaştırıp o kurumun iş kolundaki konumunu saptamak
- Kredi isteyen bir kuruma istediği kredinin verilebilirlik durumun ve ödeme gücünü saptamak (Durmuş, 1981: 104-105).

Kredi analistleri firmaların gelişme eğilimini görebilmek ve dinamik tahlil yapabilmek için birbirini izleyen birkaç döneme ait mali tabloları istemektedir. Böylece dönemler itibariyle değişiklikleri inceleyerek, firmanın ve mali durumunun hangi yönde gelişmekte olduğu hakkında bilgi sahibi olmakta ve firmanın geleceği için tahminde bulunabilmektedirler(Soydan, 1982:108).

Mali Tahlil uzmanı, firmalardan aldığı mali tabloları incelerken firmanın rakam yığınları arasında yatan gerçek durumunu görebilmeli, kredi talebinin gerçek nedenini saptayabilmelidir. Mali tahlil sadece masa başında ve dosya ile sınırlı kalmamalı, şirketin iş yeri ziyaret edilerek ve firma yetkilileri ile görüşülerek, mali tablolarda görülmeyen hususlar belirlenmelidir.

Ayrıca; bir şirketin kârlılığı, likiditesi ve etkinliği ile ilişkili rasyoların muhasebesi, şirketlerin performansının mutlak ve görelî şartlara göre ölçülmesi ve şirketin

performansının yorumlanması, muhasebe bilgisinin sınırlamalarının ve kullanımının anlatımı, şirketin karar alma mekanizmasında finansın öneminin anlaşılması amaçları ile de mali tahlil yapılmaktadır(Giles and Capel, 1987: 289).

Analistin amacı kredi talep eden firmaların krediyi ödeme ahlakının olup olmadığını, eğer ödeme ahlakı var ise ödeyip ödeyemeyeceğini belirlemektir.

4.3. Mali Analizin Önemi

Kullanım alanı ve önemi her geçen gün artan mali analiz bankacık sektöründe olduğu gibi derecelendirme kuruluşlarınca şirket yöneticileri ve finans yöneticilerince, para ve sermaye piyasası yatırımcıları gibi birçok farklı sektörde geçerliliğini ispat etmiştir.

Çetiner'e göre işletmelere ilişkin yapılan mali analiz çalışmaları, değişik grupları ilgilendirmektedir. Bu gruplar arasında işletme yöneticileri, ortakları ve çalışanları, yerli ve yabancı kredi kuruluşları, yatırımcılar, devlet, halk, sayılmaktadır(Çetiner, 2000: 11,17).

Bankaların plasman kaynakları; öz kaynaklar, alınan krediler ve daha büyük ölçüde de mevduat, yani tasarruf sahiplerine ait paralar oluşturmaktadır. Dolayısıyla, plasmanların emniyet ve akıcılığı sadece kredi veren banka için değil yurt ekonomisi bakımından da önem taşımaktadır. Müşterilerin kredi istekleri değerlendirilirken isabetli ve emniyetli karara varılabilmesi, mali tahlil yapılmasını gerekli kılmaktadır. Bankaların, gerek kanunların emredici hükümlerini yerine getirmeleri, gerekse kredi risklerini azaltmaları mali tahlili önemli kılmaktadır. Mali tahlil, bir denetim aracı olarak büyük yararlar sağladığı gibi, işletmenin izleyeceği çeşitli politikaların, işletme ile ilgili olarak alınacak kararların dayanağını da oluşturmaktadır. Şirketlerde mali çıkarları bulunan ortaklar, şirketlerin kısa ve uzun süreli borç ödeme gücü, fon üretme gücü, faaliyet sonuçları, kâr dağıtma imkânı, finansal yapısı hakkında gerekli

bilgileri mali tahlil aracılığı ile alabilmekte ve bunları değerlendirerek şirketin yöneticilerini denetleyebilmektedir. Vergi yasaları; yirminci yüzyılda gelir vergilerinin önem kazanması, mali tablolar hazırlanmasını, işletmeler için yasal olarak zorunlu kılmıştır. Bu nedenle vergi yönetimi, kamu otoriteleri, işletmeleri belirli niteliklere ve kurallara uygun mali tablolar düzenlemeleri konusunda zorlamaktadırlar. Yatırımcılar, bir şirketin hisse senedi ve tahvil gibi menkul kıymetlerine (finansal varlıklarına) yatırım yaparken, ortaklığın ödeme gücü, faaliyet sonuçları, kârlılığı, öz kaynakları hakkında açık ve sağlıklı bilgilere ihtiyaç duymaktadırlar. Bankacılığın gelişmesi ve bankaların kredi taleplerini incelerken başvuruda bulunan işletmelerin, borç ödeme gücünü belirlemek için mali tablolarından yararlanmaları, bankaların kredi müşterilerinden hesap durumu alma zorunluluğu, mali tabloların kullanım alanını genişleten, mali tahlilin önemini artıran bir etmen olmuştur. Yalnız bankalarla, finans kurumları değil, işletmelere kredili mal satan veya diğer şekillerde kredi ilişkisine giren kişi ve kuruluşlar da, gereksinim duydukları bilgileri, o işletmenin mali tabloları aracılığı ile edinmektedirler. Kamu teşebbüslerinin denetlenmesi, faaliyet sonuçlarının değerlendirilmesi için mali tabloların hazırlanması ve yorumlanması gerekli olmaktadır. Kamu teşebbüsleri, mali raporlar aracılığı ile faaliyet sonuçlarını somut bilgilerle kamuya açıklamaktadırlar(Akgüç, 2000a:3-4).

4.4. Mali Analizin İlkeleri

a) Gizlilik

Güvene dayalı bir hizmet faaliyeti olan bankacılıkta gizlilik esastır. Bu nedenle, sıfat ve görevleri dolayısıyla öğrendiklerini, bankaya ya da müşterilere ait sırları bu konuda kanunen açıkça yetkili bulunan mercilerden başkasına açıklayan banka mensupları Bankalar Kanunu uyarınca cezalandırılmaktadır(Ziraat Bankası, 2004,s18).

b) Tarafsızlık

Lehine kredi kullanılan veya kullanılması düşünölen gerçek ve tüzel kişi işletmeler hakkında yapılacak mali tahlil ve istihbarat çalışmalarıının her türlü önyargıdan uzak bir biçimde objektif olarak yapılması, edinilen bilgilerin çeşitli kaynaklardan doğrulanması, birbirini doğrulamayan bilgilere değer verilmemesi gerekmektedir.

c) Süreklilik

Belli bir zamanda yapılan mali tahlil, işletmenin belli bir dönemdeki durumunu ortaya koymaktadır. Hâlbuki kredinin, kullanıldıktan sonra da takip edilmesi gerekmektedir. Kredinin, vadesinde ödeninceye kadar az ya da çok risk taşıdığı dikkate alındığında: kredinin vadesinden geri ödeninceye kadar oluşabilecek risklerin göz önünde tutulması gerekmektedir.

d) Gerçeklik

Kural olarak kredilendirilmiş veya yeni kredilendirilecek işletmelerin mali tablolarının gerçek durumu yansıtması gerekmektedir. Ancak bu tabloları düzenleyen yetkililerin gerek kredi kararına etki edecek bir takım olumsuz hususları gizlemek istemeleri gerekse tabloları düzenleyecek bilgi ve deneyimden yoksun olmaları gibi sebeplerden dolayı mali tablolar, işletmelerin gerçek durumlarını yansıtmaktan uzak olabilir. Böylesi durumlara karşı gerekli araştırmaların yapılması ve düzenlenecek olan raporların, doğru ve güncel bilgileri kapsamı gerekmektedir.

Matematikselle yöntemlerle incelenen tüm finansal veriler, ölkemiz gerçeğini yansıtacak şekilde kayıt dışı olarak adlandırılan, firmaların kayıt dışı satışının analizini kapsayamamaktadır (Baktır ve Matar, 2009: 69).

Uygulamada en çok rastlanan mali veri bozuklukları vergisel nedenlerden dolayı firmanın sonuçlarını olduğundan farklı göstermesi şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

4.5. Mali Analizin Kapsamı

Mali tahlil, mali tablolarda yer alan kalemler arasında yüzdeler, oranlar, devir hızları ve benzeri şekillerde yapılacak hesaplamalarla bunların ölçülmesi, değerlendirilmesi, yorumlanması ve bunlar arasında kurulacak ilişkilerle işletmenin faaliyet sonuçlarının, mali yapısının, karlılık durumunun ve benzeri hususların tespitinde kullanılacak yöntemleri içermektedir(Özer, 1997: 710).

Mali tahlile, yalnızca bankalar tarafından kredi değerlendirme amacıyla değil, çeşitli amaçlarla işletme yöneticileri ve/veya hissedarları, devlet kurumları, yatırımcılar gibi değişik kişi ve gruplarca da başvurulur. Mali tablolar, kredi talebinde bulunan firmalar hakkında bilgi kaynaklarından biri olmakla beraber, kredi kararının en önemli dayanağını teşkil etmektedir. Bu nedenle tabloların tahlili bankalar açısından önem taşımaktadır. Bankalar kredi kararı verirken, kredi talebinde bulunan firmaların yalnızca mali tablolarını incelemekle yetinmemektedir. Mali tablolar kredi analizinde nicel boyutu oluştururken bir de nitel boyutu vardır. Nitel boyut çoğunlukla sayısal olmayan verilerden oluşmaktadır. Kredi analizinde firmanın gelecekteki performansını etkileyen ya da etkileyebilecek nitel ve nicel bütün faktörler analize dahil edilmektedir(Babuşçu, 1997: 47).

4.6. Mali Analiz İçin Gerekli Şartlar

Mali analizin başarılı olması; öncelikle mali tabloların sağlıklı bir biçimde hazırlanmasına ve analize temel alınan verilerin, bilgilerin doğru olmasına bağlıdır(Bektöre ve diğerleri 2002: 9). Mali tahlilin bu denli büyük bir öneme sahip olmasına rağmen mali tahlilin yapılabilmesi ve başarısı ancak belirli şartların varlığına bağlı olmaktadır. Genel olarak bu şartları üç grupta toplamak mümkündür. Bunlardan birincisi mali analist ile ilgili şartlar, diğeri mali tablolarla ilgili şartlar ve diğer şartlardır.

a) Mali analist

Mali analist ile ifade edilmek istenen husus her kim olursa olsun mali tabloları tahlile tabi tutan kimse anlaşılmaktadır. Mali tahlil için mali tabloların düzenlenmiş olması yeterli değildir. Çünkü mali tahlil sonuçlarını etkileyen en önemli faktörlerin başında mali analistin yeterli eğitim düzeyine sahip olup olmadığı, yeterli tecrübeye sahip olup olmadığı ve iyi bir yargılama ve yorum kabiliyetine sahip olup olmadığı hususları gelmektedir.

Mali tahlil uzmanı yeterli bilgi ve tecrübeye sahip olsa dahi olaylara geniş bir açıdan bakarak yorum yapamıyorsa, mali olayların birbiriyle bağlantılarını kuramıyorsa, hesapların ve olayların birbirine olan muhtemel etkilerini hesaplayamıyor yahut öngöremiyorsa mali tahlil sonuçları konusunda yine temkinli davranılması gerekecektir(Özer, 1997a:707).

Sağlıklı ve güvenilir bir raporun düzenlenebilmesi, mali tahlil işleri ile görevlendirilecek personelde bazı niteliklerin bulunmasını gerektirmektedir. Her şeyden önce mali tahlil işi, özel bir meslek bilgisine ve uzmanlığa ihtiyaç göstermektedir. Mali tahlil elemanının özellikle muhasebe, iktisat, işletme iktisadı, Ticaret Kanunu, Borçlar Kanunu, Vergi Kanunları, Teşvik Tedbirleri, İthalat ve İhracat rejimleri gibi konularda bilgi sahibi olması gerekmektedir. Mali tahlil elemanları temsil yeteneğine sahip, sır saklayan, tarafsız, dürüst, nazik, araştırma ve muhakeme gücüne, takip fikrine, sezgi kabiliyetine sahip personelden seçilmelidir. Mali tahlil elemanları, kredi talebi ile ilgili olarak müşterilere olumlu veya olumsuz kanaatini açıklamamalı, her türlü önyargıdan uzak kalmalıdır(Ziraat Bankası, 2003:17).

b) Mali tablolar

Belki de mali tahlilin ilk ve temel şartı mali tahlile elverişli, doğru, güvenilir ve güncel mali tabloların hazırlanıp sunulabilmesidir. Mali tablolar çeşitli formatlarda düzenlenebilmektedir. Farklı formatlarda düzenlenen mali tabloların işletmeyle ilgili bilgileri yahut gerçek ve güvenilir bilgileri yansıtmadığı iddia edilemez. Ancak bütün mali tablolar da mali tahlile tabi

tutulamamaktadır. Mali tabloların tahlile tabi tutularak güvenilir sonuçlar elde edilebilmesi, ancak mali tabloların aşağıdaki özellikleri taşımaları ile mümkün olmaktadır. Bu şartlardan birincisi; Mali tablolar tahlile uygun bir formatta düzenlenmelidir. Tek düzen muhasebe sistemi ile düzenlenme zorunluluğu getirilen mali tablolar tamamıyla tahlile uygun yapıdadır. Bu nedenle tebliğde (1 Seri Numaralı Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği) açıklanan esaslara uyularak düzenlenen mali tablolar üzerinden tahlil öncesi herhangi bir işlem yapılmasına gerek yoktur. Ancak bu yapıya uygun olmayan mali tabloların bu açıklamalar doğrultusunda yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. İkinci olarak; mali tabloların güncel ve gerçeğe uygun şekilde düzenlenmiş olmaları gerekmektedir. Mali tabloların genel nitelikleri şunlardır. (Akdoğan ve Tenker, 2001,s 31-33).

- *Uyumlu olma*
- *Anlaşılır olma*
- *Doğrulanabilir olma*
- *Tarafsız olma*
- *Zamanında sunulma*
- *Karşılaştırılabilir olma*
- *Tam olma*

Uyumlu olma: Uyumlu olma özelliği mali tabloların özel amaçlı değil, genel amaçlı olmasını gerekli kılmaktadır. Mali tablolarda kullanıcıların ortak ilgileri belirlenerek mali tablolardaki bilgilerle kullanıcılar arasında bir uyum sağlanmalıdır.

26 aralık 1992 tarih ve mükerrer sayılı resmi gazetede yayınlanan “Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği”nde yapılan düzenlemenin amacı şu şekilde açıklanmıştır. Bilanço usulünde defter tutan gerçek ve tüzel kişilere ait teşebbüs ve işletmelerin faaliyet ve sonuçlarının sağlıklı ve güvenilir bir biçimde muhasebeleştirilmesi, mali tablolar aracılığı ile ilgililere sunulan

bilgilerin tutarlılık ve mukayese edilebilirlik niteliklerinin korunarak gerçek durumu yansıtmalarının sağlanması ve işletmelerin denetiminin kolaylaşması amacıyla yapılmıştır(Çetiner 2000s.17).

Anlaşılır olma: Anlaşılır olma özelliği, mali tablo kullanıcılarının finansal bilgileri kolaylıkla anlamalarını sağlayacak bir finansal bilgi sunuş şeklini gerekli kılmaktadır. Ancak bu durum mali tabloların herkesçe anlaşılacak ölçüde basit olması gerektiğini göstermez. Mali tabloların basitleştirilerek sunulması bir takım ekonomik gerçeklerin gözden kaçırılmasına neden olacağından, anlaşılabilirlik, basitlik olarak algılanmamalıdır. Mali tablolar hazırlanırken, kullanıcıların muhasebe yöntemleri, işletme hayatı ve ekonomik olaylar hakkında az da olsa bilgi sahibi olduğu varsayılmaktadır(Öztürk 2005,28).

Doğrulanabilir olma: Bu kavram muhasebe kayıtlarının gerçek durumu yansıtan ve usulüne uygun olarak düzenlenmiş objektif belgelere dayandırılması ve muhasebe kayıtlarına esas alınacak yöntemlerin seçilmesinde önyargısız davranılması gerektiğini ifade eder(Çömlekci, 1999: 4). Burada asıl amaç farklı analistlerce yapılan değerlemede aynı sonuçlara ulaşabilmektir.

Tarafsız olma: Muhasebe uygulamalarının yürütülmesinde ve mali tabloların düzenlenmesi ve sunulmasında belli kişi veya gruplara değil tüm toplumun çıkarlarının gözetilmesi ve dolayısı ile gerçeğe uygun tarafsız ve dürüst davranılmasıdır(Cemalcılar, 2008: 117).

Zamanında sunulma: mali karakterdeki olaylarla ilgili bilgilerin toplanması kaydedilmesi, aynı özellikte olanların sınıflandırılması ve mali raporlar halinde özetlenmesi muhasebenin fonksiyonlarından ilkidir(Cemalcılar ve Erdoğan, 2000: 15). Tüm bu işlemlerin de karar vericilere zaman tanıyacak kadar erken tamamlanması “zamanında sunulma” kavramını açıklamaktadır.

Karşılaştırılabilir olma: Analistlerin en çok başvurduğu mali analiz tekniklerinden biriside mali tabloların dönemler boyunca yan yana koyulup ilgili kalemlerdeki değişimlerin gözlenmesidir. Bu amaçla, değerlendirilecek tabloların farklı dönemlerde aynı yöntem ile hazırlanması esastır.

Finansal tabloların hazırlanışında bir örneklik sağlanmış olmalıdır. Finansal tablolarda yer alan kalemler aynı bölüm başlıkları altında toplanmalı ve dönemler itibariyle farklılıkların ortaya çıkmasına imkân tanınmamalıdır. Uygulanan muhasebe ilkeleri, imkânlar ölçüsünde değiştirilmemelidir. Çünkü her dönem farklı ilkelerin uygulanması karşılaştırmaları güçleştirir(Öztürk 2005,29).

Tam olma: Bu özellik diğer tüm özellikleri bütünleştirecek şekilde tüm finansal bilgiyi kapsamı gerekliliğini vurgulamaktadır. İşletme ile ilgili tüm finansal bilgileri finansal tablolara aktarmak diğer özelliklerle çelişebilir. Bu nedenle finansal tabloların tamlık ya da bütünlük özelliği yerine getirilmesi zor bir özellik olmaktadır. Örneğin her türlü bilgiyi en ince ayrıntısına kadar açıklamak, anlaşılır olma özelliği ile çelişebilir. Ya da ara değerindeki düşüşler finansal tabloların karşılaştırılabilir olma özelliği ile ters düşebilir(Akdoğan ve Tenker, 1983: 23).

c) Diğer şartlar

Burada göz önünde tutulması gereken finansal analizin amacıdır. Finansal analize ihtiyaç genelde iki sebepten ortaya çıkmaktadır. Birincisi, tahmini işletme faaliyetlerini önümüzdeki döneme yansıtıp ortaya çıkacak nakit ihtiyacını tespit etmek. İkincisi, finansal bilgi kullanıcılarına ve bilgi gereksinimi olanlara sunmak için(Wild J.J and others, 2004: 90).

Farklı amaçlara yönelik yapılan mali tahlil sonuçları farklı değerlendirilebilir. Örneğin firma uzun vadeli borç verecek bankalarla firmanın hisse senedini alacak yatırımcıların yorumu farklı olabilir.

4.7. Mali Analiz Ve Bilgisayar Uygulamaları

İlk geliştirildiğinde bir hesaplama aracı olarak üstünlük sağlayan bilgisayar bilimsel ve teknolojik gelişmeler neticesinde bugünün dünyasında bilgi üretimi, paylaşımı ve iletişim aracı olmak üzere yaygın bir kullanım ve uygulama alanı bulmuştur(Daştan, 2008: 16). Mali tablolar analizinde de bilgisayar kullanımı oldukça yaygınlaşmış durumdadır. Verilerin sağlıklı girilmesi ile sağlıklı ve hatasız sonuçlar üreten programlar bankalarca uzun yıllardır kullanılmaktadır. Verilerin doğruluğunun kontrol edilmesi önceki işlemlere geri dönülebilmesi programın eş zamanlı olarak çeşitli kullanıcılar tarafından kullanılıp izlenebilmesi gibi özellikler mali analiz de bilgisayar kullanımını artırmıştır.

4.8. Mali Analizin Türleri

Mali tahlil türleri, mali tahlilin amacına göre, kapsamına göre ve mali tahlili yapan/yaptıran kişilere göre gruplandırılmaktadır.

4.8.1. Yapılış amacına göre analiz çeşitleri

Literatürde, finansal tablolar analizinin yapılış amacına göre sınıflandırılması en çok rastlan sınıflandırmalar arasındadır.

a) Yönetim tahlilleri

Yönetim çalışmalarının etkinliğini sağlamak ve alınacak kararlara dayanak olmak üzere yapılan analizdir. Analizin amacı işletme faaliyetlerinin başarısını ölçme, hedeflere ulaşip ulaşmadığını belirleme, olumlu sonuçların nedenlerini araştırma, geleceğe ilişkin kararlar alma üretim politikalarını geliştirme ve sağlıklı karlar olarak verimliliği ve karlılığı artırma olarak özetlenebilir(Gücenme ,1999: 21). Yönetimin başarısı için işletme faaliyetlerinin her yönüyle değerlendirilmesi gerekmektedir. Dönem faaliyet sonuçları zararla kapanmasına

yahut beklenen seviyede kâr elde edilmemiş olmasına rağmen yönetim başarılı olabilmektedir. Yahut beklenen seviyeden daha yüksek kârlar elde edilmiş olmakla birlikte yönetim başarısız sayılabilmektedir. Unutmamak gerekir ki, işletmelerin ömrü sınırsız olarak kabul edilir. Kısa vadede yüksek kâr politikası yahut uzun vadeye yaygın istikrarlı ve büyümeyi hedefleyen işletme politikası, işletme yönetim ve politikalarına bağlıdır. Daha açık bir ifadeyle, kâr başarının ölçülmesinde önemli bir araç olmakla birlikte tek gösterge olmamaktadır(Özer, 1997: 717). Mali raporlar, yöneticilerin elinde görev ve işlevlerini yerine getirmede önemli araçlar olarak değerlendirilmektedir(Akgüç, 2000: 5). Bu araçlar sayesinde işletme yönetimi yapılan yanlışlıkları, muhtemel hata ve riskleri önceden görerek gerekli tedbirleri alabilmektedir. Diğer taraftan mali tahlil, işletme yönetimine önemli planlama araçları da sunmaktadır. Bütün bu unsurların işletme yönetimi tarafından iyi değerlendirilmesi durumunda, mali tablolar tahlilinin işletme yönetimi için vazgeçilmez bir unsur olduğu anlaşılmaktadır. Yönetim, finansal tabloların analizi suretiyle ulaşılmış olduğu sonuçları, gelecekteki beklentileri, işletmenin içinde bulunduğu sektördeki değişimleri, işletme ile ilgili yasal değişimleri ve genel ekonomik durumu da göz önünde bulundurmak suretiyle değerlendirmekte varmış olduğu sonuçlara göre gelecek için hedefler tespit etmektedir(Akdoğan ve Tenker, 2001: 516).

b) Yatırım tahlilleri

Bir işletmenin mevcut ve potansiyel hissedarları ile işletmeye uzun vadeli kaynak sağlayan ya da sağlamayı düşünen kişilerce yapılır(Güçenme, 1999: 21). İşletmenin ortakları doğal olarak işletmeden tatmin edici düzeyde bir kâr bekleyeceklerdir. Ancak bilinçli yatırımcı için sadece bir dönemde ödenecek temettüden ziyade işletmenin mali yapısı ve verimliliği gibi hususlar daha önemli olmaktadır. İşletmeye ortak olacak kişiler ise doğal olarak mevcut ve geçmişteki faaliyetleri değerlendirerek ortak olma noktasında geleceğe dönük bir karar vereceklerdir. Sermaye piyasaları yoluyla işletmeye fon sağlayan yatırımcılar açısından da mali tablolar tahlili önemli bir araçtır. Zira hisse senedi değerlerinin tespitinde de mali tahlil tekniklerinden yararlanılmaktadır. Yatırım tahlillerinde,

ortaklarla ortak olmayı düşünenler, işletmenin mevcut ve gelecekteki kazanma gücü ile dağıtacakları kâr payları ve hisse senetlerinin değerlerindeki değişimleri araştırılmaktadır(Akdoğan ve Tenker, 2001: 517).

c) Kredi tahlilleri

İşletmenin finansman durumu, borç ödeme yeteneğini saptamak için, işletmeye kredi sağlayan finansman kuruluşlarınca ve işletmenin kredi yöneticilerince yapılan analizdir(Çetiner, 2000: 13).

Kredi tahlilleri, işletmenin kısa ve uzun vadeli yükümlülüklerini yerine getirme gücünü ölçmeye yarayan tahlildir. İşletmenin finansman yapısı ve borç ödeme gücü, gerek işletme ve gerekse işletmeye kredi sağlayan üçüncü kişiler açısından hayati öneme sahip olmaktadır. Çünkü işletme tarafından borç ödeme gücü konusunda yapılacak stratejik bir hata işletmeyi iflas riskiyle bile karşı karşıya getirebilmektedir. Diğer taraftan kredi verenler açısından yapılacak yanlış bir yatırım ise verilen kredinin geri dönmemesi gibi bir durumla sonuçlanabilir(Öztürk, 2005: 32). İşletmelere kredi veren yurt içi ve yurt dışındaki finans kurumları işletmenin kredi değerliliği, ödeme gücü, kredi riski konusundaki karar ve değerlendirmelerinde, işletmenin mali raporlarından yararlanmaktadırlar(Akgüç, 2000: 6). Mali tabloların tahlili, kredi kurumları açısından kredi riskini, kredinin geri ödenmemesi ihtimalini azaltan araçlardan biridir. Özellikle bankalar, banka işletmeciliği ve/veya yasal düzenlemeler gereği, kredi müşterilerinden mali tablolarını almak durumundadırlar. Mali raporlar, kredi kurumları elinde yalnız kredi değerliliğini tespit etmede değil, mevcut kredili müşterilerin izlenmesinde de kullanılan önemli araçlardan birisi olmaktadır. Kredi tahlilleri, mali yapıya ilişkin tahlillerdir. Kredi tahlillerinde amaç, işletmenin borç ödeme yeteneğini ölçmek ve borçların zamanında ödenip ödenmeyeceğini araştırmaktır. Gerek işletmeye kredi sağlayan finansman kuruluşları gerekse işletmeye kredili mal satan diğer işletmeler, işletmeye verecekleri borcun tutarını, vadesini ve teminat olarak isteyecekleri karşılıkların risk durumuna göre tutarlarını tespit edebilmek için, kredi tahlillerine

başvurmaktadır. Bu tahlillerde en çok üzerinde durulan konuların başında ise cari aktiflerle kısa vadeli yükümlülükler gelmektedir. Çünkü işletme için en önemli risklerin başında kısa vadeli yükümlülüklerini yerine getirmedeki başarısız politikalar gelmektedir. Genellikle bankaların kredilendirmek istedikleri ticari firmalar için yaptığı çalışmalar bu tür tahlil teknikleri kullanılarak yapılmakta olup, kredi komitelerinin kararlarını önemli ölçüde etkilemektedir(Öztürk 2005,32).

4.8.2. Kapsamına göre analiz çeşitleri

Kapsamına göre mali analiz, statik ve dinamik olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Mali tablolarda tarihi derinliğe ulaşmanın çok zor olmadığı günümüzde, analistler firmalardan en az son üç yıla ve ara döneme ait mali verilerini talep etmektedirler. Dolayısı ile sabit tahlil ve statik tahlili aynı anda yapma olanağına sahip durumdadırlar.

- Sabit (statik) tahlil

İşletmede belirli bir döneme veya belirli bir tarihe ait mali tablolarda yer alan kalemler arasındaki mevcut ilişkilerin incelenmesi ile yapılan analizdir(Çetiner 2000s.12). İşletmenin mevcut anlık durumu hakkında bilgi sağlarken işletmenin zaman içindeki gelişimi hakkında herhangi bir fikir sunamaz.

- Yaygın (dinamik) tahlil

Bir işletmenin birden fazla dönemine ait mali tabloların bir arada analizi ile bir işletmenin başka işletmelerle karşılaştırılması şeklindeki analize dinamik analiz denir(Bektöre ve diğerleri 2002 s.6).

4.8.3.Yapan veya yaptıran kişilere göre mali analiz türleri

Mali tablolar tahlili, analizi yapanın işletme içinde olup olmamasına göre iki gruba ayrılabilir. Günümüzde iç ve dış analiz ayrımı önemini yitirmiştir. Dış analistler de defter ve belgelere kadar inebilmektedir. Bu nedenle onlarda iç analizde olduğu kadar ya da ona yakın bilgi ve belge sağlayabilmektedir(Akgüç, 2002:15).

a) İşletme içi mali tablolar tahlili

Analizi yapan mali analist eğer işletme içinden bir kişiyse yapılan analize iç analiz denir. İç analizde analizi yapacak olan kişi işletmenin dış kullanıma açık olan bilanço ve gelir tablosu yanında işletmede mevcut diğer tüm belge ve bilgilerden yararlanır. Bu nedenle iç analize işletmenin karlılığı, verimliliği, ekonomik ve mali yapısı detaylı bilgilere dayanılarak ortaya konulabilir(Çabuk ve Lazol, 2000: 142).

b) İşletme dışında yapılan mali tahliller

Dış analiz işletme ile ilgili olan üçüncü kişiler tarafından yapılır ve bu analizde yalnızca işletmenin basılı raporları ve işletmeden elde edilen bilgiler kullanılır(Gücenme, 1999: 21). Dış analizin dezavantajı ise yalnızca işletmenin verilmesini uygun gördüğü belgeler kullanılacaktır.

İkinci Bölüm Kobilerde Kayıt Dışılık

1.Kobilerde Kayıt Dışı Faaliyetlerin Tespiti

1.1. Giriş

Gelişmekte olan ülkelerde, kişi başına düşen gelir düzeyinin düşüklüğü, bölgelere ve toplum katmanlarına göre gelir dağılımının bozukluğu, sermaye birikiminin ve girişimcilik çabalarının yetersizliği, kamu gelirlerinin ve kamu yatırımlarının azlığı, yüksek vergi oranları, kamu çalışanlarına ödenen düşük ücretler ve tüm bunların sonucunda rüşvetin ve kayıt dışı ekonominin yaygınlığı, en temel göstergeler olarak karşımıza çıkmaktadır. Her ne kadar bu temel unsurlar karşılıklı etkileşim içinde olsa da, kamunun yüksek bütçe geliri sağlama kaygısı ile gelişmiş ülkelere kıyasla uyguladığı çok daha yüksek vergi oranları, kayıt dışı ekonomiyi ve bu kısır döngüyü yaratan en önemli etkenlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. *Kayıt dışı ekonomi, kayıtsızlık demek değildir.* Kayıt dışı ekonomi, kendisiyle at başı giden bir kayıt sisteminde kendiliğinden yaratmaktadır; kayıt dışılığın muhasebesi, “*Gayri Resmi Muhasebe*” adı verilen bu kayıt sistemi, resmi muhasebenin yanında ikinci bir muhasebe sistemi olarak, kamunun tüm yasal ve yürütme önlemlerine karşın gelişmekte olan ülkelerin yaygın bir biçimde yaşadığı bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır(Özden, 2007: 355).

Kayıt dışı ekonomisi genelde iki ana bölümde ele alınmaktadır.

- Yeraltı Ekonomi
- Kayıt dışı Ekonomi

Yasa dışı faaliyetler toplumun zararlı ve ahlak dışı olarak gördüğü, kötü olarak nitelendirdiği kanunen yasaklanmış faaliyetlerdir. Kayıtlı ekonomik faaliyet olarak yürütülmesi yasaklanmış olan faaliyetler doğal olarak kayıt dışı faaliyetlerdir. “Ekonomik faaliyetlerden bir kısmının çeşitli sebeplerle yeraltına

kayması vergilendirilebilir kaynakların da yeraltına kayması anlamına gelmekte ve sonuçta vergi kaybı doğmaktadır”(Yılmaz, 1998: 483).

Bizim konumuz hem kayıt dışı hem de kamu düzenine aykırı olan yer altı ekonomisi olmayıp günlük yaşamımızda çok sık karşılaştığımız ve banka/müşteri ilişkisi içinde özellikle kredi değerliliğine yönelik çalışmalarda karşımıza çıkan “Kayıt dışı” (Bilanço/Gelir tablosuna yansımayan) ekonomik faaliyetlerdir. *Kayıt dışı ekonomi*, resmi kayıtlarda görünmeyen, bilinen istatistiksel yöntemlerle öngörülemeyen ve GSMH hesaplamalarında kapsanmayan gelir yaratıcı ekonomik faaliyetlerin tümüdür(Derdiyok, 1993: 54). Tanımdan yola çıkarak kredi değerlendirme aşamasında dikkate aldığımız mali tablolara yansımayan her türlü gelir getirici faaliyeti kayıt dışı olarak nitelendirebiliriz.

1.2. Kayıt Dışılığın Oluşum Şekilleri

Bir firmanın en basit anlamda faaliyet döngüsü irdelendiğinde şu temel varsayımlar ortaya çıkmaktadır. Kayıt dışılık firmanın faaliyet döngüsü içinde her aşamada yer alabilmektedir.

Faturasız satışların temel kaynağı faturasız girdiler olduğundan, girdi temini olasılıkları karşısında üretim ve satışlarda neler olabileceği kategorize edilmek istenirse şöyle bir sonuç ortaya çıkmaktadır.

Girdi Temini (Alışlar) Aşaması

A1 Alışlar tamamen faturalı ve doğru

A2 Alışlar tamamen faturasız, açıktan ödeniyor.

A3 Alışlar kısmen doğru faturalı, kısmen açıktan.

A4 Alışlar tamamen faturalı, ancak düşük değerden faturalı, fark açıktan ödeniyor.

A5 Alışlar faturalı doğru ancak vade farkı kayıtlarda yok.

Üretim Aşaması

U1 İşçilik ödemesi tam doğru

U2 Kısmen kaçak işçi çalıştırıyor, ödemeler kısmen açıktan

U3 İşçiler kaçak değil, ücret asgari ücretten gösteriliyor, fark açıktan ödeniyor.

U4 İşçiler tamamen kaçak, tüm ödemeler açıktan yapılıyor.

Satış Aşaması

S1 Satışlar tamamen faturalı ve doğru

S2 Satışlar tamamen faturasız, açıktan

S3 Satışlar kısmen doğru faturalı kısmen açıktan.

S4 Satışlar tamamen faturalı, ancak fatura değeri düşük, fark açıktan.

S5 Satışlar tamamen faturalı, vade farkı uygulanıyor ve fark kayıtlara yansımıyor(Çelenk, 2008: 100).

1.3. Bilançonun Küçültülme Yöntemleri

- Satışlar az gösterilir. (Faturasız satışlar, düşük değerden kesilen faturalar.)
- Faturasız satışlar nedeniyle oluşan alacaklar bilançoğa yansıtılmaz.
- Faturasız satıştan elde edilen nakit, bilanço dışında ortaklar/yakınları/hayali isimler altında mevduat olarak tutulabilir ya da kayıt dışı kasada tutulur.
- Öz varlık, sermaye düşük tutulur. Şirketin sermaye ihtiyacı yıl içinde ortaklar hesabı aracılığıyla muhasebeye girer ancak dönem sonlarında çıkışı yapılır.
- Stoklar düşük tutulur.
- Alışlar faturasız veya düşük faturalı bedellerle gösterilir.
- Yatırım malları düşük bedeller kayıtlara girer. (faturasız, düşük faturalı)

- Fabrika vb. üretim tesisleri ile işletmenin kullandığı duran varlıklar kısmen veya tamamen ortakların şahsi malı gibi gösterilir.
- Yeniden değerlendirme yapılmaz(Garanti Bankası Kobi Bankacılığı Semineri 25.02.2008 s.11.).

1.4. Kayıt Dışılığın Göstergeleri

Özellikle kayıt dışılığın yaygın olduğu ülkemizde, mali tablolarda yer alan stok bakiyesinin gerçeği yansıtmama ihtimali çok yüksektir. Satış yapıldığı halde çıkış kaydı yapılmamış, depolara girdiği halde kayıtlara alınmamış, depolarda çürüdüğü, kırıldığı, değersiz hale geldiği halde değer düşüklüğü dikkate alınmamış emtialar olabilir. Bu nedenle stok devir hızı hesaplanmadan önce, stoklar hesabının ciddi bir analize ve ayıklamaya tabi tutulması gerekir. Stoklar içinde atıl, değersiz bir miktar varsa, kayıt dışı satışlar nedeniyle malların çıkış kaydı yapılmamışsa, piyasada bu mallara olan talep azsa, stok devir hızı yavaşlar. Stok devir hızının yüksekliği veya yükselme trendi her zaman için olumlu anlam taşımaz. Bazen firmalar stoklarını tasfiye etmek için kampanyalar yoluyla zararına satışlar da yapabilirler. Bu kampanya dönemlerinde özellikle vadeli satışların ne tür firmalara yapıldığı, stoklar erirken alacak kalitesinin zayıflayıp zayıflamadığı araştırılmalıdır. Spekülatif amaçlarla yapılan stoklar hem stok devir hızını yavaşlatır hem de fiyatların düşüş dönemlerinde firmaları mutlaka sıkıntıya sokar.⁶

Kayıt dışılığın tepsinde ve firmanın gerçek bilançosunun ortaya çıkarılmasında analistin incelemesi gereken bazı hesaplara başlıklar halinde aşağıda değinilecektir.

1.4.1. Senetli alacaklar hesabı

⁶ <http://www.huseyintunc.com/huseyintunc.com/static.php?page=static090114-101554> (Erişim tarihi: 23.03.2012)

Firmanın bankaya tahsile verdiği çek ve senetlerin olduğu bilinirken bilançoda senetli alacaklar hesabının kullanılmaması ya da çok az kalan vermesi kayıt dışı faaliyetlerin göstergesi olabilmektedir.

1.4.2. Ortaklara borçlar hesabı

Ortaklara borçlar hesabının sermaye hesabı gibi işlediği durumlar da olmaktadır. Ülkemizde sermaye artırımının ve artırılan sermayenin tescil ettirilmesinin bürokratik işlem yükünün çok olması, ortaklara borçlar hesabının firma ortağını herhangi bir taahhüt altına almaması gibi unsurlar bu hesabın sermaye hesabı gibi kullanılmasının temel nedenlerinden sayılabilir. Sermaye artırmak firma ortağının sorumluluğunu artırırken ortaklara borçlar hesabı ortağın firmadan alacağını ifade etmektedir. Şirketin tasfiyesi halinde firma ortaklarının bu hesapta kalan tutar için diğer alacaklılarla aynı masaya oturması da muhtemeldir.

Kayıt dışı mal alışlarının ve satışlarının bu hesaba kaydedilmesi sık rastlanan bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Normal şartlar altında çok fazla kullanımına gerek duyulmayan bu hesap yıl içinde çok fazla hareket görmüşse, analist bu durumu irdelemelidir.

1.4.3. Brüt kar marjının düşüklüğü

Ağırlıklı olarak az vergi ödeme amacıyla yapılan kayıt dışı faaliyetlerin nispeten daha kolay anlaşılacağı kalemlerden biriside kar marjıdır. Karın düşük olması firmanın vergi matrahını dolayısı ile ödemesi gereken vergi tutarın düşürmektedir. Bu yüzden ki firma alış ve satışlarından elde ettiği karı mali tablolara yansıtılmamak için kayıt dışı faaliyetlere yönelirler.

1.4.4. Aktif toplamının küçük olması

Firmanın aktif toplamının beklenenden düşük olması, firmanın kayıt dışı faaliyetlerinin göstergesi olabilmektedir. Firmanın maddi duran varlık kaleminde izlemesi gereken taşınmazların ortakların üzerinde olması firmanın bu taşınmazlara kira ödemesi, dolayısı ile gider yaratıp matrah küçültme yöntemi olarak karşımıza çıkmaktadır.

1.4.5. Tcmb risk santralizasyon bilgileri

Firmaların kayıt altına almadığı başka bir kalem ise banka kredileri olarak karşımıza çıkabilmektedir. Banka kredilerinin bilançoda gösterilmemesi firmanın aktifini küçülten başka bir yöntemdir. Aktif küçülterek vergi denetimlerinden kaçınmak da firmaların başvurduğu bir yol olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kredi talebinde bulunan firmaların finans kurumlarında olan nakit ve gayri nakit limit ve risk bilgileri, vadelerine göre merkez bankası risk santralizasyon bilgilerinden incelenebilmektedir.

Merkez bankası kayıtlarında firmanın daha önce ödemesini geciktirdiği faizinin olup olmadığı, kaç banka ile çalıştığı, finans kurumlarında toplam ne kadar limitinin olduğu, bu limitlerin ne kadarının riske dönüştüğü gibi bilgilere erişmek mümkündür. Bu bilgilerin tarihsel derinliğini inceleyerek; firmanın hangi aylarda riske döndüğünü, hangi aylarda ödeme gerçekleştirdiğini, limitlerini hangi oranda kullandığı, gerektiğinde kullanılabilir limitinin olup olmadığı gibi birçok soruya cevap bulmak mümkündür.

Firmanın leasing ve faktoring riskinin olup olmadığı bilgisi merkez bankası kayıtlarından derlenmeli ve varsa neden leasing ve faktoring kullanımını tercih edildiği irdelenmelidir.

1.4.6. Stok tutarları

Kayıt dışı satımların anlaşılacağı en kolay kalemlerden bir diğeri de stoklar kalemidir. Firma faturasız yaptığı satışlarının çıkışını gerçekleştiremeyeceği için zamanla stok miktarı şişecektir. Stok miktarı değerlendirilirken firmanın cirosu göz önüne alınarak yorum yapılmalıdır. Örneğin, bir yıllık satışlarından daha fazla stok tutan bir gıda tüccarının kayıt dışı faaliyetlerinin olması kuvvetle muhtemeldir.

1.4.7. Kasa hesabı

Stoklar hesabının karşılığı olarak, faturasız alımların en olay tespit edilebileceği kalem ise kasa hesabıdır. Faturasız alımlar için kasadan çıkış yapılamayacağından kasa hesabı zamanla şişmektedir. Uygulamada aktif toplamının yüzde beşinden daha büyük kasa tutarları dikkat çekmektedir.

1.4.8. Karlılık düzeyi-sermaye artışları ilişkileri

Firmanın sermaye artışları firmanın faaliyet sonuçlarından elde edilen karın oldukça üzerindeyse firmanın kayıt dışı faaliyetlerinin olabileceğinin bir işaretidir. Özellikle, firma ortaklarının tek gelir kaynağı durumunda ise bu durum daha dikkatli incelenmelidir.

1.4.9. Kapasite - üretim-satışlar

Firmaların kayıt dışı boyutunu tespit etmek yönünde Sanayi Odası tarafından firmaların üretim kapasitelerini ortaya koymak için hazırlanan "Kapasite Raporları" kullanılabilir. Üç yıllık geçerliliği olan bu raporların içerdiği bilgiler arasında.

- Üretimde kullanılan makine parkının dökümü,
- Makine parkının özellikleri,
- Üretim hatlarının girdi ihtiyaçları ve normal çalışma süreleri üzerinden hesaplanmış yıllık üretim kapasiteleri,

- Üretimde kullanılan makine ve tesisat için enerji tüketimleri yer almaktadır.

Unutulmamalıdır ki kapasite raporları sadece imalatçı firmalar için hazırlanır.

Ürün bazında, üretimde kullanılan makinelerin saatlik veya günlük üretim miktarları ile yılda çalıştıkları gün sayısından hareketle toplam üretim kapasitesi ortaya konmaktadır. Üretim miktarları ve satış miktarlarının karşılaştırılmasında göze çarpan tutarsızlıkları tespit için ve firmanın üretimlerinin reel boyutunu tespitinde bize yardımcı olacak şöyle bir formülümüz bulunmaktadır.

$$\text{SATIŞLAR} = \text{ÜRETİM} + \text{STOK}$$

(Garanti Bankası, “Kredilerde Risk”, Sorunlu Krediler ve Risk Yönetimi Semineri, İstanbul,)

Kapasite raporlarındaki bilgilerden yararlanarak firmanın reel üretim rakamlarına nasıl yaklaşabiliriz?

Firmadan edinilecek, gün içinde çalışılan saatten (1 vardiya=1 günde 8 saat çalışma, firma günde kaç vardiya, yılda kaç vardiya çalışıyor.) hareketle yıl içinde makinelerin çalıştığı toplam saat ve bu veri ile de toplam elektrik tüketimi bulunabilir. Böylece firmadan alınacak olan elektrik faturalarından tespit edilecek olan firmanın elektrik tüketimi bulunan toplam elektrik tüketimi ile karşılaştırıldığında (Doğaldır ki elektrik tüketiminin hepsi üretim hattındaki makinelere ait değildir.) arada çok büyük farklar varsa bu bize firmanın belirttiği çalışma düzeninden farklı bir şekilde çalıştığını gösterir ve yukarıda açıklanan işlem geriye dönük yapılarak kabaca makinelerin çalıştığı saat tutarı ve yaklaşık reel üretim rakamlarına ulaşmak mümkün hale gelir (Çelenk, 2008: 113).

1.5. Kayıt Dışılık İlgili Diğer Hususlar

1.5.1. Sektörün Ve Piyasanın Etkisi

Kolay denetlenebilir olan sektörlerin faaliyetlerinin her aşamasında belirli yaptırımların uygulanması sonucu kayıt dışılığın önüne geçilebilirken, denetimin zor olduğu sektörlerde kayıt dışı çalışma, kişiler tarafından bir avantaj olarak görülmektedir. Dolayısıyla bu sektörlerde faaliyet gösterenler, gelirlerinin büyük bir kısmının gizleme eğilimlerine girdiklerinden kayıt dışılığın önüne geçilmesinde güçlükler yaşanmaktadır.

“Ekonomik hayatı gözlemleyen herkesin üzerinde fikir birliği ettiği ve gelirlerinin önemli bir kısmını kayıtlara geçirmediği ve yeterince vergi ödemedikleri genel kabul gören iş kolları aşağıdaki şekilde sıralanabilir”(Aydemir, 1994: 17-18).

- Kendisini hayat standardı üzerinden ödenen vergiye endekslemiş olan serbest meslek erbabı (Doktorlar, Avukatlar ve Muhasebeciler),
- Kereste ve mobilya ticareti yapanlar,
- Oto galerileri,
- Emlak komisyoncuları,
- Kum ocakları,
- Kaçak olarak yurda giren demir ticareti ile uğraşanlar,
- Kuyumcular,
- Döviz büroları,

- Yüksek ücret alan ücretliler,
- Özel inşaat yapan müteahhitler (Yap - Satçılar),
- Proje büroları,
- Tekstil iplik piyasasında çalışanlar,
- Gayrimenkul kiraya verenler,
- Spot piyasasında dayanıklı tüketim malları ve elektronik cihaz ticareti yapanlar,
- Küçük sanayi bölgelerinde oto tamir bakımı yapanlar,
- Oto yedek parçası satanlar,
- Deri imalatı ve satışı ile uğraşanlar,
- Otel, lokanta ve eğlence yerleri işletenler,
- Yüksek rant elde eden arsa ve bina sahipleri,
- Sahte ve muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge düzenleyenler,
- Tarımsal ürünleri alıp satanlar.

Yukarıda sayılan işlerle uğraşan herkes kayıt dışı ekonominin bir unsuru ve vergi kaçırıcı kişidir. Her sektörde yasalara uymaya ve vergisini tam olarak ödemeye gayret eden kişi ve kuruluşların bulunduğu da göz ardı edilmemesi

gerekir(Aydemir, 1994: 17-18). Burada her firmanın vergi kaçırma niyetinde olduğundan bahsedilemez. Şöyle ki bazı sektörlerin yapısı gereği alışlarını faturasız yapmak zorunda olan firmalarda mevcuttur. Aynı şekilde kendi malını faturalı satacak alıcı bulamayan firmalar da sektör gereği kayıt dışılığa itilmektedir.

1.5.2. Firmanın Kurumsallık Düzeyi

Günümüz Türkiye'sinde denetim yetersizliği yüzünden orta ve küçük ölçekli işletmelerde çalışanların önemli bir kısmı kayıt dışı istihdam kapsamı içindedir. Hizmetler sektöründe %60, sanayi sektöründe % 40 dolayında kaçak işçi çalıştırıldığı tahmin edilmektedir(Basisen, İstanbul-1999, s. 181-182.).

Kayıt dışı istihdam ile ilgili bir diğer konu ise SSK'ya kayıtlı olup, bildirge verilmemesi veya eksik olarak aylık bildirgede bulunulması şeklindedir(Fisunoğlu 1998 s,134).

Denetimin en yeteriz olduğu kesim ise KOBİ diye tabir edilen kesim ve esnaf kesimdir. Firmaların kurumsallık düzeyleri de firma ölçeği ile doğru orantılı olarak seyretmektedir. Firmaların çalışanlarına yapılan maaş ödemeleri ağırlıklı olarak bankalar üzerinden ödenmekle birlikte ücretlerin asgari kısmı bankalar aracılığı ile ödenirken kalan tutarların elden ödendiği de çok rastlanan bir durumdur. Analistin dikkat edeceği husus buradaki kayıt dışılığın boyutudur.

1.5.3. Ortakların Yaşam Standartları

Firma ortaklarının yaşam standartlarının düzeyi firmadan elde edilebilecek gelirin üzerinde ise ve ortakların başka ispatlanabilir geliri yok ise kayıt dışılıktan söz edilebilir. Burada dikkat edilmesi gereken konu firma ortakların analize konu işletme dışındaki gelirleri olmalıdır. Firma ortaklarının kira gelirleri ya da diğer firmalardaki ortaklıkları gibi konular göz ardı edilmemeli, ortaklar üzerine tescilli

menkul ve gayri menkullerin nereden edinildiği (firmanın kayıt dışı faaliyetleri ya da miras yolu ile) önem taşımakta.

1.5.4. Ortakların Aile Fertleriyle Bilanço Dışı Varlıkları

Bir üst başlıkta da değinildiği üzere ortakların mal varlığı firma hacmi ile orantısız ise ve bunlar kanıtlanabilir diğer gelirlerden elde edilmemiş ise firmanın kayıt dışı faaliyetlerinden elde edilen gelirlere dayandırılabilir. Çoğu zaman firma yetkilileri ile yapılan mülakatlarda kayıt dışılığın boyutu firma yetkililerinden teyit edilebilmektedir.

1.5.5. Menkul Bilgileri

Firma ortakları adına kayıtlı taşınmaz bilgilerinin irdelendiği gibi ortakların bireysel banka hesapları da irdelenmelidir. Firmanın kredi taksitlerinin olduğu, ya da çek senet ödemelerinin yapılacağı günlerde firma hesabına gelen havale ve eftlerin nereden geldiği önemli ipuçları olabilmektedir. Ortakların kayıt dışı mal varlıkları çoğu zaman mevduat hesabı ile sınırlı kalmamaktadır. Ortakların banka kiralık kasalarında bulunan altın, döviz ve benzeri kıymetlerde duruma ışık tutmaktadır.

Zamanı geldiğinde ortaklara ait menkul kıymetlerin aşağıdaki durumlarda ortaya çıktığına da çok rastlanmaktadır.

- Firmanın kayıt dışı alımlarında genelde elden yapılan ödemelerde
- Ortaklar üzerine kayıtlı ev, araba, vb alımlarında
- Sermaye artırımlarında
- Ortakların düğün, seyahat gibi yüksek tutarlı harcamalarında ve diğer kişisel harcamalarında
- Personele elden ödenen kayıt dışı ücret ve ikramiyelerde

Üçüncü Bölüm

Yatırım Kredilerinin Değerlendirilmesine Yönelik Bir Uygulama

1. Uygulamanın Amacı Konusu Ve Önemi

1.1. Uygulamanın Amacı

Günümüzde enflasyon ve faiz oranlarının düşmesi bireysel segment kredilere olduğu gibi ticari segment kredilere olan talebin artması için de uygun ortamı hazırlamıştır. Son yıllarda bu durumun etkisi ile firmalarca kullanılan kredilerdeki artış bankacılık sektörü bilançolarında daha net hissedilmektedir. Bu tez çalışmasında bankaların kredi taleplerinde dikkat ettikleri hususlar konusunda, kredi kullanacak firmalara yol göstermek ve bu firmaların özellikle uzun vadeli kredi kaynaklarına daha kolay ulaşmasını sağlamak amaçlanmıştır.

1.2. Uygulamanın Konusu Ve Önemi

Bu çalışmanın konusu; bankalarca firmalara sağlanan işletme sermayesi kredilerinde ve yatırım kredilerinde firmalarda aranan, mali ve ahlaki özellikler ile önem arz eden diğer konuların incelenmesidir.

İş dünyasında bankalardan kullanılan kredilelerin, firmalara likidite sağlanması ve yatırımlarına finansman kaynağı sağlaması bakımından önemi yadsınamaz düzeydedir. Bu bağlamda firmaların kredi kaynaklarına ulaşması büyük önem arz etmektedir. Bu çalışmada Afyonkarahisar'da faaliyet gösteren bir mermer firmasının kredi talebinin değerlendirilmesi aşamasında hazırlanan bir kredi değerlendirme raporu incelenmiştir. Bu bağlamda raporun incelenmesine başlanmadan önce mermer sektörünün tarihçesi ile dünya doğal taş ticareti ve Türkiye'nin bu pazardaki konumuna değinilecektir.

2. Doğal Taş Sektörüne Genel Bakış

İnsanoğlunun kullanmış olduğu ilk inşaat malzemesi olarak değerlendirilen doğal taşlar, ocaktan üretilen yapılar, doğadan çıkarıldıktan sonra doğal taş veya boyutlanmış taş olarak adlandırılmaktadır. Çok eski çağlardan beri yapılarda ve anıtlarda güzelliği ve dayanıklılığı nedeniyle kullanılan doğal taşlar; günümüzde, özellikle yaşam düzeyleri yükselen toplumlarda bolca tüketilmesiyle zenginliğin ve refahın simgesi haline gelmiştir. Başta mermer olmak üzere, günümüzde doğal taşlar inşaat, kaplama, döşeme, heykelticilik, mıcır, porselen ve cam sanayii (kuvars), optik sanayii, süs eşyası gibi alanlarda yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu nedenle mermer ve doğal taşlar yaşamımızın vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir(T.C.Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, 1995: 5). Kuşkusuz, son yıllarda, mimarlar ve dekoratörlerin yapılarda doğal taşın yapıldığı malzemeleri daha fazla tercih etmeleri dünya doğal taş üretiminin artmasına neden olmuştur. Bu artışla birlikte mermer üretim ve işletme teknolojisi de önemli gelişmeler göstermiştir. Giderek daha mükemmel hale getirilen işletme teknikleri ile taş, daha kolay ve ekonomik olarak istenen şekilde işlenerek birçok kullanım alanı bulmakta ve önümüzdeki yıllarda da bu gelişmenin devam edeceği öngörülmektedir(Çetin, 2003;243–246; Ayhan, Topal ve Akkoyun, 2004: 47).

2.1. Dünyada Mermer Sektörü

Dünya üzerindeki doğal taş yataklarına sahip, Alp-Himalaya kuşağı içinde kalan Portekiz, İspanya, İtalya, Yunanistan, Türkiye, İran ve Pakistan karbonatlı kayaç (mermer, kireçtaşı, traverten ve oniks) açısından büyük potansiyele sahiptirler. Aynı zamanda İspanya, Norveç, Finlandiya, Ukrayna, Rusya, Hindistan, Çin, Brezilya ve Güney Afrika işletilebilir magmatik kayaç (sert taş) potansiyeli yüksek olan ülkelerdir. Dünya üzerindeki mermer yataklarına baktığımızda mermer, jeolojik olarak Alp Kuşağı, Ege Adaları, Kuzey Akdeniz ve Orta Avrupa

üzerinden Makedonya, Trakya, Anadolu Yarımadası, İran, Pakistan ve Hindistan'dan Çin'e kadar uzanan alanda bulunmaktadır(Şatırer, 1999: 74).

Dünyada mermer ürünlerindeki talep artışı nedeniyle mermercilik sektörü hızla gelişen bir trende sahiptir. Türkiye rezerv açısından en büyük ülke olmasına rağmen üretimde dördüncü ve ihracatta beşinci sıradadır. İtalya gibi sektörün öncü ülkelerinin hem ihracatta hem de ithalatta önde olmaları doğal kaynakların çıktığı değil, işlendiği ülkeye daha fazla katma değer bıraktığının doğal sonucudur. Bu nedenle sektör, Türkiye'de büyümeye oldukça uygundur(Albeni ve Özmen, 2003: 890).

2.2. Türkiye'de Mermer Sektörü

Türkiye genel olarak Alp-Himalaya dağ kuşağı üzerinde bulunduğu için doğal olarak mermer yatakları yönünden oldukça zengindir. Özellikle Batı Anadolu'da Menderes, Menteşe, Kazdağı, Istanca, İç Anadolu'da Kırşehir, Doğu Anadolu'da Bitlis masifleri, Elazığ ve çevresi oldukça zengin mermer yataklarına sahiptir. Bu alanlardan çıkarılan mermerler Afyon, Balıkesir, Denizli, Bilecik, Eskişehir, Çanakkale, Kırşehir, Muğla, Elazığ, İzmir ve Bursa'daki fabrikalarda işlenerek iç ve dış piyasaya sunulmaktadır(Soykan ve Mutluer, 1996: 49). Türkiye genel olarak Alp-Himalaya dağ kuşağı üzerinde bulunduğu için doğal olarak mermer yatakları yönünden oldukça zengindir. Özellikle Batı Anadolu'da Menderes, Menteşe, Kazdağı, Istanca, İç Anadolu'da Kırşehir, Doğu Anadolu'da Bitlis masifleri, Elazığ ve çevresi oldukça zengin mermer yataklarına sahiptir. Bu alanlardan çıkarılan mermerler Afyon, Balıkesir, Denizli, Bilecik, Eskişehir, Çanakkale, Kırşehir, Muğla, Elazığ, İzmir ve Bursa'daki fabrikalarda işlenerek iç ve dış piyasaya sunulmaktadır(Yılmaz ve Safer,2004).

Ülkemizde mermerin tarihçesi oldukça eskiye dayanmaktadır. Efes kazılarında M.S.2. yüzyılda doğal taş tarihinde blok kesiminde kullanılan ilk lamalı katrik bulunmuştur. Yine Selçuk (İzmir) yakınlarında antik ocaklarda tel kesmenin ilk prototipinin izine rastlanılmıştır. Bu bulgular bize Türkiye topraklarında yaklaşık

2000 yıldır doğal taş işletme teknolojisinin dolayısıyla mermerciliğin varlığını ispatlamaktadır(Yener, 2003:243–256).

Türkiye’de 1985 yılında doğal taşların Madencilik Kanunu kapsamına alınmasıyla ruhsat güvencesine kavuşulması sektöre ivme kazandırmış ve doğal taş üretimi büyük bir gelişme göstermeye başlamıştır. Son dönemlerde büyük işletmelerin yapmış oldukları yatırımlar sonucu, entegre üretim yapan tesislerin devreye girmesi ile işlenmiş mermer üretiminde büyük artışlar kaydedilmiştir(Yılmaz ve Safel, 2004).

2.2.1. Dış ticaret bilgileri

1985 yılında Maden Kanunu kapsamına alınan mermer sektörü, bu dönemden sonra farklı bir sürece girmiştir. Sektöre yapılan yatırım sayısının artması paralelinde ihracat potansiyelinin artmasına olanak sağlanmıştır. Mermer ihracatı her yıl bir önceki yıla göre artarak devam etmiş ve 2006 yılında 1 milyar dolar sınırını geçmiştir. 2007 ve 2008 yıllarında doğal taş ihracatı artış eğilimini devam ettirmiştir. Ancak 2009 yılında, 2008 yılı dünya ekonomik krizi ve buna bağlı olarak inşaat sektöründe yaşanan ciddi duraklamaya bağlı olarak ihracat %12 oranında azalarak 1,22 milyar dolara gerilemiştir. 173 farklı ülkeye ihracat yapılan doğal taş ticaretinde Çin, ABD, İngiltere, Suudi Arabistan, Libya ve Hindistan ihracatımızda ilk sıralarda yer alan ülkeler olmuştur.⁷

Küresel Mali krizden etkilenmeyen nadir ülkelerden biri olan ve çok büyük çaplı altyapı yatırımları gerçekleştiren Çin, bu yıla kadar ABD’den sonra ikinci büyük doğal taş ihracat pazarı iken, 2009 yılında gerçekleştirilen 352,9 milyon dolarlık ihracat ile Türkiye’nin en fazla doğal taş ihraç ettiği ülke konumuna yükselmiştir. 2003 yılında, Çin’e 43,5 milyon dolar değerinde 347,8 bin ton ihracat yapılırken, 2009 yılında 2,2 milyon ton karşılığında 352,9 milyon dolarlık ihracat yapılmıştır.

⁷ <http://www.dogaltassektoru.com/2010/04/cin-dogal-tas-pazar.html> (Erişim tarihi: 30.07.2012)

Çin'e yapılan doğal taş ihracatında artış hızımız 2006 yılına kadar yükselen bir ivme gösterirken, 2007 yılından itibaren artış hızında azalma görülmektedir. 2008 yılında başlayan küresel krize rağmen, bu dönemde Çin'e gerçekleştirilen doğal taş ihracatı % 36 artmıştır. Dolayısıyla, 2003 yılından itibaren 2009 yılına kadar Çin'e gönderilen doğal taş miktarı sürekli artmıştır. 2009 yılında Çin'e gerçekleştirilen 352,9 milyon dolarlık doğal taş ihracatının % 65'lik kısmını ham ürünler oluşturmuştur. Bu dönemde, Çin'e en fazla gönderilen diğer doğal taş ürün grubu ise % 33'lük payla yarı işlenmiş ürünler olmuştur.⁸

Tablo 2. Türkiye Doğal Taş İhracatı Ülke Dağılımı

Türkiye Doğal Taş İhracatı Ülke Dağılımı (Milyon ABD Doları)				
Ülkeler	2007	2008	2009	% Değişim
Çin	216	297	353	16
A.B.D.	386	313	208	-51
İngiltere	875	71	51	-38
Suudi Arabistan	21	44	43	-3
Libya	6	14	37	62
Hindistan	17	30	35	13
Kanada	40	46	33	-40
Irak	19	29	33	12
İsrail	26	28	26	-7
Fransa	22	²⁸	26	-8
B.A.E.	14	46	26	-77
Almanya	19	25	21	-18
Azerbaycan	9	14	20	28
Suriye	15	21	19	-7
İtalya	28	32	19	-69
İspanya	56	42	18	-126
Diğerleri	265	319	261	
TOPLAM	1.232	1.400	1.230	

Kaynak IGEME ihracatı geliştire etüt merkezi

⁸ <http://www.dogaltassektoru.com/2010/04/cin-dogal-tas-pazar.html> (Erişim tarihi: 30.07.2012)

Doğal taş ihracatımızda en önemli katma değer, %57'lik pay ile işlenmiş mermer ve travertene aittir. Doğal taş ihracatımızın 700 milyon doları işlenmiş mermere, 471 milyon doları blok mermer ihracatına, 58,2 milyon doları ise granit ve diğer sert taşların ihracatına aittir. İşlenmiş mermer ihracatında en önemli pazar, ihracatımızın %27'sini oluşturan ABD olmuştur. ABD'ye gerçekleştirdiğimiz doğal taş ihracatında 2008 yılında %33 olan ihracat payımız, 2009 yılında %27'lere gerileyerek pazar kaybımızın en fazla olduğu ülke olmuştur. ABD'yi sırasıyla %7'lik payla İngiltere, %6'lık payla Suudi Arabistan takip etmiştir. Libya, Kanada ve Irak diğer önemli işlenmiş ürün ihraç pazarları olmuştur.⁹

Tablo 3. Türkiye Doğal Taş İhracat Değerleri

Türkiye Doğal Taş İhracat Değerleri (Miktar: ton, Değer: Bin ABD Doları)						
Yıllar	2007		2008		2009	
Ürünler	Miktar	Değer	Miktar	Değer	Miktar	Değer
Blok mermer	2.675.034	338.842	3.081.772	439.087	3.198.957	471.168
İşlenmiş mermer	1.553.769	843.553	1.544.096	887.876	1.392.739	700.305
Blok granit	230.609	18.683	236.645	20.776	175.030	11.321
İşlenmiş granit	30.700	12.384	38.231	25.201	33.913	18.864
Diğerleri	141.865	18.238	37.582	26.605	47.311	28.016
TOPLAM	4.631.977	1.232.338	4.938.326	1.399.545	4.847.950	1.229.674

Kaynak IGEME ihracatı geliştirme etüt merkezi

2003-2009 yılları arasında gerçekleşen “Dünya doğal taş ithalat” değerlerine baktığımızda 2003 yılında 8,5 milyon \$ olan ihracat değeri 2009 yılında 13,2 milyon \$'a ulaşmıştır. İhracat değerlerinde olduğu gibi 2008 yılına kadar %100'ün üzerinde bir artış ve 2008 yılından 2009 yılına geçerken de küresel ekonomik krizden kaynaklı bir düşüş gözlenmektedir.

⁹ <http://www.dogaltassektoru.com/2010/04/cin-dogal-tas-pazar.html> (Erişim tarihi: 30.07.2012)

2009 yılı “Dünya doğal taş ithalatı” değer payı endeksine baktığımızda, en çok ithalatı %15,62 ile Amerika Birleşik Devletleri'nin yaptığını görmekteyiz. ABD'nin hemen ardından ise %10,99 ile Çin gelmektedir. Ülkemiz ise bu endekste 18. sırada yer almaktadır. İhracat ve ithalat endeksine birlikte bakıldığında ise, ülkemizin doğal taş sektöründe ihracatçı bir devlet olduğunu göstermektedir.¹⁰

Dünyada çevreye verilen önemin giderek artması ve modern yaşamın getirdiği sorunlar nedeniyle toplumlarda doğal yapı malzemelerinin kullanılmasına eğilim artmaktadır. Bu da rezerv bakımından oldukça önemli olan Türkiye'nin, gelecekte mermer ihracatının daha fazla olacağını göstermektedir(Çetin 2003 s,252).

Prof. Dr. Faruk ÇALAPKULU'nun kişisel web sitesinde yayımladığı çalışmasında da belirttiği üzere, sonuç olarak artı ve eksileri ile Türk doğal taş sektörü, 18 yıl içinde ihracatını yüz katı artırdı. Dünya doğal taş ticareti ülkemize doğru kayıyor. Türkiye, doğunun batıya açılan kapısı konumunda. Özellikle Türkî Cumhuriyetlerin doğal taş rezervlerinin işlenmesi ve ihracatı ile ilgili olarak önemli bir görev üstlenebiliriz. Sektörün dünya pazarlarının büyüklüğü ile tanıştığı ilk yıllardaki kısır çekişmelerin yerini farklı üretici tipleri aldı. Bu yarışta her üretilen ürün türüne ve kalitesine talep var. Bu özgüven artık sektöre yerleşti. Bundan sonra teknolojilerin yenilenmesi, kalitenin artırılması ve AR-GE çalışmalarına önem verilmeli. Ayrıca fiyat politikaları oluşturulurken istikrarlı ve kararlı olunması gerekiyor.

¹⁰ <http://www.dogaltassektoru.com/2010/04/cin-dogal-tas-pazar.html> (Erişim tarihi: 30.07.2012)

3.Yatırıma İlişkin Analizler

Bu bölümde tez çalışmasının uygulama kısmına yer verilmiştir. Tez konusu firmanın ve firma ortaklarının ticari hayatının devam ettiği göz önünde bulundurulur; firma adı, şahıs isimleri, firma adresi, kuruluş tarihi gibi belirleyici bilgiler ve banka isimleri gizli tutulmuş ya da değiştirilmiştir. Bunun yanında firmanın mali verileri ve diğer bilgileri tamamen gerçek durumu yansıtmaktadır.

3.1.Firma Tanıtım Bilgileri Ve Mali Tablolar

ABC Ltd. Şti. blok mermer istihracı, işlenmesi ve pazarlanması faaliyetlerine yönelik olarak 31.12.1991 tarihli tescil ile kurulmuştur. Firmanın yaklaşık %80'lik kısmı ödenmiş 7.500.000-TL tutarlı sermayesi firma ortakları, bay A, bay B ve bay C arasında eşit paylı olarak dağıtılmış ve ortakların tümü firmayı tek başına temsil ve ilzama yetkili kılınmıştır.

Firma, Afyon-Ankara yolu İscehisar mermer bölgesi civarında kendi mülkiyetindeki işleme tesisleri ile 2007 yılında satın alınan Denizli ilindeki mermer ocaklarında toplam 5 personel ile iki vardiya şeklinde çalışarak faaliyetlerini sürdürmektedir.

Firma ortakları üç kardeş olup iş fikrini babalarından almışlardır. Bay A: 14.04.1968 Afyon doğumlu olup, lise mezunudur. 1988 yılından itibaren mermer işlemeciliği konusunda iş hayatına başlamış ve 1991 yılında inceleme konusu firmanın kuruluşuyla birlikte yönetimde en etkili ortak olarak çalışmasını sürdürmüştür. Halen Şirket müdürü olarak şirketin genel koordinasyonu ile ilgilenmektedir. İlgili rapor kapsamında yapılan firma ziyaretinde de ilgili şahıs ile görüşülmüş olup, firma faaliyetlerine ve sektör ile ilgili gelişmelere oldukça hâkim olduğu ve gerekli bilgi ve tecrübeye sahip olduğu görülmüştür.

Bay B: 06.08.1974 Afyon doğumlu olan şahıs lise mezunudur. İş hayatı 1991 yılında kurulmuş olan firma bünyesinde ağabeyi Bay A ile birlikte geçmiştir. Aydın ve Denizli de mermer ocakları alınmasıyla, ocakların işletmeciliği ile ilgilenmeye başlamıştır. Çalışmalarının ağırlıklı olarak Aydın ve Denizli 'deki ocaklarda sürdürdüğü belirtilmiştir.

Bay C: 08.12.1980 İncehisar doğumludur. Küçük yaşlardan itibaren şirket bünyesinde kardeşleri ile birlikte çalışmaya başlamıştır. İnceleme tarihinde genel idari konularda büyük kardeşi Bay A ile birlikte çalışmasını sürdürmektedir.

Firma ve ortaklar hakkında yapılan araştırmada; aynı sektörde faaliyet gösteren üç farklı firmadan, aynı çevrede faaliyet gösteren çeşitli firmalardan, firmadan mal temin eden diğer firmalardan, yörenin önde gelen tanınmış kimselerinden ve diğer piyasa kaynaklarından elde edilen bilgiye göre firma ve ortaklarının taahhütlerine bağlı, malvarlığı bakımından güçlü kimseler olduğu, yörenin tanınmış ailelerinden olduğu bilgisi edinilmiştir.

Ayrıca firma ve ortakları hakkında yapılan; karşılıksız çek, protestolu senet, merkez bankası kara liste, icra ve haciz kayıtları, ortaklar üzerine görünen kredi kartı ve bireysel kredi ödemeleri, firma ve ortaklar üzerine başlatılmış idari ve kanuni takip kayıtları, tapu ve icra daireleri araştırmalarında firma ve ortakların moralitesini olumsuz yönde etkileyebilecek hiçbir kayıt ve bulguya rastlanmamıştır.

Firma ortakları malvarlığı bakımından oldukça zengin kişilerdir. Firmadan temin edilebilen tapu fotokopileri ile İncehisar tapu dairesinde yapılan çalışmaya göre, tabloda dökümü verilen tapular üzerinde herhangi bir kısıtlayıcı şerh bulunmamaktadır.

Tablo 4. Firma ve Ortaklara Ait Mal Varlığı Bilgileri

Sahibi	Cinsi	İl	İlçe	Yeri/Mevki	Cilt	Ada	Parsel	(m ²)	ŞERH
ABC LTD.ŞTİ	2 ad K. Fabr ve Arsa	AFYON	İŞCEHİSAR	Merkez Mh. Küçükkuyu Mevkii	1	11	1234	44.201	Var - Temiz
BAY A	MESKEN 1. kat No:2	AFYON	İŞCEHİSAR	Köyiçi (Eskihamam Mh.)	2	10	2345	44.201	Var - Temiz
BAYB	MESKEN 2. kat No:3	AFYON	İŞCEHİSAR	Merkez Mh. Küçükkuyu Mevkii	3	9	3456	44.201	Var - Temiz
BAY B	TARLA	AFYON	İŞCEHİSAR	Köyiçi (Eskihamam Mh.)	4	8	3456	44.201	Var - Temiz
BAY A	TARLA	AFYON	İŞCEHİSAR	Merkez Mh. Küçükkuyu Mevkii	5	7	5678	44.201	Var - Temiz
BAY A	DEPO Bodrum No:5	AFYON	İŞCEHİSAR	Köyiçi (Eskihamam Mh.)	6	6	6789	44.201	Var - Temiz
BAY A	MESKEN Zemin No:1	AFYON	İŞCEHİSAR	Merkez Mh. Küçükkuyu Mevkii	7	5	7891	44.201	
BAY C	ARSA	AFYON	İŞCEHİSAR	Köyiçi (Eskihamam Mh.)	8	4	8912	44.201	Var - Temiz
BAY A	MESKEN 3. kat No:4	AFYON	İŞCEHİSAR	Merkez Mh. Küçükkuyu Mevkii	9	3	9123	44.201	Var - Temiz
BAY C	TARLA	AFYON	İŞCEHİSAR	Köyiçi (Eskihamam Mh.)	10	2	1234	44.201	Var - Temiz
BAY C	ARSA	AFYON	İŞCEHİSAR	Merkez Mh. Küçükkuyu Mevkii	11	1	1234	44.201	Var - Temiz

Firmanın muhtelif tarihlerde artırılan sermayesi en son 11.12.2010 tarihli tescil ile 3.000.000 TL'den 7.500.000 TL'ye çıkarılmıştır. Önceki sermayeyi teşkil eden 3 Milyon TL'nin tamamı ödenmiş olup, artırılan 4,5 Milyon TL'nin 575.212 TL'si geçmiş yıl karlarından, 178.533 TL'si sermaye düzeltme olumlu farklarından, 3.746.255 TL'si ise muvazaadan arı olarak tamamen taahhüt edilmiştir. Taahhüt edilen sermayenin 1/4'ünün üç ay içerisinde 3/4'ünün ise 2011 – 2012 – 2013 yılı sonlarında ödeneceği ortaklar tarafından karara bağlanmıştır.

Firmaya ait 31.12.2007 – 31.12.2008 – 31.12.2009 ve 30.09.2010 mali verilere istinaden düzenlenmiş olan bilanço ve gelir tablosu aşağıda sunulmuştur. Kullanım açısından rahatlık sağlamak için dikey analiz rakamlarına bilançonun

yan tarafında yüzde şeklinde yer verilmiştir. Trend analizine elverişli olması bakımından son üç yıl mali verileri kurumlar vergisi beyannamelerinden 30.09.2010 mali verileri ise geçici vergi beyannamesine istinaden hazırlanmıştır.

Tablo 5. Yıllar İtibari İle Bilanço Kalemlerinin Seyri (özet)

AKTİF	30.09.2010	%	31.12.2009	%	31.12.2008	%	31.12.2007	%
Dönen Varlıklar Toplamı	4.180.609	36	3.360.365	44	1.830.200	32	1.885.680	42
Hazır Değerler	216.745	2	337.794	4	26.697	0	30.537	1
Senetli Alacaklar	461.425	4	420.148	6	458.548	8	350.018	8
Senetsiz Alacaklar	1.931.219	17	229.025	3	198.651	3	385.042	9
Diğer Alacaklar								
Stoklar	1.311.933	11	2.045.002	27	971.137	17	1.093.381	25
Hammadde ve Yarı Mamuller	421.766	4	681.497	9	49.731	1	76.269	2
Mamuller ve Ticari Mallar	890.167	8	1.363.505	18	869.455	15	1.017.112	23
Verilen Sipariş Avansları ve Diğer Stoklar					51.951	1		
Diğer Dönen Değerler	259.287	2	328.396	4	175.167	3	26.702	1
Duran Varlıklar Toplamı	7.424.896	64	4.218.716	56	3.909.435	68	2.564.354	58
Uzun Vadeli Alacaklar	39.723	0	35.807	0	28.357	0	21.593	0
Mali Duran Varlıklar								
Maddi Duran Varlıklar	4.856.133	42	4.178.315	55	3.876.484	68	2.538.167	57
Arazi, Arsa, Bina	886.436	8	811.050	11	786.188	14	519.171	12
Tesis, Makine	4.058.213	35	3.455.781	46	3.090.296	54	2.018.996	45
Birikmiş Amortismanlar	-88.516	-1	-88.516	-1				
Yapılmakta Olan Yatırımlar	2.524.446	22						
Diğer Duran Varlıklar	4.594	0	4.594	0	4.594	0	4.594	0
AKTİF TOPLAMI	11.605.505	100	7.579.081	100	5.739.635	100	4.450.034	100
PASİF	30.09.2010	%	31.12.2009	%	31.12.2008	%	31.12.2007	%
Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	2.311.764	20	485.345	6	1.180.227	21	282.886	6
Mali Borçlar	170.754	1	7.009	0	438.208	8	62.436	1
Senetli Borçlar	1.856.262	16	49.100	1	357.498	6	21.988	0
Senetsiz Borçlar	168.137	1	271.760	4	65.891	1	146.631	3
Ortaklara Borçlar								
Alınan Avanslar	7.946	0			271.960	5	16.373	0
Diğer Borçlar	108.665	1	157.476	2	46.670	1	35.458	1
Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	128.319	1			7.009	0	55.894	1
Mali Borçlar	128.319	1			7.009	0	55.894	1
Senetli Borçlar								
Senetsiz Borçlar								
Ortaklara Borçlar								
Alınan Avanslar								
Diğer Borçlar								
Özkaynaklar	9.165.422	79	7.093.736	94	4.552.399	79	4.111.254	92
Ödenmiş Sermaye	7.969.159	69	5.704.159	75	3.687.769	64	3.419.659	77
Sermaye Yedekleri	1.447.034	12	1.447.034	19	1.447.034	25	1.447.034	33
Kar Yedekleri	88.139	1	70.161	1	52.858	1	40.037	1
Geçmiş Yıl Karları / Zararları	-554.780	-5	-632.920	-8	-788.652	-14	-904.036	-20
Net Kar / Net Zarar	303.314	3	524.946	7	173.034	3	128.204	3
İlaveler / Tenziller	-87.444	-1	-19.644	0	-19.644	0	-19.644	0
Geçmiş Yıl Dev. Eden İşl.Geç. K/Z								
Cari Yıl Dev. Eden İşl.Geç. K/Z								
PASİF TOPLAMI	11.605.505	100	7.579.081	100	5.739.635	100	4.450.034	100

Tablo 6. Yıllar İtibari İle Gelir Tablosu Kalemlerinin Seyri (özet)

DÜZELTİLMİŞ GELİR TABLOSU (TL)	30.09.2010	%	31.12.2009	%	31.12.2008	%	31.12.2007	%
Brüt Satışlar	4.457.928	100	5.239.669	100	3.101.331	100	2.231.516	100
Yurtiçi Satışlar	4.276.706	96	3.318.473	63	2.866.445	92	2.231.366	100
Yurtdışı Satışlar	33.317	1	1.784.813	34	191.147	6		
Diğer Gelirler	147.905	3	136.383	3	43.739	1	150	0
Satışlardan İndirimler								
Net Satışlar	4.457.928	100	5.239.669	100	3.101.331	100	2.231.516	100
Satışların Maliyeti	-3.949.009	-89	-4.034.790	-77	-2.772.894	-89	-1.995.027	-89
Brüt Kar	508.919	11	1.204.879	23	328.437	11	236.489	11
Faaliyet Giderleri	-134.730	-3	-380.486	-7	-110.084	-4	-65.014	-3
Finansman Giderleri	-11.294	0	-38.810	-1			-11.371	-1
Faaliyet Karı	362.895	8	785.583	15	218.353	7	160.104	7
Kambiyo Karı								
Kambiyo Zararı	-310	0	-1.279	0				
Diğer Gelirler	17.927	0						
Diğer Giderler	-1.370	0	-110.902	-2	-2.205	0		
Vergi, Temettü Öncesi Kar	379.142	9	673.402	13	216.148	7	160.104	7
Öd. Vergi ve Diğer Yükümlülük	-75.828	-2	-148.456	-3	-43.114	-1	-31.900	-1
Dağıtılacak Karlar								
Net Kar / Zarar	303.314	7	524.946	10	173.034	6	128.204	6
Dönem Amortisman Tutarı			88.516	2				

Mali verilerin analize elverişli olması amacı ile beyannamelerde yer alan mali veriler üzerinden bir takım düzeltmeler yapılmış ve analize esas alınan bilanço ve gelir tablosu yukarıdaki şekilde kullanıma sunulmuştur.

Yukarıda sunulan gelir tablosu ve bilançoya istinaden aşağıda sunulan büyüme oranları ve finansal oranlar analist tarafından sistem üzerinden otomatik olarak hesaplanmıştır. Çalışmada kullanılan tabloların özet olması, bazı oranların hesaplanmasına olanak vermemekle birlikte bulguların doğruluğu konusunda sistem kullanıcılarına güvenilmektedir. Bu noktada oranların hesaplanmasında literatürde çok kullanılan bazı formüller ile birlikte hazırlanan raporun amacına uygun formüller de hesaplanmaktadır. Verilerin yetersiz olması durumunda ise, bankanın riskini en aza indirmek bakımından firmanın durumunu olabilecek en

kötü hali ile dikkate almak ya da hesaplamamak en çok karşılaşılan yöntem olduğu gibi konumuz olan raporda da aynı yol izlenmiştir.

Firmanın mali durumunu kendi içinde ve sektörün diğer oyuncuları ile kıyaslamak ancak çeşitli oran analizlerinin hesaplanması ile mümkün olmaktadır. Bankaların veri havuzlarında, çok fazla farklı sektörden firma bilgileri bulunmakta ve bu veri bankaları firmaların kıyaslanmasını kolaylaştırmaktadır. Kredi derecelendirme yapan bilgi sistemlerinin kullanıcıları, veri havuzlarından elde edilen bilgilere ve sektörde meydana gelen değişimlere göre mali tablolara yönlendirilen soru setlerini sürekli olarak revize etmektedirler.

Örneğin, sektördeki rekabetin artması alacaklar kalemindeki vade yapısını uzatmakta ve bu durumun etkileri mali tablolara yansımaktadır. Alıcılar kaleminin büyümesi, alacakların kalitesi hakkında fikir sahibi olunmasını gerektirmektedir. Analistin bu durumu dikkate alarak firmanın alacaklarını sorgulayıcı sorular sormasını gerekli kılmaktadır.

Tablo 7. Firmaya Ait Büyüme Oranları

KRİTER	30.09.2010	2009	2008
Net İşletme Sermayesi Artışı	-0,35	3,42	-0,59
Kısa Vadeli Borçlar Artışı	3,76	-0,59	3,17
Kısa Vadeli Banka Borçları Artışı	23,36	-0,98	6,02
Toplam Banka Borçları Artışı	41,67	-0,98	2,76
Toplam Borçlar Artışı	4,03	-0,59	2,50
Net Satışlar Artışı		0,69	0,39
Aktif Büyüme Oranı		0,32	0,29
Net Satışlar ve Ticari Alacaklar Değişimi		0,70	0,50
Net Satışlar ve Stoklar Değişimi		-0,42	0,50
Net Satışlar ve Kısa Vadeli Borçlar Değişimi		1,28	-2,78
Toplam Borçlar ve Toplam Banka Borçları Değişimi		-0,36	0,03

Tablo 8. Firmaya Ait Bazı Finansal Değer Ve Oranlar

KRİTER	30.09.2010	31.12.2009	31.12.2008	31.12.2007
Konsolidasyon Sonrası Aktif Toplam	11.605.505	7.579.081	5.739.635	4.450.034
Konsolidasyon Sonrası Net Satışlar	4.457.928	5.239.669	3.101.331	2.231.516
Konsolidasyon Sonrası Özkaynak Tplm	9.165.422	7.093.736	4.552.399	4.111.254
Net İşletme Sermayesi	1.868.845	2.875.020	649.973	1.602.794
Net Satışlar / Toplam Borçlar		10,80	2,61	6,59
Kısa Vadeli Banka Borçları / Net Satışlar		0,00	0,14	0,03
Cari Oran	1,81	6,92	1,55	6,67
Likidite Oranı	1,24	2,71	0,73	2,80
Kısa Vadeli Borçlar / Net Satışlar		0,09	0,38	0,13
Döner Varlıklar / Aktif Toplamı	0,36	0,44	0,32	0,42
Net Satışlar / Aktif Toplamı (Aktif Devir Hızı)		0,69	0,54	0,50
Maddi Duran Varlık Devir Hızı		1,25	0,80	0,88
Borçlanma Oranı (Toplam Borçlar/Özkaynak)	0,27	0,07	0,26	0,08
Kısa Vadeli Borçlar / Pasif Toplamı	0,20	0,06	0,21	0,06
Kısa Vadeli Banka Borçları / Toplam Borçlar	0,07	0,01	0,37	0,18
Toplam Banka Borçları / Pasif Toplamı	0,03	0,00	0,08	0,03
Maddi Duran Varlıklar / Özkaynaklar	0,53	0,59	0,85	0,62
Faaliyet Karı / Net Satışlar	0,08	0,15	0,07	0,07
Net Kar / Net Satışlar	0,07	0,10	0,06	0,06
Net Kar / Aktif Toplamı		0,07	0,03	0,03
Finansman Gideri/(Net Kar+Finansman Gideri)	0,04	0,07		0,08
Net Kar / Özkaynaklar		0,07	0,04	0,03
Toplam Banka Borçları / Özkaynaklar		0,00	0,10	0,03
Nakit + Nakit Benzeri Gayri Nakit Risk Artışı		22,09		
Nakit+Nakit Benzeri G.Nakit Risk/Net Satışlar		0,00		

Firmanın mali yapısını yansıtan bilanço, gelir tablosu, büyüme oranları, finansal değerler ve finansal oranlar, yukarıda özet tablolar şeklinde sunulmuştur, Aşağıda ise firmanın yarattığı nakit akımlarını gösteren Nakit Akım Tablosuna yer verilerek firmanın mevcut mali bünyesi hakkında fikir sahibi olunması sağlanmış olacaktır.

Tablo 9. Firmaya Ait Nakit Akım Tablosu

	31.12.2009	31.12.2008
A - İŞLETME FAALİYETLERİ	-965.255	739.479
1 - OLAGAN FAALİYETLERDEN ELDE EDİLEN NAKİT	4.968.285	3.428.015
Net Satışlar	5.239.669	3.101.331
Ticari Alacaklardaki Azalış / (Artış)	576	71.097
Alınan Avanslardaki Artış / (Azalış)	-271.960	255.587
Grup Firmalarından Alacaklarındaki Azalış/ (Artış)		
2 - OLAGAN FAALİYETLERE İLİŞKİN NAKİT ÇIKIŞLARI	-5.299.700	-2.395.880
Satışların Maliyeti	-4.123.306	-2.772.894
Stoklardaki Azalış / (Artış)	-1.073.865	122.244
Ticari Borçlardaki Artış / (Azalış)	-102.529	254.770
Grup Firmalarına Borçlarındaki Artış / (Azalış)		
3 - FAALİYET GİDERLERİNE İLİŞKİN NAKİT ÇIKIŞLARI	-451.897	-153.722
Genel Yönetim, Satış, Pazarlama, Ar-Ge Giderleri	-380.486	-110.084
Amortismanlar	88.516	
Borç ve Gider Karşılıkları	-11.471	-524
Kardan Ödenen Vergi	-148.456	-43.114
4 - DİĞER FAALİYETLERE İLİŞKİN NAKİT ÇIKIŞLARI	-143.133	-138.934
Diğer Alacaklardaki Azalış (Artış)	-153.229	-148.465
Diğer Borçlardaki Artış (Azalış)	122.277	11.736
Diğer Faaliyet ve Faaliyet Dışı Gelirler		
Diğer Faaliyet ve Faaliyet Dışı Giderler	-112.181	-2.205
5 - FİNANSMAN GİDERLERİNDEN DOĞAN NAKİT ÇIKIŞLARI	-38.810	
Finansman Gideri Ödemeleri	-38.810	
B - YATIRIM FAALİYETLERİ	-301.831	-1.338.317
1. Maddi Duran Varlık (Alışı) / Satışı	-301.831	-1.338.317
2. Devam Eden Yatırımlardaki (Artış) / Azalış		
3. Mali Duran Varlıklardaki (Artış) / Azalış		
4. Maddi Olmayan Duran Varlıklardaki (Artış) / Azalış		
5. Özel Tükenmeye Tabi Varlıklardaki (Artış) / Azalış		
6. Menkul Kıymetlerdeki (Artış) / Azalış		
C - FİNANSMAN FAALİYETLERİ	1.578.183	594.998
1. Özvarlık Artışı / (Azalış)	2.016.391	268.111
2. Kısa Vadeli Finansal Borç Artışı / (Azalış)	-431.199	375.772
3. Orta - Uzun Vadeli Finansal Borç Artışı / (Azalış)	-7.009	-48.885
4. Ortak ve Grup Firma Fonları Artışı / (Azalış)		
6. Temettü Ödemeleri		
D - DİĞER FAALİYETLER		
DÖNEM İÇİ NAKİT GİRİŞ - ÇIKIŞI	311.097	-3.840
DÖNEM BAŞI NAKİT MEVCUDU	26.697	30.537
DÖNEM SONU NAKİT MEVCUDU	337.794	26.697

Nakit akım tablosu firmanın kaynak yaratma gücünün ölçülmesi bakımından mali analiste büyük kolaylık sağlamaktadır. Tablo belirli bir dönemde firmanın nerelerden nakit sağladığı ve nerelere nakit harcadığını gösterirken işletmenin nakit politikası hakkında da bilgi verir. Uygulamada pek çok firmadan nakit akım tablosu temin edilemediğinden, tabloyu oluşturmak, analiste ya da kullanılan sisteme kalmaktadır.

Firmaların banka ve diğer finans kuruluşlarındaki risklerinin tamamını mali verilerine yansıtmadığı ya da yansıtılan mali verilerin vadelerinin doğru yansıtılmadığı uzun vadeli borçların Kısa vadeli borçlarda gösterildiği ya da kısa vadeli borçlarının uzun vadeli borçlarda gösteriliği uygulamada çok rastlanan durumlardır.

Bankaların firmanın gerçek borçluluk durumunu ve vadesini, çalışılan banka sayısını daha önce karşılaşılan idari ya da kanuni takip sayısını anapara faiz gecikmesi bilgilerini izlediği, TCMB tarafından finans kurumlarından alınan bilgilerin derlenip ilgili kurum ve kuruluşlarla paylaşıldığı cetvele TCMB risk santralizasyonu denilmektedir. Aşağıdaki tabloda firmanın risk santralizasyon bilgileri bulunmaktadır.

Tablo 10. Merkez Bankası Risk Santralizasyon Bilgileri

MERKEZ BANKASI RİSK SANTRALİZASYON BİLGİLERİ								
Aylar	LİMİTLER							Banka Sayısı
	Nakit		Top. Nakit Limit	Gayrinakit		Top.G.nak. Limit	Toplam Limit	
	TL	YP		TL	YP			
01.2010	0	0	0	0	0	0	0	3
02.2010	0	0	0	0	0	0	0	3
03.2010	0	0	0	0	0	0	0	3
04.2010	0	0	0	0	0	0	0	3
05.2010	0	0	0	0	0	0	0	3
06.2010	0	0	0	0	0	0	0	3
07.2010	0	0	0	0	0	0	0	3
08.2010	626.446	2.935.400	3.561.846	109.500	1.542.830	1.652.330	5.214.176	3
09.2010	1.106.447	0	1.106.447	125.000	0	125.000	1.231.447	3
10.2010	1.101.819	0	1.101.819	125.000	0	125.000	1.226.819	3
31.12.2009	619.000	102.825	721.825	89.625	0	89.625	811.450	3
31.12.2008	0	0	0	0	0	0	0	2
Aylar	RİSKLER							Banka Sayısı
	Nakit		Top. Nakit Risk	Gayrinakit		Top.G.Nak. Risk	Toplam Risk	
	TL	YP		TL	YP			
01.2010	0	0	0	0	0	0	0	3
02.2010	0	0	0	0	0	0	0	3
03.2010	0	0	0	0	0	0	0	3
04.2010	0	0	0	0	0	0	0	3
05.2010	0	0	0	0	0	0	0	3
06.2010	0	0	0	0	0	0	0	3
07.2010	0	0	0	0	0	0	0	3
08.2010	306.993	0	306.993	63.500	0	63.500	370.493	3
09.2010	289.306	0	289.306	56.400	0	56.400	345.706	3
10.2010	276.060	0	276.060	66.400	0	66.400	342.460	3
31.12.2009	11.958	0	11.958	18.630	0	18.630	30.588	3
31.12.2008	0	0	0	0	0	0	0	2

3.2.Yatırım Tanıtım Bilgileri+(Proje Teşvik Durumu)

Firma kapasite artırımına yönelik olarak 2010 yılında mevcut 44.201 m² açık alan üzerine kurulu olan 1.800m² kapalı alana sahip fabrika binasının yanına toplamda 18.743m² kapalı alanlı yeni bir fabrika binası inşaatına başlamış ve inşaatı %97 oranında tamamlamıştır. Firmanın kredi talebi ilave olarak alınacak makine ekipman ve firma içine kurulacak elektrik tesisatının finansmanına yöneliktir. Yatırımla ilgili diğer bilgilere tabloda yer verilmiştir.

Tablo 11. Firmaya Ait Yatırım Bilgileri

Yatırım Tanıtım Bilgileri			
Proje Sektör Kodu/Adı	003	İMALAT SANAYİ	
Proje Konusu	TEVSI YATIRIM - BİNA İNŞAATI VE MAKİNE ALIMI		
Yatırım Başlangıç/Bitiş Tarihleri	01.06.2010	01.06.2011	
Analiz Başlangıç/Bitiş Yılları	2011	2016	
Baz Kur Tarihi	21.12.2010	Baz Bilanço Tarihi	30.09.2010

İlgili yatırım Sanayi Bakanlığının GG/AA/YY tarih ve 12345 sayılı yatırım teşvik belgesine istinaden KDV istisnası kapsamındadır.

Tablo 12. Yatırım Teşvik Durumu Tablosu

TEŞVİK DURUMU	
	Yatırım-1
Yatırım Teşvik Belg. Tarihi	GG/AA/YY
Yatırım Teşvik Belg. No	12345
Cinsi	Komple Yeni Yatırım
Yeri	İscehisar/ AFYONKARAHİSAR
Sektörü ve Konusu	Madencilik/ Kum ve taş ocakçılığı
Başlangıç Tarihi	27.09.2010
Bitiş Tarihi	27.09.2012
Döviz Kullanımı	1.646.202 \$
İhracat Taahhüdü	Bulunmamaktadır
Yatırım Tutarı	8.700.000 TL
Özkaynak/Yabancı Kaynak	% 100 Yabancı Kaynak
Yatırım İndirimi Matrahı	Yatırım Devem etmektedir.
Yararlanılan Yatırım İndirimi	KDV İstisnası

Tabloda yatırımın tamamının yabancı kaynak kullanarak tamamlanacağı bilgisi sağlanırken firmadan alınan bilgilere ve mali verilere göre firmanın yatırımın bir kısmını öz kaynakla tamamladığı görülmektedir.

Teşvik belgesi ile gerçek durum arasındaki farklılık uygulamada da çok karşılaşılan bir sorundur. Burada analistin dikkat etmesi gereken nokta, fiili durumdur.

3.3. Yönetici Özeti

Yönetici özeti karar vericilere kolaylık sağlaması bakımından raporun özet hale getirildiği yatırım hakkındaki bilgilerin, firmanın mali durumunun ve yapılan analizin sonu olan reyting notunun karar vericilere sunulduğu bir tablodur.

Yönetici özeti rapor bütününde incelenen verilerin derlemesi ile oluşmaktadır. Öte yandan tek başına bu tabloya dayanılarak karar verilmesi eksik ya da hatalı karar verilmesine sebep olmaktadır. Bu bakımdan raporun bütününe dolayısı ile firmanın işleyişine hâkim olunması sağlıklı karar verilebilmesi açısından önem arz etmektedir.

Yönetici özeti tablosu; çoğu zaman kredi komitelerinde, raporu hazırlayanlar kredi teklifini kredi komitesine sunarken, komite üyelerinin firmayı ve kredi teklifini genel hatlarıyla incelemesine olanak sağlamaktadır. Diğer taraftan kredi komitesi üyelerinin komiteye hazırlanma sürecinde sıklıkla kullanılan bir tablo olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 13. Firmaya Ait Yönetici Özeti Tablosu

YÖNETİCİ ÖZETİ			
Müşteri No/ Adı	123456	abc ltd şti	
Sektör Kodu/ Adı	003	imalat sanayi	
Faaliyet Alan Kodu / Adı	2696	taşın kesilmesi, şekil verilmesi ve kull. hale getirilmesi	
Proje Konusu	tevsî yatırım - bina inşaatı ve makine alımı		
PROJE DEĞERLENDİRME FORMU ÖZETİ			
	Puan	Son Puan	Risk Grubu
Proje Değerlendirme Kriter Puanı	1,92	1,92	
Risk Notu	1,92	1,92	
Hassas Kriter Etkisi		0,10	
Kredi Notu		2,02	BBB
Karşılama Oranı (%)		45,00	
Nihai Karşılama Oranı (%)		45,00	
İlişkili KDR Notu		2,08	BBB
SATIN ALINACAK MAKİNE VE TESİSLER			
	TL	USD	EURO
Yerli	514.000	326.349	248.717
İthal	2.506.785	1.591.609	1.212.999
Toplam	3.020.785	1.917.958	1.461.716
İŞLETME SERMAYESİ İHTİYACI			
Mevcut + Proje	522.792		
YATIRIM FİNANSMAN			
	Mevcut + Proje	Proje	
Toplam Yatırım Tutarı	10.968.643		
Özkaynaklar	7.891.377		
Yabancı Kaynaklar	3.077.266		
Toplam Kaynaklar	10.968.643		
Özkaynak/Toplam Kaynak (%)	72		
MALİ VERİLER VE ORANLARI			
	Mevcut + Proje	Proje	
Ortalama Proforma Kar Marjı	9,87		
En Düşük Nakit Akım	801.388,00		
En Düşük BÖGR	1,17		
Başabaş Noktası (%)	64,16		
Özkaynak/Toplam Yatırım (%)	72,00		

Bu çalışmada incelenen rapor sistemi, firmaya yöneltilen sorulara bir ile dört arasında bir puan veren ve daha sonrada bu puana göre harf notu belirleyen bir skorlama modelidir. Harf aralığı C den başlayarak CC, CCC, B, BB, BBB, A, AA, AAA da nihayetlenmektedir Burada en iyi not AAA iken en kötü not C olarak karşımıza çıkmaktadır.

Firmaya verilen bu not çoğu zaman bankanın kredi kararının yönünü belirlerken, olumlu olması durumunda da firma ile çalışma şartlarının, kullanılacak kredinin faiz oranının ve teminatlanma şartlarının belirlenmesinde en önemli etken olmaktadır. Tabloda firmaya kullanılması düşünülen kredinin türü, kaynağı, tutarı vb. hakkında da bilgi verilmektedir. Yönetici özetinin devamında aşağıdaki bilgilere yer verilerek yatırım hakkındaki bilgiler detaylandırılacaktır.

Yatırımın adresi firmanın faaliyetlerini sürdürdüğü Afyon - Ankara Karayolu üzeri Mermer Sanayi Bölgesi İscehisar/Afyonkarahisar, bölgesindeki firmanın aktifine kayıtlı bulunan fabrika binası ve arsasıdır. 2010 yılı Mayıs ayında inşaatına başlanan yatırım kapsamındaki binalar, inceleme tarihi itibari ile yaklaşık %90 seviyesinde tamamlanmıştır. Proje kapsamında 2011 Ocak ayından itibaren makinelerin siparişleri verilecek ve mayıs sonuna kadar montajları tamamlanarak, 2011 Haziran başında üretime başlanacaktır.

Proje konusu yatırım 5.54 milyon TL sabit yatırım ve 522 bin TL işletme sermayesi ihtiyacı olmak üzere 6.06 milyon TL toplam yatırımın, %50'si bankalardan kullanılması planlanan krediler (1.213.000 EUR yatırım, 250.000 EUR işletme), %50'si öz kaynaklarla finanse edilmiş olacaktır. Yatırım kapsamında alınacak olan 2 adet Katrak Makinesinin devreye girmesiyle tesisin kapasitesinin aşağıda hesaplanan miktarlara ulaşması mümkün olacaktır.

İki makinenin %90 kapasite ile 304.128 m²/yıl plaka mermer üretilbileceği ön görülmektedir. Üretilen ürünlerin %80'ini Bej Mermer, %20'sini Beyaz Mermer oluşturmaktadır. Bu dağılıma göre; 304.128m² x %80 = 243.302m² Bej Mermer 304.128m² x %20 = 60.826m² Beyaz Mermer üretilbilecektir.

Firmanın 2011 Haziran ayına kadar mevcut makineleriyle, Haziran ayından sonra katrak makineleriyle üretim yapacağı dikkate alınarak 2011 yılı toplamında 6 milyon TL, 2012 yılında 6,8 milyon TL ciroya ulaşacağı öngörülmüştür.

Firma üretim için ihtiyaç duyduğu ana hammadde olan blok mermeri, firma bünyesinde işletilen Aydın ve Denizli illerindeki mermer ocaklarından temin etmektedir. Satışlar ise ağırlıklı yurt içi müşterilere ortalama 90 gün vadeli gerçekleşmektedir. Üretimin diğer önemli girdilerinden elektrik aylık fatura ile ödenirken, akaryakıt ortalama 60 gün vadeli temin edilmektedir. Dolayısıyla, yukarıda anlatılan faaliyet döngüsü içerisinde nakit açığı ortaya çıkmaktadır.

Firmanın geçmiş dönemlerde nakit açıklarını ağırlıklı olarak öz kaynaklarla finanse ettiği görülmektedir. Satışlar başta Ankara olmak üzere, İç Anadolu, Batı Akdeniz, Ege ve Marmara Bölgesindeki mermer atölyeleri ile yüklenici firmalara gerçekleştirilmektedir. 2009 ve 2010 yıllarında Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki firmalara ihraç kayıtlı satışları da olmuştur.

3.4. Kredi Değerliliği Ölçüm Kriterlerinde Dikkat Çeken Hususlar

Tablo 14. *Kredi Değerliliğinde Dikkat Çeken Diğer Hususlar*

Kriter Adı	Açıklamalar
Yatırım Yerinin Değerlendirilmesi	Yatırım yeri tedarik, üretim ve pazarlama unsurları açısından rakip firmalarla aynı düzeydedir.
Yatırım Yapılacak Tesisin Mülkiyeti	Firma aktifine kayıtlıdır.
Alt Yapı ve İnşaa Tesislerin Yeterliliği	Faaliyetler için gerekli olan altyapı ve inşai tesisler yeterli ve rakip firmalarla aynı konumda olacaktır.
Teşvik Unsurları	Teşvik belgesi vardır. Gümrük vergisi muafiyeti, KDV istisnası,
Satın Alınacak Makine Ekipmanlar	Yatırım kapsamında alınacak makine ve teçhizat yenidir.
Yatırımın Tamamlanma Seviyesi	Proje konusu yatırımın mali gerçekleşme oranı %42 seviyesindedir.
Öngörülen Kapasite Kullanım Oranı	Planlanan kurulu kapasite sektör ölçeği ile uyumlu olup, 3 yılda %85-%90 KKO aralığında üretim kapasitesine ulaşılacaktır.
Ortakların Yatırım Sektörü Deneyimi	Tüm ortakların iş deneyimleri yeterli düzeydedir.
Yatırımla İlgili Gerekli Bilgi / Belge Temini	Yeterlidir.
Gerçekleşen Yatırımın Finansman Şekli	Proje konusu yatırımın gerçekleşen kısmı özkaynaklar ile finanse edilmiştir.
Sermaye Artırım Gücü	Öngörülen özkaynağın gerçekleşme olasılığı yüksektir.
Ekonomik Rantabilite (ER)	Ekonomik rantabilite %56.
En Düşük Nakit Akım (Mevcut + Proje)	Pozitif, 801.388 TL.
En Düşük B.Ö.G.R. (Mevcut + Proje)	En düşük BÖGR 1.17

Dikkat çeken diğer hususlar, aslında analistin firmayı ziyareti sırasında firma ortakları ve tesisleri hakkında edindiği bilgilerin ve izlenimlerin sunulduğu bir tablodur. Tablo analistin cevapladığı soru sayısına göre daha uzun ve daha kısa olabilmektedir.

3.5. Mevcut Tesisler

Mermer işleme tesisi İscehisar'da (Afyon) bulunmakta olup, grup bünyesindeki mermer ocakları Aydın ve Denizli'dedir. Faaliyetler, Afyon - Ankara Karayolu üzerindeki Mermer Sanayi Bölgesi İscehisar / Afyonkarahisar'da bulunan 44.201m² alan üzerine kurulu, 1.800m² kapalı alana sahip tesislerde sürmektedir. Mevcut makine - tesisler 1000m²'lik ve 800m²'lik iki ayrı binada yerleşiktir. Üretim hollerinin dışında, 781m² (3 katlı) toplam kapalı alanı bulunan yönetim binası yer almaktadır. Tesislerin mülkiyeti firmaya aittir. Firmanın tesisleri elektrik, yakıt, su, atık su, ulaşım ve haberleşme gibi tüm altyapı hizmetlerinden yararlanabilecek konumdadır.

Firmaya ait 2 adet Mermer işletme ruhsatı bulunmaktadır. Denizli ilinde bulunan mermer ocağı 2007 yılında satın alınmıştır. İlgili ocağın maliyeti, ruhsat alımı için 1 milyon TL ve makine tesis, ekskavatör vb. için de 1 milyon TL olmak üzere 2 milyon TL olduğu firma yetkilileri ile yapılan görüşmede beyan edilmiştir. Firma bünyesindeki mermer ocaklarındaki rezervlerin önümüzdeki dönemde firmanın öngörülen kapasitesi ile en az 15 yıl tüketilemeyeceği dolayısı ile firmanın yeni ocak arayışı içinde olmadığı bilgisi firma ortakları tarafından beyan edilmiştir.

Grup bünyesinde bulunan Aydın ocağı 320km, Denizli ocağı 350km mesafede olup, blok mermerler firmaya ait 4 adet çekici ile nakledilmektedir. Firma, ocaklardan blok halinde İscehisar'daki tesise getirdiği mermeri, aldığı siparişlere göre plaka olarak işlemektedir.

Firmanın satışları ağırlıklı yurt içine gerçekleşmektedir. Aydındaki ocaktan blok olarak zaman zaman plaka mermer olarak ihraç kayıtlı satışları olduğu ama ciroda çok fazla pay almadığı belirtilmiştir. Ancak 2010 yılında istisnai bir durum olarak, DEF Ltd. Şti firmasına yaklaşık 1,2 milyon TL'lik ihraç kayıtlı satış gerçekleştiği beyan edilmiş, önümüzdeki dönemlerde bu tür bir satışın gerçekleşmesinin beklenmediği bilgisi firma ortaklarından alınmıştır. Firmanın senetsiz gerçekleştirdiği satışlar içinde donuklaşmış alacaklar oldukça düşük düzeylerde seyretmekte olup, firma yetkililerinden alınan bilgiye göre açık hesap çalışılan firmalarla herhangi bir sorun yaşanmamıştır.

3.6. Mevcut Makine Parkı

Tablo 15. *Firmaya Ait Mevcut Makine Parkı*

Makinenin Adı ve Teknik Özelliği	Adet
Elmas Diskli Biçme Makinesi ST 160' lık ve 175' lik	4
Dikey Yarma Makinası 175' lik	1
Baş Kesme Makinası	4
Yan Kesme Makinası	2
Portal Vinç (25 Tonluk)	3
Otomatik Silim Makinası (3+10 Kafalı)	1
Pah Cila Makinası	1
Trafo (400 kVA ve 250 kVA)	3
Derin Kuyu Pompası	1
Otomatik Silim Makinası (4+12 Kafalı)	1
Yatay Yarma Makinesi (6 Kafalı ve 4 Kafalı)	2
Forklift	1
Vidalı Kompresör	1
Köprü Kesme Makinesi	1
Triming (Bantlı Kesim Makinesi)	1
Arıtma Havuzu (8+4 Gözlü)	1
Su Tankı (3 Tonluk)	1
Sondaj Makinesi	1
Elektrikli Titeno Seti	1
Blok Mermer Kesme Makinesi	2
Elmas Telle Blok Mermer Kesme Makinesi	2
Vidalı Hava Kompresör	1
Tabanca	1
Lastik Tekerlekli Yükleyici	1
Hidrolik Ekskavatör	1

Yukarıdaki tabloda firmanın mevcut makine parkını, yani firmanın faaliyetlerini sürdürmek için kullandığı araçların listesi verilmiştir.

3.7. Ürün Bilgileri

Firmanın üretimini gerçekleştireceği bej ve beyaz plaka mermerin proje kapsamında öngörülen üretim rakamlarının TL cinsinden değeri aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 16. Firmada Üretilen Ürün Bilgileri Tablosu

ÜRÜN BİLGİLERİ								
Ürün Adı	Brm	Ürün Durum Kodu	Yatırım Öncesi Toplam Maliyeti	Yatırım Sonrası Toplam Maliyeti	Proje Maliyet Farkı	Yatırım Öncesi Toplam Gelir	Yatırım Sonrası Toplam Gelir	Proje Gelir Farkı
Bej Plaka Mermer	m ²	Mevcut ürün	2.571.264	3.771.181	1.199.917	4.810.752	7.055.758	2.245.006
Beyaz Plaka Mermer	m ²	Mevcut ürün	705.024	1.034.042	329.018	1.451.520	2.128.910	677.390
TOPLAMLAR			3.276.288	4.805.223	1.528.935	6.262.272	9.184.668	2.922.396

3.8. Geçmiş Yıllar Üretim

Firmanın Geçmiş yıllardaki üretim rakamları ve kapasite kullanım oranları aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo 17. Geçmiş Yıllar Üretim Tablosu

GEÇMİŞ YILLAR ÜRETİM TABLOSU										
Ürün No/Adı	Brm	31.12.2010			31.12.2009			31.12.2008		
		Kurulu Kapasite	Miktar	KKO %	Kurulu Kapasite	Miktar	KKO %	Kurulu Kapasite	Miktar	KKO %
Bej Plaka	m ²	165.888	160.000	96,4	165.888	138.264	83,3	165.888	89.550	53,9
Beyaz Plaka	m ²	41.472	40.000	96,4	41.472	34.566	83,3	41.472	22.387	53,9
TOPLAM			200.000			172.830			111.937	

4. Proje Değerlendirme Bilgileri

4.1. Proje Analiz Bilgileri

Proje konusu yatırım; firmanın kapasite artırımına ve yenilemeye yönelik olarak fabrika binası inşaatı ve makine alımını kapsamaktadır.

Firma, 1991 yılında ilk tesisini kurduğu arsanın çevresinde bulunan parselleri muhtelif tarihlerde küçük parçalar halinde satın alarak, şimdiki 44.201m²'lik tek parsel haline getirmiştir. 2009 yılında bu arsa büyüklüğüne ve firmanın gelecek yıllardaki büyüme programına uygun bir fabrika binası inşa edilmesine karar verilerek, yeni yatırım hazırlığına girilmiştir.

Toplam kapalı alanı 18.743m² olarak hazırlanan projeye göre; birbirine bitişik 6 holden oluşan 11.855m² alana sahip üretim bölümü ve 2 bölümlü tek holden oluşan 6.888m² mamul deposu inşa edilecektir. Prefabrike yapı tarzında inşa edilecek binaların yapımı için DEF. Ltd. Şti. ile 29.05.2010 tarihinde, götürü usulde KDV dâhil 1.416.000 TL bedelle sözleşme imzalanmıştır. Ödemeler, 250.000 TL peşin, 30.07.2010 tarihinden başlamak üzere 16 ay 60.000 TL, son 2 ay 103.000 TL olmak üzere 18 sıralı çek verilmek suretiyle, 30.12.2011 tarihine kadar yayılmıştır.

Binaların üretim hollerini oluşturan birinci bölümünün 2009 Haziran ayında yapımına başlanmış ve inceleme tarihi itibarıyla yaklaşık %90 oranında tamamlandığı görülmüştür. Bugüne kadar 250.000 TL avans olmak üzere toplam 610.000 TL ödeme yapılmıştır. Firma 2011 yılı Nisan ayı itibarıyla de ikinci bölümün inşaatına başlanılacağı ve 2011 sonuna kadar fabrika binası yatırımının tamamlanarak hizmete açılacağını belirtmiştir.

20.02.2010 tarih 12345 no'lu Yatırım Teşvik Belgesi'ne göre 3 milyon TL bina inşaat, 5,1 milyon TL makine teçhizat ve 568 bin TL diğer harcamalar olmak üzere toplam 8,7 milyon TL yatırım öngörülmüştür. Firma ile yapılan görüşmede

teşvik belgesinde yer alan makinelerden öncelikli olanların 2011 Haziran ayına kadar alınacağı, bir bölümünün ise 2012 yılına bırakılacağı beyan edilmiştir. Bu husus göz önüne alınarak, yatırım tutarı belirlenirken sözleşmesi veya proforma faturaları temin edilen makine teçhizat dikkate alınmıştır. Bunun dışında kalan diğer makine teçhizat, yatırımın ikinci aşaması olarak değerlendirilmiştir.

Proforma faturaları temin edilen ve 2011 Haziran ayına kadar alınması planlanan makine teçhizatın toplam tutarı 1.213.000 EUR ve 514.000 TL'dir. Firma, İtalya'dan ithal edeceği 2 adet katrik makinesi, 2 adet köprü kesme makinesi, cila hattı ve epoksi reçine hattının bedeli olan 1.213.000 Euro'nun banka tarafından kredilendirilmesini talep etmektedir.

T.C. Afyonkarahisar Valiliği İl Çevre ve Orman Müdürlüğü'nden yatırım konusu mermer işleme tesisi ile ilgili 15.09.2010 tarihli ÇED Yönetmeliğinin 17. maddesi gereğince "Çevresel Etki Değerlendirmesi Gerekli Değildir" kararı verilmiştir.

4.2. Kapasite Hesaplaması (Mevcut +Proje)

Firmayla yapılan görüşmede, firma mevcudunda bulunan 4 adet ST makinesini mermer madenlerine taşımayı ve yerine 2 adet katrik makinesi almayı planladıkları ifade etmiştir.

Satın alınmak istenen katrik makineleri mevcut ST makinelerine göre daha randımanlı ve yüksek kapasiteli olacaktır.

Yatırıma konu olan 2 adet Katrik Makinesinin 8 saatlik iki vardiya üzerinden % 90 verimle kapasitesi aşağıdaki gibidir.

N = Katrik makinesinin bıçak sayısı = 80 adet

V = Kesme hızı (m/h) = 0,22

L = Kesilen blok boyu (m) = 2

R = Verim çarpanı = % 80

2 makine x 80 x 0,22 x 2 x 16 x 300 x 0,90 = 304.128 m²/yıl plaka mermer üretilebilecektir.

Üretilen ürünlerin % 80'ini Bej Mermer, %20'sini Beyaz Mermer oluşturmaktadır. Bu dağılıma göre;

304.128 m² x % 80 = 243.302 m² Bej Mermer üretilebilecektir.

304.128 m² x % 20 = 60.826 m² Beyaz Mermer üretilebilecektir.

4.3. Alınacak Tesis Makine Parkı

Tablo 18. Proje Kapsamında Satın Alınacak Makine Parkı Tablosu

Makina ve tezgahın cinsi	Satıcı Firma	Yerli/İthal	Proforma Tarihi	Yatırım Tarihi	Ad et	Dvz Cinsi	Birim Fiyat	Orjinal Tutar	TL Tutar
Aritma Tesisi (13.000 lt/dk)	Baysan Bayana Hidrolik Makina San. Tic. Ltd. Şti.	Yerli	19.05.2010	15.05.2011	1	TL	162.000	162.000	162.000
Epoksi Reçine Hattı	Prometec S.R.L.	İthal	02.12.2010	01.06.2011	1	EUR	393.000	393.000	812.173
2 adet Katrak Makinesi, 2 adet Köprü Kesme Makinesi, Cila Hattı	Pedriini	İthal	27.05.2010	01.06.2011	1	EUR	820.000	820.000	1.694.612
Kalibre ve Gezer Polisaj Makinesi	Zimek Makina Mermer San. ve Tic. Ltd. Şti.	Yerli	15.12.2010	01.06.2011	1	TL	158.000	158.000	158.000
Trimming Düz Sistem Tam Otomatik Ebatlama Makinesi	Zimek Makina Mermer San. ve Tic. Ltd. Şti.	Yerli	15.12.2010	01.06.2011	1	TL	41.000	41.000	41.000
Seleksiyon Masası	Zimek Makina Mermer San. ve Tic. Ltd. Şti.	Yerli	15.12.2010	01.06.2011	1	TL	5.000	5.000	5.000
Hız Kontrollü ve Hareketsiz Rulo	Zimek Makina Mermer San. ve Tic. Ltd. Şti.	Yerli	15.12.2010	01.06.2011	8	TL	1.375	11.000	11.000
Monolama Makinesi	Sermak Mermer Makinaları San. ve Tic. Ltd. Şti.	Yerli	30.11.2010	01.06.2011	1	TL	80.000	80.000	80.000
Yatay Yarma Makinası	Özteknik Mermer Tor. Mak. İml.San. ve Tic.Ltd.Şti.	Yerli	28.11.2010	01.06.2011	1	TL	57.000	57.000	57.000

Yukarıda ayrıntıları verilen makinelerin bir kısmı yerli bir kısmı ise ithal makinelerdir. Tabloya göre alınacak yerli makinelerin toplam tutarı 514.000-TL ithal makinelerin toplam tutarı ise 2.506.785-TL'dir. Proje kapsamında satın alınacak makinelerin toplam bedeli üzerinden 3.020.785-TL olacaktır. (21.12.2010 tarihli kura göre)

4.4. Hammadde Gider Bilgileri

Tablo 19. Hammadde Gider Bilgileri Tablosu

Ürün Adı	Gider Türü/ Adı	Brm	Yatırım Öncesi Birim Fiyat	Yatırım Öncesi Birim Miktar	Yatırım Öncesi Birim Maliyet	Yatırım Öncesi Toplam Maliyet	Yatırım Sonrası Birim Fiyat	Yatırım Sonrası Birim Miktar	Yatırım Sonrası Birim Maliyet
Bej Plaka	Blok Mermer	m ²	1,00	10,00	10,00	1.658.880	1,00	10,00	10,00
Bej Plaka	Ambalaj Gideri	m ²	1,00	2,00	2,50	414.720	1,00	2,00	2,50
Bej Plaka	Diğer Muhtelif Giderler (elmas)	adet	1,00	3,00	3,00	497.664	1,00	3,00	3,00
Beyaz Plaka	Blok Mermer	m ²	1,00	11,00	11,50	476.928	1,00	11,00	11,50
Beyaz Plaka	Ambalaj Gideri	m ²	1,00	2,00	2,50	103.680	1,00	2,00	2,50
Beyaz Plaka	Diğer Muhtelif Giderler (elmas)	adet	1,00	3,00	3,00	124.416	1,00	3,00	3,00

Firma yetkilileri, 1m³ Bej blok mermerin ocağından (Aydın) çıkartılmasının firmaya maliyetinin 220 TL olduğunu ifade etmişlerdir. 1m³ bloktan 22m² mermer üretebildiğine göre 1m²'lik mermer için gerekli olan mermer blok maliyeti; (220 TL/m³ / 22 m²/m³) 10 TL olacaktır.

1m³ Beyaz blok mermerin de Denizli' da bulunan kendi ocağından çıkartılmasının firmaya maliyetinin 250 TL olduğu belirtilmiştir. 1m³ bloktan 22m² mermer üretebildiğine göre 1m²'lik mermer için gerekli olan mermer blok maliyeti; (250 TL/m³ / 22 m²/m³) yaklaşık 11,5 TL olacaktır.

Hesaplanan maliyetler ocaklarda gerçekleşen tüm faaliyet giderlerini kapsamaktadır. (işçilik-elektrik-yakıt-ocaktan nakliye masrafı. v.b) Tablodan da anlaşılacağı üzere firmanın tablodaki üretim maliyetleri yatırım sonrası da aynı

düzeyde seyretmektedir. İlgili yatırımın üretimin 2. düzeyi (işleme) için verimlilik ve maliyet avantajı sağlayacağı öngörülmektedir.

4.5. Net İşletme Sermayesi İhtiyacı Mevcut + Proje

Firmanın faaliyet döngüsü gereği, mermerin ocaklardan çıkarılmasından üretim bandına getirilmesine ve satışına kadar olan süreç tamamen nakit çıkışı gerektirmekte olup üretilen mermerin stokta bekleme süresi ve alacakların tahsil süresi dikkate alındığında firmanın nakit açığı ile seyrettiği görülmektedir. Gereken nakit, önceki dönemlerde firmanın öz kaynakları ile finanse edilirken proje süresince firma nakit ihtiyacını banka kredileri ile finanse edecektir. Öngörülen net işletme sermayesi ihtiyacı aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 20. Proje Kapsamında Net İşletme Sermayesi İhtiyaç Tablosu

NET İŞLETME SERMAYESİ İHTİYACI (Mevcut + Proje)								
İHTİYAÇ TÜRÜ	Gün /Oran (%)	Tam Kapasite	DEĞİŞİK KAPASİTELER					
			2011	2012	2013	2014	2015	2016
A.1.Kullanılacak Nakit	30	193.964	162.458	168.397	173.511	178.624	178.624	178.624
A.2.Müşteriye Bağlı Mal Değeri	90	1.783.198	1.328.288	1.406.171	1.481.577	1.556.982	1.556.982	1.556.982
A.3.Ödenecek Avanslar								
A.4.Stoklar		1.195.052	863.220	919.214	974.381	1.029.549	1.029.549	1.029.549
A.4.1.Stoklar-Hammede-Yrd. Mad.	45	600.653	420.457	450.490	480.522	510.555	510.555	510.555
A.4.1.Stoklar-Yarı Mamül								
A.4.1.Stoklar-Mamül	30	594.399	442.763	468.724	493.859	518.994	518.994	518.994
A. BRÜT İŞLETME SERMAYESİ		3.172.214	2.353.966	2.493.782	2.629.469	2.765.155	2.765.155	2.765.155
B.1.Alınacak Avanslar								
B.2.Vadeli Satın Almalar	30	400.435	280.305	300.327	320.348	340.370	340.370	340.370
B.3.Kısa Vadeli Banka Kredileri								
B.4.Diğer Kısa Vadeli Kaynaklar								
B. KISA VADELİ KREDİ İMKANLARI		400.435	280.305	300.327	320.348	340.370	340.370	340.370
NET İŞLETME SERMAYESİ		2.771.779	2.073.661	2.193.455	2.309.121	2.424.785	2.424.785	2.424.785
MEVCUT NET İŞLETME SERMAYESİ			1.550.869 (2010dan)	2.073.661	2.193.455	2.309.121	2.424.785	2.424.785
EK İŞLETME SERMAYESİ İHTİYACI		2.771.779	522.792	119.794	115.666	115.664		

Tabloda A sütununda bulunan Brüt İşletme Sermayesi kaleminden B sütununda bulunan Kısa Vadeli Kredi İmkânları kaleminin çıkarılması ile Net İşletme Sermayesi tutarına ulaşılmaktadır. Bulunan Net İşletme Sermayesi tutarından firmanın elinde bulunan Mevcut Net İşletme Sermayesinin çıkarılması ile de Ek İşletme Sermayesi İhtiyacı ortaya çıkmaktadır. Firmanın faaliyetlerini sürdürebilmesi için bu miktarı yabancı kaynaklardan temin etmesi gerekecektir.

4.6. Yatırım Tutarı ve Yıllara Dağılımı (Mevcut +Proje)

Firmanın yatırımın başından bu güne kadar olan, çeşitli kalemler için gerekli olan kaynak kullanımı ve yatırım kapsamında kullanılması öngörülen kaynak miktarı aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo 21. *Proje Kapsamında Gerçekleştirilecek Yatırımlar Tablosu*

YATIRIM TUTARI VE YILLARA DAĞILIMI (Mevcut + Proje)				
HARCAMA TÜRLERİ	GENEL TOPLAM	GERÇEKLEŞEN 30.09.2010	GERÇEKLEŞECEK	
			2010	2011
1.Etüd/Proje				
2.Teknik Yardım ve Lisans				
3.Arazi-Arsa-Çevre Düzenlemesi	127.584	127.584		
4.Hazırlık Yapıları				
5.İnşaat İşleri (Binalar)	539.698	539.698		
6.Tesisatlar				
7.MAKİNE VE DONATIM	3.822.995	802.209		3.020.786
7.1.Yerli	1.316.209	802.209		514.000
7.2.İthal	2.506.786			2.506.786
8.Taşıma ve Sigorta				
9.İthalat ve Gümrükleme				
10.Montaj				
11.Döşeme-Demirbaş-Tefriş	77.048	77.048		
12.Taşıt Araçları	1.426.706	1.426.706		
13.Amortismanlar (-)				
14.Yapılmakta Olan Yatırımlar	292.441	292.441		
15.Genel Giderler				
16.Diğer Duran Varlıklar	2.257.386	2.257.386		
17.İşletmeye Alma Giderleri				
SABİT YATIRIM TUTARI	8.543.858	5.523.072		3.020.786
19.Yatırım Dönemi Faizleri				
20.İşletme Sermayesi	2.424.785	1.550.869		522.792
TOPLAM YATIRIM TUTARI	10.968.643	7.073.941		3.543.578

4.7. Finansman Ve Harcama Planı Tablosu Ve Açıklamalar (Mevcut +Proje)

Firmanın ilgili proje kapsamında kullandığı- kullanması ön görülen kaynakların ne kadarının nereden temin edileceği aşağıdaki tabloda sunulmuştur. Tabloya göre firmanın kullanacağı toplam kaynak miktarı 3.543.578-TL iken bu tutarın 520.143-TL kadarını kendi öz kaynakları ile karşılayacağı öngörülmektedir. Toplam içinde özkaynak kullanımının %15 civarında gerçekleşeceği ön görülmüştür. Firmanın yatırımın tamamlanan kısmı için %99 oranında özkaynak kullandığı görülmektedir.

Tablo 22. Proje Kapsamında Finansman ve Harcama Planı Tablosu

FİNANSMAN VE HARCAMA PLANI (Mevcut + Proje)				
FİNANSMAN KAYNAKLARI	GENEL TOPLAM	GERÇEKLEŞ EN	GERÇEKLEŞECEK	
			2010	2011
1.ÖZKAYNAKLAR	7.891.377	7.020.110		520.143
1.1.Ödenmiş Sermaye	6.545.302	6.025.159		520.143
1.2.Sermaye Düz.Enf.Farkı	570.369	570.369		
1.3.Sermaye Yedekleri				
1.4.Kar Yedekleri	66.949	66.949		
1.5.Geçmiş Dönem Kar/Zararları	155.634	155.634		
1.6.Dönem Net Kar/Zarar	249.699	249.699		
1.7.Diğer Özkaynaklar	-47.700	-47.700		
1.8.Yaratılan Fonlar	351.124			
2.O.U.V.YABANCI KAYNAKLAR	3.077.266	53.831		3.023.435
2.01.Gerçekleşen U.V.Banka Kredileri	53.831	53.831		
2.02.Diğer Uzun Vadeli Borçlar				
2.02.DÜNYA BANKASI KOBİ KREDİSİ	2.506.785			2.506.785
2.02.DÜNYA BANKASI KOBİ İŞL. K.	516.650			516.650
3.KISA VADELİ YABANCI KAYN.				
TOPLAM KAYNAK (1+2+3)	10.968.643	7.073.941		3.543.578
ÖZKAYNAK/TOPLAM KAYNAK (%)	72	99		15

4.8. İtfa Planı + Yıllar İtibarıyla Ödeme Planı

Firmanın ilgili proje kapsamında gerekli olan finansman ihtiyacı için öngörülen banka kaynağı aşağıdaki tabloda belirtilmiştir. Firmaya kullanılması planlanan kredilerin çeşitliliği, firmanın faturalandırabileceği ve faturalandıramayacağı harcamalar olarak ayrılmış ve faturalandırılacak harcamaların Dünya Bankası kaynaklı krediler ile finanse edileceği ön görülmüştür. Kalan tutar ise bankanın kendi kaynağından sağladığı fonlar ile finanse edilecektir.

Tablo 23. Mevut + Proje İtfa Tablosu

İTFA TABLOSU							
KREDİ ADI	KREDİ TÜRÜ	MEVCUT / PROJE	DÖVİZ CİNSİ	TUTAR	KULLANDIRILM TARIHİ	VADE	FAİZ ORANI
AET KOBİ KREDİSİ	İşletme Kredisi	Mevcut	TL	112.000	18.08.2010	21.08.2012	0,00
DÜNYA BANKASI KOBİ KREDİSİ	Yatırım Kredisi	Proje	EUR	1.213.000	30.04.2011	30.04.2016	4,71
DÜNYA BANKASI KOBİ İŞL. KRD.	İşletme Kredisi	Proje	EUR	250.000	30.04.2011	30.04.2015	4,71

Tabloya göre finanse edilmesi ön görülen kredilerin geri ödeme planının yıllara göre dağılımı aşağıdaki gibi planlanmaktadır.

Tablo 24. Geri Ödeme Bilgileri Tablosu

YILLAR İTİBARIYLA KREDİ GERİ ÖDEMELERİ				
YIL	KREDİ TUTARI (TL)	TAKSİT (TL)	FAİZ (TL)	KUR RİSKİ (TL)
2010	112.000	17.300	3.167	
2011	3.023.436	55.114	61.268	5.499
2012		744.264	140.904	84.424
2013		704.678	107.655	81.234
2014		704.678	73.637	77.833
2015		630.875	39.617	67.049
2016		278.528	10.093	28.862

4.9. Proforma Gelir Tablosu(Mevcut +Proje)

Tablo 25. Proforma Gelir Tablosu

PROFORMA GELİR TABLOSU (Mevcut + Proje)						
GELİR GİDER KALEMLERİ	2011	2012	2013	2014	2015	2016
1.BRÜT SATIŞLAR	6.098.939	6.888.502	7.347.734	7.806.968	7.806.968	7.806.968
2.SATIŞLARDAN İNDİRİMLER (-)						
3.NET SATIŞLAR	6.098.939	6.888.502	7.347.734	7.806.968	7.806.968	7.806.968
4.ÜRETİM MALİYETİ (-)	5.254.689	5.798.917	6.086.762	6.374.607	6.374.607	6.374.607
5.BRÜT SATIŞ KAR/ZARARI	844.250	1.089.585	1.260.972	1.432.361	1.432.361	1.432.361
6.FAALİYET GİDERLERİ (-)	182.968	206.655	220.432	234.209	234.209	234.209
7.FAALİYET KAR/ZARARI	661.282	882.930	1.040.540	1.198.152	1.198.152	1.198.152
8.TİCARİ FAALİYET KARI						
9.FİNANSMAN GİDERLERİ (-)	66.766	225.327	188.889	151.469	106.665	38.956
9.1.Bankamız Kredileri (-)	66.766	225.327	188.889	151.469	106.665	38.956
9.2.Diğer O.V. Krediler (-)						
9.1.Diğer Finansman Giderleri (-)						
9.1.Kısa Vadeli Krediler (-)						
10.LEASING GİDERLERİ (-)						
11.VERGİ ÖNCESİ KAR	594.516	657.603	851.651	1.046.683	1.091.487	1.159.196
12.ZARAR MAHSUBU VE TEŞVİK.(-)						
12.1.Zarar Mahsubu						
12.2.Teşvikleri						
13.VERGİYE TABİ KAR	594.516	657.603	851.651	1.046.683	1.091.487	1.159.196
14.VERGİ/FON/STOPAJ (-)	118.903	131.521	170.330	209.337	218.297	231.839
15.VERGİ SONRASI NET KAR/ZARAR	475.613	526.082	681.321	837.346	873.190	927.357

Proforma gelir tablosu oluşturulurken; Firmanın 2011 Haziran ayına kadar mevcut ST makineleriyle, Haziran ayından sonra katarak makineleriyle üretim yapacağı dikkate alınarak 2011 yılı toplamında 6 milyon TL, 2012 yılında 6,8 milyon TL ciro öngörülmüştür. Proforma gelir tablosuna mevcut kredilerin finansman giderleri ile proje kapsamında kullanılması öngörülen yatırım ve işletme kredilerinin finansman giderleri ilave edilmiştir.

4.10. Nakit Akım Tablosu (Mevcut +Proje) Senaryo 1

2011 yılında kredi faiz ve anapara ödemeleri düşük tutarda olduğundan borç ödeme gücü oldukça yüksek hesaplanmıştır. Ancak yatırımların finansmanında kullanılması planlanan 1.213.000 Euro yatırım ve 250.000 Euro işletme kredisi

ödemelerinin başladığı 2012 yılında B.Ö.G.R. 1.17 seviyesine kadar gerilemektedir. Ortalama B.Ö.G.R. ise 1.89 hesaplanmıştır.

Tablo 26. Proforma Nakit Akım Tablosu Senaryo 1

NAKİT AKIM TABLOSU (Mevcut + Proje)							
NAKİT AKIM KALEMLERİ (TL)	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
1.BAŞLANGIÇTAKİ NAKİT			801.388	844.300	1.086.165	1.484.057	2.107.260
2.YATIRIM		3.543.578					
2.1.Bina İnşaat							
2.2.Makine-Techizat		3.020.786					
2.3.Diğer Harcamalar							
2.4.İşletmeye Alma Giderleri							
2.5.Yatırım Dönemi Faizi							
2.6.Ek İşletme Sermayesi İhtiyacı		522.792					
3.FINANSMAN	20.467	3.543.579					
3.1.Bankamız Kredisi		3.023.436					
3.1.1.Dış Kaynaklı							
3.1.2.Bankamız Kaynaklı		3.023.436					
3.2.Diğer Yabancı Kaynaklar							
3.3.Özkaynaklar		520.143					
3.4.Yaratılan Fonlar	20.467						
4.NET SATIŞ HASILATI		6.098.939	6.888.502	7.347.734	7.806.968	7.806.968	7.806.968
5.ÜRETİM MALİYETİ + FAAL.GİD - AMORTİSMAN		5.056.769	5.624.684	5.926.306	6.227.928	6.227.928	6.227.928
6.BRÜT KAR		1.042.170	1.263.818	1.421.428	1.579.040	1.579.040	1.579.040
7.İŞLETME SERMAYESİ İHTİYACI DEĞİŞİMİ			119.794	115.666	115.664		
7.1.Nakit Değerlerdeki Değişim			5.939	5.114	5.113		
7.2.Alacaklardaki Değişim			77.883	75.406	75.405		
7.3.Stoklardaki Değişim			55.994	55.167	55.168		
7.4.Diğer Dön. Varl. Değişim							
7.5.Satıcılardaki Değişim(-)			20.022	20.021	20.022		
7.6.Kısa Vadeli Diğer Borçlardaki Değişim							
7.7.Kısa Vadeli Banka Kredilerinde Değişim							
8.FAALİYETLERDEN YARATILAN NAKİT		1.042.170	1.144.024	1.305.762	1.463.376	1.579.040	1.579.040
9.TOPLAM ANAPARA ÖDEMELERİ	17.300	55.114	744.264	704.678	704.678	630.875	278.528
9.1.Bankamız Kredileri Anapara Taksit	17.300	55.114	744.264	704.678	704.678	630.875	278.528
9.2.Diğer Kredi Anapara Taksit							
10.ROTATİF KREDİLERİN ANAPARA ÖDEMELERİ							
11.TOPLAM FAİZ ÖDEMELERİ	3.167	66.766	225.327	188.889	151.469	106.665	38.956
11.1.Bankamız Kredileri Faizleri	3.167	66.766	225.327	188.889	151.469	106.665	38.956
11.2.Diğer Kredilerin Faizleri							
12.TOPLAM ANAPARA VE FAİZ ÖDEMELERİ	20.467	121.880	969.591	893.567	856.147	737.540	317.484
13.VERGİ		118.903	131.521	170.330	209.337	218.297	231.839
14.KISA VADELİ BANKA KREDİLERİ							
15.NET NAKİT AKIM		801.388	844.300	1.086.165	1.484.057	2.107.260	3.136.977
BORÇ ÖDEME GÜCÜ RASYOSU		7,58	1,17	1,40	1,60	1,84	4,24
ORTALAMA BORÇ ÖDEME GÜCÜ RASYOSU	1,89						

Tablodaki Borç ödeme gücü rasyoları; faaliyetlerden elde edilen nakit kalemine, net işletme sermayesindeki değişimin eklenmesi ve bu tutardan vergi kaleminin düşülmesi sonucu elde edilen rakamın toplam anapara ve faiz ödemelerine bölünmesi ile bulunmuştur. Borç ödeme gücü rasyosu ile firmanın yarattığı nakitler ile firmanın yükümlülüklerinin kaç kere ödenebileceği hesaplanmış olmaktadır.

Firmanın devam eden yatırımlarını planlanan sürede tamamlaması ve öngörülen kapasitelerde çalışabilmesi halinde, firma proforma dönem boyunca pozitif nakit akımlarıyla çalışmakta, borçlarını ödeyebilecek miktarda fon yaratabilmektedir.

4.11. Nakit Akım Tablosu (Mevcut +Proje)Senaryo 2

Yapılan proforma çalışmada öngörülen kapasite kullanım oranlarında, piyasa ve ekonomik şartlara bağlı olarak net satışlar kaleminde %10 puanlık azalma olması halinde; en düşük borç ödeme gücü rasyosu 2012 yılında 0,91 ortalama borç ödeme gücü rasyosu ise 1,51 düzeyinde hesaplanmaktadır. Borç ödeme gücü rasyosunun 1'in altında olması, firmanın o dönemde nakit akımları ile yükümlüklerini karşılayamayacağı anlamına gelmektedir.

Kötüleştirilmiş şartlara göre hazırlanan ikinci senaryoda 2012 yılında firmanın borçlarını karşılayacak nakit miktarını yaratamayacağı öngörülmektedir. Bu durumda karar vericilerin projeyi finanse etmemesi ya da ilgili dönemde firmaya yükümlülüklerini karşılayabilecek ek kaynak tahsisini göze almaları gerekecektir.

Firma ile ilgili verilecek kredi kararında karar vericilere yol gösterecek diğer bir unsur ise ortalama borç ödeme gücü rasyosudur. Ortalama borç ödeme gücü rasyosunun 1'e yaklaşmış olması, firmanın pazar ya da sektör şartlarındaki olumsuzluklardan ve öngörülemeyen diğer risklerden kolaylıkla etkilenip proforma dönem boyunca herhangi bir dönemde borçlarını ödeyememe

durumuna düşmesi ihtimalini artırır. Tersî şekilde rasyonun 1'in üzerine ve 1 den yukarıya doğru çıkması firmanın olası risklere karşı dayanıklılığını artıracaktır.

Tablo 27. Proforma Nakit Akım Tablosu Senaryo 2

NAKİT AKIM TABLOSU (Mevcut + Proje)							
NAKİT AKIM KALEMLERİ (TL)	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
1.BAŞLANGIÇTAKİ NAKİT			586.653	378.910	368.599	514.312	885.337
2.YATIRIM		3.543.578					
2.1.Bina İnşaat							
2.2.Makine-Techizat		3.020.786					
2.3.Diğer Harcamalar							
2.4.İşletmeye Alma Giderleri							
2.5.Yatırım Dönemi Faizi							
2.6.Ek İşletme Sermayesi İhtiyacı		522.792					
3.FİNANSMAN	20.467	3.543.579					
3.1.Bankamız Kredisi		3.023.436					
3.1.1.Dış Kaynaklı							
3.1.2.Bankamız Kaynaklı		3.023.436					
3.2.Diğer Yabancı Kaynaklar							
3.3.Özkaynaklar		520.143					
3.4.Yaratılan Fonlar	20.467						
4.NET SATIŞ HASILATI		5.302.172	5.970.035	6.429.268	6.888.502	6.888.502	6.888.502
5.ÜRETİM MALİYETİ + FAAL.GİD - AMORTİSMAN		4.528.421	5.021.440	5.323.061	5.624.684	5.624.684	5.624.684
6.BRÜT KAR		773.751	948.595	1.106.207	1.263.818	1.263.818	1.263.818
7.İŞLETME SERMAYESİ İHTİYACI DEĞİŞİMİ			118.271	115.665	115.666		
7.1.Nakit Değerlerdeki Değişim			5.635	5.114	5.113		
7.2.Alacaklardaki Değişim			76.970	75.405	75.406		
7.3.Stoklardaki Değişim			55.688	55.168	55.169		
7.4.Diğer Dön. Varl. Değişim							
7.5.Satıcılardaki Değişim			20.022	20.022	20.022		
7.6.Kısa Vadeli Diğer Borçlardaki Değişim							
7.7.Kısa Vadeli Banka Kredilerinde Değişim							
8.FAALİYETLERDEN YARATILAN NAKİT		773.751	830.324	990.542	1.148.152	1.263.818	1.263.818
9.TOPLAM ANAPARA ÖDEMELERİ	17.300	55.114	744.264	704.678	704.678	630.875	278.528
9.1.Bankamız Kredileri Anapara Taksit	17.300	55.114	744.264	704.678	704.678	630.875	278.528
9.2.Diğer Kredi Anapara Taksit							
10.ROTATİF KREDİLERİN ANAPARA ÖDEMELERİ							
11.TOPLAM FAİZ ÖDEMELERİ	3.167	66.766	225.327	188.889	151.469	106.665	38.956
11.1.Bankamız Kredileri Faizleri	3.167	66.766	225.327	188.889	151.469	106.665	38.956
11.2.Diğer Kredilerin Faizleri							
12.TOPLAM ANAPARA VE FAİZ ÖDEMELERİ	20.467	121.880	969.591	893.567	856.147	737.540	317.484
13.VERGİ		65.219	68.476	107.286	146.292	155.253	168.795
14.KISA VADELİ BANKA KREDİLERİ							
15.NET NAKİT AKIM		586.653	378.910	368.599	514.312	885.337	1.662.876
BORÇ ÖDEME GÜCÜ RASYOSU		5,81	0,91	1,12	1,31	1,50	3,45
ORTALAMA BORÇ ÖDEME GÜCÜ RASYOSU	1,51						

Diğer bilgiler.

ABC Ltd. Şti.nin 1991 yılında ilk tesisini kurduğu arsanın çevresinde bulunan parseller muhtelif tarihlerde küçük parçalar halinde satın alınarak, şimdiki 44.201 m²'lik tek parsel oluşturulmuştur. 2009 yılında yeni bir fabrika binası inşa edilmesine karar verilerek, yatırım hazırlığına girilmiştir. 2010 Mayıs ayında inşaatına başlanan projeye göre toplam kapalı alanı 18.743 m² (11.855 m² üretim holü, 6.888 m² depo) olacaktır.

GG/AA/YY tarih 12345 no'lu Yatırım Teşvik Belgesi'ne göre 3 milyon TL bina inşaat, 5,1 milyon TL makine teçhizat ve 568 bin TL diğer harcamalar olmak üzere toplam 8,7 milyon TL yatırım tutarı öngörülmüştür. Firma yetkilileriyle yapılan görüşmede, toplam yatırımın 10 milyon TL'yi bulacağı, ancak bunun zamana yayılarak gerçekleştirileceği belirtilmiştir. Teşvik belgesinde yer alan makinelerden öncelikli olanların 2011 Haziran ayına kadar alınacağı, bir bölümünün ise 2012 yılına bırakılacağı beyan edilmiştir. Bu husus göz önüne alınarak, yatırım tutarı belirlenirken sözleşmesi veya proforma faturaları temin edilen makine teçhizat dikkate alınmıştır. Bunun dışında kalan diğer makine teçhizat yatırımının ikinci aşaması olarak değerlendirilmiştir.

30.09.2010 tarihi itibarıyla proje konusu yatırımla ilgili olarak 2.524.445 TL'lik harcama yapılmıştır. Söz konusu tutarın 2.170.440 TL' si inşaat harcamalarını, 354.005 TL tutarlı kısmı ise Yatırım Teşvik Belgesi kapsamında anlaşmaları yapılarak ödeme planları oluşturulan makineleri kapsamaktadır.

Firmanın Yatırım Teşvik Belgesi kapsamında 2011 Haziran ayına kadar kesin anlaşmalarını yaptığı ve almayı planladığı makine teçhizatın toplam tutarı, temin edilen proforma faturalara göre 3.020.786 TL'dir. Firma bu 3 milyon TL'lik yatırım içinde yer alan, İtalya'dan ithal edeceği 2 adet katrik makinesi, 2 adet köprü kesme makinesi, cila hattı ve epoksi reçine hattı'nın bedeli olan 1.213.000 Euro'nun finansmanını talep etmektedir.

2011 Haziran başı itibarıyla firma 2,2 milyon TL inşaat, 3,3 milyon TL makine teçhizat olmak üzere toplam 5,5 milyon TL tutarında sabit yatırım yapmış

olacaktır. 2011 yılı için hesaplanan 522 Bin TL işletme sermayesi ihtiyacı ile birlikte proje konusu toplam yatırım tutarı 6 milyon TL'ye ulaşmış olacaktır.

30.09.2010 tarihi itibarıyla proje konusu yatırımla ilgili olarak 2,5 milyon TL'lik harcama yapılmış olup bu harcamalar, satıcılardan sağlanan vadeler ve öz kaynaklarla finanse edilmiştir.

Firmanın 2011 Haziran ayına kadar kesin anlaşmalarını yaptığı ve almayı planladığı makine teçhizatın toplam tutarı, temin edilen proforma faturalara göre 3 Milyon TL'dir. 2011 yılında gerçekleşecek bu yatırımın (2.5 milyon TL karşılığı) 1.213.000 Euro'su bankadan kullanılması planlanan yatırım kredisi ile 500 TL'sinin öz kaynaklarla finanse edilmesi öngörülmüştür. Sabit yatırım dışında hesaplanan 522 TL ek işletme sermayesi ihtiyacının da yine bankadan kullanılması planlanan 250.000 EUR işletme kredisi ile finanse edilmesi öngörülmüştür.

Bu finansman koşullarında, Proje konusu 5.54 milyon TL sabit yatırım ve 522 bin TL işletme sermaye ihtiyacı olmak üzere 6.06 milyon TL toplam yatırımın, %50'si Bankamızdan kullanılması planlanan kredilerle, %50'si öz kaynaklarla finanse edilmiş olacaktır. Proje konusu yatırımlar dışında, firmanın bilanço kayıtlarına göre 4,5 milyon TL mevcut duran varlıkları bulunmaktadır. Mevcutlarla birlikte değerlendirildiğinde sabit varlıkların %72'si öz kaynaklarla finanse edilmiş olmaktadır.

Firmanın devam eden yatırımlarını planlanan sürede tamamlaması ve öngörülen kapasitelerde çalışabilmesi halinde, proforma dönem boyunca pozitif nakit akımlarıyla çalışmakta, borçlarını ödeyebilecek miktarda fon yaratabilmektedir. Yatırımların finansmanında kullanılması planlanan 1.213.000 Euro yatırım ve 250.000 Euro işletme sermayesi kredisi ödemelerinin başladığı 2012 yılında, B.Ö.G.R. 1.17 seviyesine kadar gerilemektedir. Ortalama B.Ö.G.R. ise 1.89 hesaplanmıştır.

5. Analizin Sonuçlandırılması Ve Karar

5.1. Kredilerin Tahsisi Ve Teminatlanma Şartları

Kredi talebinin yapıldığı bankanın mevzuatı gereği, talep edilen kredi tutarının şube ve bölge müdürlüklerine devredilen kredi limitlerini aşması ve kredinin orta ve uzun vadeli olarak kullanılacağı da göz önüne alındığında firmanın talep ettiği kredilerin genel müdürlük kredi tahsis makamının yetkisinde olduğu, ilgili kredi teklifinin değerlendirilmesinin ve sonuca bağlanmasının da adı geçen makamın yetkisinde olduğu anlaşılmaktadır.

Yukarıda firma için hazırlanan raporun incelenmesinin ardından kredi tahsis makamı kredinin kullanılmasının uygun olduğu görüşüne varmış ve kredinin kullanılmasını çeşitli şartlara bağlamıştır. Bu başlık altında ilgili tahsis şartlarına yer verilmiştir.

Makamın belirlediği firma limitleri ve tahsis şartları aşağıdaki gibidir.

- Firmaya kullanılacak tüm kredilerin toplam tutarı 4.100.000-TL tutarını aşmayacak.
- Firmaya kullanılacak gayri nakit kredilerin limiti 3.000.000-TL ile sınırlı tutulacaktır.
- Firmaya kullanılacak nakit kredilerin limiti 3.000.000-TL tutarını aşmayacaktır.
- Firmaya kullanılacak TL nakit kredi limitinin 375.000-TL'si KV rotatif işletme kredisi şeklinde azami 1 yıl vadeli, 375.000-TL'si KV aylık eşit taksitli işletme kredisi olarak azami 1 yıl vadeli kullanılacaktır.
- YP nakit kredi limitinin 1.650.000-USD'si Avrupa Yatırım Bankası kaynağından asgari %25 öz kaynak katkısı sağlanarak fatura karşılığında 1 yıl ödemesiz dönemli olmak üzere toplam 5 yıl vadeli olarak kullanılacaktır. Ayrıca Özkaynak katkısının sağlanması amacı ile ödenmemiş sermayeden 1.000.000-TL'si ödenecektir.

- TL Gayri nakit kredi limitinin 500.000-TL'si Teminat Mektubu Kredisi olarak firmanın faaliyet konusu dâhilinde mal alımına yönelik 1 yıl vadeli, ilgili kurumlara yönelik güvence bedeli olarak, iş konusuyla ilgili olarak gireceği ihalelere yönelik geçici ve kesin teminat mektubu olarak süresiz ya da 1 yıl vadeli olarak kullanılacaktır.
- YP gayri nakit kredi limitini 1.250.000-EURO'su vadeli akreditif kredisi olarak firmanın yurt dışından ithal edeceği yatırım konusu makine, tesis ekipman ve hammadde alımına yönelik olarak 1 yıl vadeli olarak kullanılacaktır. Yatırımın tamamlanmasının ardından Akreditif limiti iptal edilecek ve gayri nakit kredi limiti 500.000-TL olacaktır.
- Firmaya 50.000-TL çek taahhüt kredisi kullanılacaktır.
- Kredilerin revizyon vadesi 20/01/2012 olacaktır.
- Firmaya kullanılan kredilerin 2.000.000-TL'yi aşması durumunda YMM/SMMM onaylı denetim raporu alınacaktır.

Teminatlanma şartları;

Firmaya kullanılacak tüm kredilerin teminatına firma ortaklarından Bay A Bay B ve Bay C'nin müteselsil kefalet imzaları alınacaktır. Ayrıca mülkiyeti firmaya ait olan ve ekspertiz değerli 5.724.000-TL olan firma faaliyetlerinin sürdürüldüğü fabrika binası ve arsası üzerine 1. dereceden 5 milyon ve 2. dereceden 3 milyon USD ipotek tesis edilecek ve teminat konusu gayrimenkul banka lehine daini ve mürtehin sıfatı ile sigorta ettirilecektir.

Ayrıca Kısa vadeli işletme kredilerinin teminatında bulunan 112.000-TL kasko bedelli taşıtların üzerindeki rehin devam edecek ve ilgili taşıtlar kredi itfa süresi boyunca sigorta ettirilecektir.

5.2. Görüş ve Sonuçlar

Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler ile az gelişmiş ülkelerde özel teşebbüsün en büyük sorunlarından birisi de sermaye ve tasarrufun yetersiz olmasıdır. Reel ekonominin geliştirilip toplam üretimin artırılması, ekonomik birimlerin faaliyetleri ile yakından ilgilidir. Diğer gelişmekte olan ülkeler gibi ülkemizde de ekonominin büyük kısmını kobiler oluşturmaktadır. Dolayısı ile üretim artışını sağlamak konusunda en büyük görev kobilere düşmektedir. Kobiler ise yatırımlarını gerçekleştirebilmek için uzun vadeli kaynak sağlamak konusunda genellikle zorlanmaktadırlar. Bu aşamada devreye giren bankacılık sektörü; yüksek maliyetli duran varlık yatırımlarının finanse edilmesinde karşımıza çıkan en önemli kaynaktır.

Son yıllarda faiz oranlarının düşmesi ve bankacılık sektöründe gözlenen yoğun rekabetten dolayı bankaların, faiz gelirleri daralmış ve dolayısı ile sorunlu krediler ile hiç geri dönüş sağlanamayan kredilere olan tahammülleri kalmamıştır. Topladığı mevduatları ya da sağladığı uzun vadeli sendikasyon kredilerini reel ekonomiye plase eden bankalar, kaynak tahsisi konusunda oldukça seçici davranmaya başlamışlardır.

Özellikle yapısı gereği uzun vadelere yayılmış olan yatırım kredilerinin bankacılar açısından oluşturduğu risk kısa vadeli kredilere oranla çok daha fazladır. Risklilik düzeyleri birbirinden farklı olan bu kredilerin değerlendirilmesinde de birçok farklılığa rastlanılmaktadır. Bu tez çalışmasında yatırım aşamasındaki bir firmanın kredi teklifinin nasıl değerlendirildiği, nelere dikkat edildiği ve hazırlanan değerlendirme raporunun içeriği hakkında bilgi verilmiştir.

Tez kapsamında incelenen raporun, işletme kredilerinin incelenmesine kullanılan raporlardan en önemli farkı; düzenlenen proforma mali veriler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu tez çalışmasında kredi değerlendirme sürecinin en önemli veri kaynaklarından olan; mali tabloların, firma ve ortaklar adına kayıtlı olan mal varlığı bilgilerinin, ortakların piyasa istihbaratının ve ahlaki değerlerinin

yanında yatırım kredilerinin değerlendirilmesinde kullanılan proforma çalışmaların önemi ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Yapılan proforma nakit akım tablosunda hesaplanan borç ödeme gücü rasyosunun 1'in üzerinde olması ile öngörülen yatırımın, firma faaliyetleri sonucunda elde edilecek olan nakit akımlarıyla finanse edilebileceği ortaya konulmuş ve yeterli teminatlanma düzeyi sağlanarak kredilerin kullandırılması, yetkili kredi tahsis makamınca kabul edilmiş ve kredilerin kullandırılması birtakım şartlara bağlanarak sonuçlandırılmıştır.

Daha sonraki çalışmalarda, kredi teklifi kabul edilen ve reddedilen firma raporlarının birlikte değerlendirilmesi, kredi değerlendirme süreçlerine nispeten fazla etki eden konuların anlaşılmasında daha fazla yardımcı olabilir.

Kaynakça

- Akbulut, R. (2011). İMKB’de İmalat Sektöründeki İşletmelerde İşletme Sermayesi Yönetiminin Karlılık Üzerindeki Etkisini Ölçmeye Yönelik Bir araştırma. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 40:(2). <http://iudergi.com/tr/index.php/isletme/article/viewFile/13907/13121>. (Erişim Tarihi: 30/06/2012)
- Akdoğan, N. ve Tenker, N. (2001). *Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri*. Ankara: Gazi: Kitap Evi.
- Akdoğan, N. ve Tanker, N. (1983) *Finansal Tablolar ve Analizi*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Akgüç, Ö. (2006) *Kredi Taleplerinin Değerlendirilmesi*. İstanbul: Arayış Basım Yayıncılık.
- Akgüç, Ö. (2010). *Kredi Taleplerinin Değerlendirilmesi*. İstanbul: Arayış Basım Yayıncılık.
- Akgüç, Ö. (2002) *Mali Tablolar Analizi*. İstanbul: Arayış Basım Yayıncılık
- Akgüç, Ö. (2005). *Mali Raporlar Analizi*. İstanbul: Arayış Basım Yayıncılık.
- Akgüç, Ö. (2000). *Mali Raporlar Analizi*. Eskişehir: Açık Öğretim Yayınları,
- Akgüç, Ö. (2000a). *Mali Raporlar Analizi*. Eskişehir: Açık Öğretim Yayınları,
- Akgün, M. (2001). *İşletmelerde Etkinlik Ve Nakit Çevirme Süresi Analizi*. http://www.google.com.tr/#sclient=psyab&hl=tr&site=&source=hp&q=İşletmelerde+Etkinlik+Ve+Nakit+Çevirme+Süresi+Analizi&oq=İşletmelerde+Etkinlik+Ve+Nakit+Çevirme+Süresi+Analizi&gs_l=hp.3..0i30.1577.67228.1.69136.10.10.0.0.

0.0.446.2744.0j3j3j2j2.10.0...0.0...1c.1.xFwcZKRg3Yo&psj=1&bav=on.2,or.r_gc.r_pw.&fp=f6ef0e69dea65e2e&biw=1024&bih=632. (Erişim Tarihi: 28.05.2012)

Albeni, ve Özmen,(2003) *Burdur İli Mermer Sektörünün Türkiye Mermer sektörü İçerisindeki Yeri Bölge Ekonomisine Katkısı Sorunları Ve Çözüm Önerileri (Stratejik Bir Bakış)*. I.Burdur Sempozyumu.

Alpay, S. (2001). *Kredi Tahsisi, Kredi Kontrol, Risk İzleme ve Önleme Yöntemleri*. Toprak Bank Eğitim Müdürlüğü Yayınları,

Altan, M. (2001). *Fonksiyonlar ve İşlemler Açısından Bankacılık*. İstanbul: Beta Basım Yayıncılık,

Artukolu, A. (1993) “*Türk Bankacılık Sektörünün Kredi Hacmi Ve Tarımsal Kredi İlişkileri Banka Ve Ekonomik Yorumlar*”. İstanbul: Ekonomik Ve Sosyal Yayınlar A.Ş.

Aydemir, Ş. (1994), “*KOBİ’ler ve Kayıt Dışı Ekonomi*,” TOSYÖV, Ankara. Aktaran; Dr. Mustafa Ali SARILI Bankacılar Dergisi sayı 41

Ayhan, M.; Topal, E.; ve Akkoyun, Ö., (2004). *Diyarbakır Mermer Sektörünün Türkiye Mermer Endüstrisindeki Yeri, Sorunları ve Çözüm Önerileri*. İzmir:Mermer Dergisi,

Babuşçu, Ş. (1997). *Bankacılıkta Risk Değerlendirmesi ve Türk Bankacılık Sektörüne Uygulaması*. Ankara: Sermaye piyasası Kurulu Yayını No: 94,

Baktır, Ö. ve Matar, A. (2009) *Active Bankacılık Ve Finans Makaleleri-1*. İstanbul: Alkım Yayıncılık 2009, 69

Basisen, 6. “*Olağan Genel Kurulu Çalışma Raporu*,” İstanbul,1999, ss. 181,182

Bektöre, S. Ve diğeri (2002).*Mali Tablolar Analizi*. Eskişehir: Birlik ofset

Cemalcılar, Ö. (2008) .*Genel Muhasebe*. Eskişehir: Açık Öğretim Fakültesi yayınları.

Cemalcılar, Ö. ve Erdoğan, N. (2000). *Genel Muhasebe*. Eskişehir: Beta Yayınları.

Çabuk, A. ve Lazol, İ. *Mali Tablolar Analizi*. (2000) Bursa: Rota Ofset A.Ş

Çelenk, N. (2008) Bankacılık Sektöründe Kobiler Ve Bir Kobi Kredi Analizi Örneği.
Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Kadir Has Üniversitesi

Çetin, T, (2003) *Türkiye Mermer Potansiyeli, Üretimi ve İhracatı Gazi Üniversitesi,
Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 23, (3). 243,246,252*

Çetiner, E. (2000) *İşletmelerde Mali Analiz*. Ankara: Gazi Kitapevi

Çömlekçi, C. (1999) .*Tekdüzen Genel Muhasebe ve Temel Mali Tablolar*. Eskişehir
Birlik Ofset,

Daştan, A (2008). *Bilgi ve Eğitim Teknolojilerinde Yaşanan Gelişmelerin Muhasebe
Eğitimine Etkisi : Türkiye Değerlendirmesi*. Ankara: Sermaye Piyasası Kurulu.

Demirbaş, A. (1992) *Küçük ve Orta Ölçekli Teşebbüslerin Finansman Sorunları*.
Ankara: MPM Yayınları.

Denge Danışmanlık: Temel Kredi Eğitim Notları 2010

Derdiyok, T. (1993), *Türkiye'nin Kayıt Dışı Ekonomisinin Tahmini*. İktisat Dergisi, 14
(5),Aktaran: Özden K.

Durmuş, A.H. (1981), *Mali Tabloların Tahlihi*. İstanbul: Nihad Sayar Yayın ve Yardım
Vakfı.

Emiroğlu, A. (2002) .*Ticari Açıdan Yatırım Projeleri*. Bursa: Ekin Kitabevi Bursa:

Erol, C. ve Baklacı, H.F. (2010). *Kısa vadeli Finansal Kararlar Uygulamalar*. İzmir: İzmir Ekonomi Üniversitesi Yayınları.

Eser, E. (2011) *Türkiyede Uygulanan Yatırım Teşvik Sistemi Ve Mevcut Sistemin Yapısına Yönelik Öneriler*. Ankara:T.C Başbakanlık D.P.T. Müsteşarlığı İktisadi Sektörler Ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü.

Eyüpgiller, S. (1999),.“*Bankacılar için Banka İşletmeciliği Bilgisi*. İstanbul:

Fisunoğlu, M. (1998) “*Emeklilik Ekonomisi : Dünya’da ve Türkiye’de Sosyal Güvenlik Sistemleri; Özel Hayat Sigortacılığının Sistem İçerisindeki Konumu.*” Sigortacılık Sektörü Bilimsel Yarışması 1998, İstanbul: Milli Reasürans Türk Anonim Şirketi Yayını.

Garanti Bankası. *Dış Ticaret Yönetimi*. İstanbul: Dış Ticaret Semineri, Eğitim Notları.

Garanti Bankası. *Kobi Bankacılığı Semineri*. İstanbul: Eğitim Notları.

Garanti Bankası, “*Kredilerde Risk*”, Sorunlu Krediler ve Risk Yönetimi Semineri, İstanbul, 30.01.2008, ss. 4, Aktaran Çelenk, N.

George, A.R. (1987). *Commercial Lending*. American Bankers Association,

Giles, R.S. ve Capel, J.W. (1987). *Finance and Accounting*. London:The Macmillan Pres Ltd.,

Gücenme, Ü. (1999) *Mali Tablolar Analizi*. İstanbul: Hünkâr Ofset Matbaacılık

Hale, R. H. (1983) *Credit Analysisi Acomplete Guide*, USA Awiley Interscience Publication John Wiley & Sons.

Karakaya, A. ve Karamustafa, O. (2007) KOBİ'lerin Borçlanma Yapılarına Ampirik Bir Bakış. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, ISSN 1301-370X.

Kargül, İ. D. (1996) .*Yatırımlarda Proje Analizi*. 1996 İstanbul: İMKB yayınları,

Kavcıoğlu, Ş. (2003) .*Ticari Bankalarda Sorunlu Kredilerin Yönetimi Çözüm Yolları Ve Takibi*. İstanbul: Türmen Kitabevi.

Koch, T. W. (1995) “*Bank Management*” Univercity Of South Carolina ,The Dryden Press,

Oyakbank A.S., Eğitim Notları, “*Temel Kredi Bilgileri*,”

Özer, M. (1997). *Mali Tablolar ve Finansal Analiz*. Ankara: MPM Yayınları.

Özden, K. (2007) “*Gelişmekte Olan Ülkelerde İkili Muhasebe Olgusu: Nedenleri, Sakıncaları ve Aşılması İçin Öneriler*” Review of Social, Economic & Business Studies. 9.(10) 355-388 (<http://fbe.emu.edu.tr/journal/doc/9-10/18.pdf>) (Erişim Tarihi. 23/07/2012)

Öztürk, İ. (2005) .*Bankalardaki Ticari Kredi Uygulamalarında Mali Tahlil Ve İstihbaratın Etkinliği*. Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep:Gaziantep Üniversitesi.

Perçin, N. (1999). *Temel Kredi Bilgileri*. İstanbul: Demirbank Eğitim Müdürlüğü Yayınları.

Resmî Gazete: 12.11./ 27404 “*Gümrük Genel Tebliği*” (Yatırım Teşvik)_(Seri No: 9)

Peter, S. R. (1996) *Commercial Bank Management* Texas A&M University, Press.

Seval, B. (1990) *Kredilendirme Süreci ve Kredi Yönetimi*. İstanbul: Muhasebe Enstitüsü Yayınları,

Soydan, H.Y. (1982). *Şirketler Muhasebesi*. Bursa: Bitia İşletme Fakültesi.

Soykan, F. ve Mutluer, M. (1996). *Türkiye'de Madencilik ve Maden Yataklarının Coğrafi Dağılışı* Ege Ü. Edebiyat Fak. *Ege Coğrafya Dergisi*. 8. 37-57.

S.Wayne, Linder, (1993) *Total Quality Loan Management Applying The Principles Of TQM For Superior Lending Performans*. England, Bankers Publishing Company.A.

Şeker, B. (2006). *Banka Kredileri Ve Yönetimi*. İstanbul: Beta Yayın A.Ş.

Şatırer, F. Y. (1999). *Türkiye Mermer Sektörünün Sorunları ve Çözüm Önerileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi

Takar, M. (2001) "*Bankacılık*" Adana: Nobel Yayıncılık.

Türkiye İş Bankası Eğitim Müdürlüğü. (1990). *Teknik Konular Rehberi*. (2. Baskı,) Ankara,

T.C. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, (1995). *Mermer ve Granit Sanayi Sektör Araştırmaları*. Sanayi ve Geliştirme Müdürlüğü. Ankara.

T.Halk Bankası Kredi Politikaları Ve Proje Değerlendirme Daire Başkanlığı Stajer Uzman Yrd. Eğitim Programı Ders Notları(2010) Ankara

T. Halk Bankası Eğitim D. B. *Temel Kredi*. 2009, Ankara

T. Halk Bankası (2009). *Kredi Sertifikasyon Programı*. Ders Kitabı Eğitim Daire. Başkanlığı. Akara

Usta, M. (1994) .*Kredi Taleplerinin Değerlendirilmesi ve Tahsisi*. İstanbul, Pamukbank T.A.S. Eğitim Bölümü Yayınları, No:24,

Ünay, V. (1997).*Bankalarca İç Ticaretin ve Sanayinin Finanse Edilmesi Usulleri*. İstanbul:

Wild, J.J. and Others (2004) .*Financial Statement Analysis*. Singapore: McGRAW-Hill

Yapı Kredi Bankası. (2000)*Kredicilik Eğitim Notları*

Yapı Kredi Bankası. (2000)*Krediler Eğitimi Katılımcı Rehberi*.

Yaşar, Ö. (1975). *Yatırım Ve Yatırımcı Rehberi*. Ankara: Türkiye Ticaret Odaları Birliği Matbaası.

Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar. 16.07.2009 Tarih 27290 Sayılı Resmi Gazete)

Yener, L. (2003). *Mermer ve Doğal Taş Madenciliğimizin Gelişme Dinamikleri ve Perspektifleri*. Maden Mühendisleri Odası (www.maden.org. tr). İzmir Mermer Fuarı, Söyleşi (04.04.2003). İzmir, Aktaran Turhan Çetin, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 23, Sayı 3 (2003, ss. 243-256*

Yılmaz, G. (1998), *Yeraltı Ekonomisinin Doğurduğu Vergi Kaybının Hesabı ile İlgili Yaklaşımlar ve Türkiye’de Yeraltı Ekonomisinin Doğurduğu Vergi Kaybı*. *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi Özel Sayı -Prof. Dr. Halil NADAROĞLU’na Armağan*, Cilt: XIV, Sayı: 1

Yılmaz, H. ve Safel, R. (2004). *Mermer Sektörü*, Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.,Sektörel Araştırmaları Serisi, No: 31.

Yüksel, A.S. (1992). "*Bankacılık Hukuku ve İşletmesi*," İstanbul: Marmara Üniversitesi Nihad Sayâr Eğitim Vakfı Yayınları No: 448-681,

T.C. Ziraat Bankası A.Ş. (2003). *Ticari Krediler Mali Tahlil ve İstihbarat Mevzuatı*. Ankara.

T.C. Ziraat Bankası A.Ş. (2004). *Ortak Konu ve Hükümler Mevzuatı*. Ankara.

İnternet Kaynakları

<http://www.dogaltassektoru.com/2010/04/cin-dogal-tas-pazar.html> (Erişim Tarihi: 30.07.2012)

<http://www.muhasabedersleri.com/banka-islemleri/kredi-islemleri.html> (Erişim Tarihi: 29.05.2012)

<http://www.eksisozluk.com/show.asp?t=i%C5%9Fletme+sermayesi> (Erişim Tarihi: 30.05.2012)

<http://www.sigortall.com/icerik/urunlerimiz/yangin-sigortalari/isyeri-sigortasi.aspx> (Erişim Tarihi: 13.06.2012)

<http://www.tim.com.tr/egitim/kobi-ve-ticari-portfoylerde-satis.pdf> (Erişim Tarihi: 30.06.2012)

<http://www.huseyintunc.com/huseyintunc.com/static.php?page=static090114-101554> (Erişim Tarihi: 23.03.2012)

<http://www.restdanismanlik.com.tr/EducationDetails.php?id=12> (Erişim Tarihi: 23.03.2012)